

ПОЛИТИКИНИ

ЗАБАВНИК

27. II 1987. • ИЗЛАЗИ ПЕЋКОМ • ГОДИНА XLIX

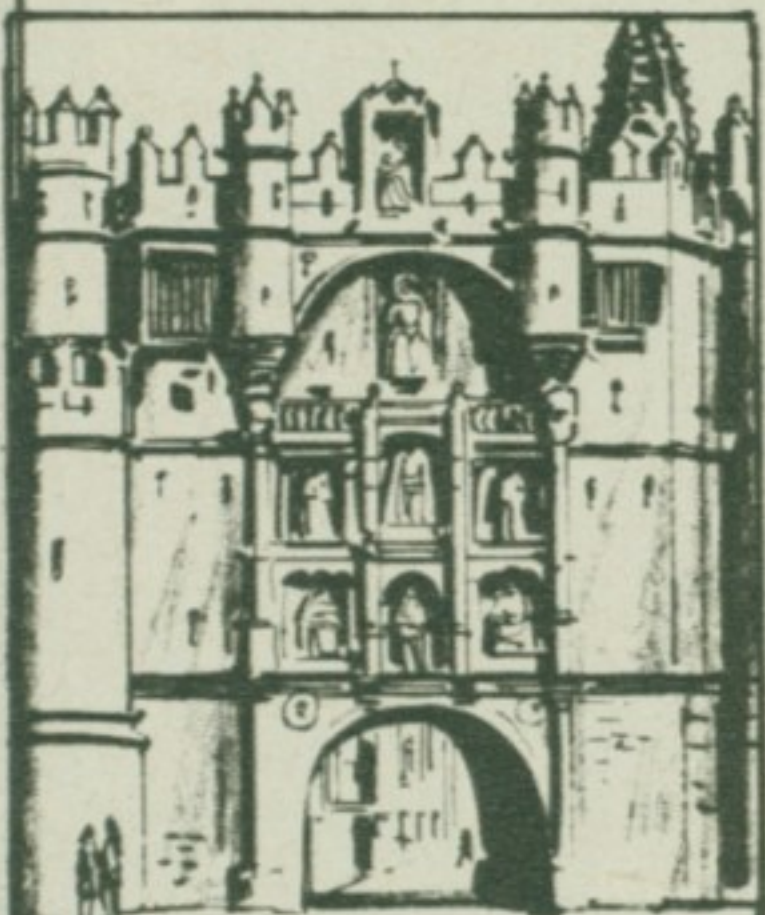
150 ДИН • БРОЈ 1835

40 1947-1987
60 JAT 1927-1987

Фирме

Веровати или не!

**КАТЕДРАЛА
У
БУРГОСУ**
(ШПАНИЈА)
ГРАДИЛА СЕ ОД
1221. ДО 1570.
-349 ГОДИНА!

**МЕКСИКАНАЦ
ФЕЛИПЕ РИВЕРА**
(1852-1920)
ПРИМЉЕН ЈЕ У
АДВОКАТСКУ КО-
МОРУ КАД ЈЕ
ИМАО САМО
16 ГОДИНА.

ИЛАЛА

ЈЕ ПРВИ ПАРОБРОД КОЈИ ЈЕ ПЛОВИО АФРИЧКИМ
ЈЕЗЕРОМ НАСА. САГРАЂЕН ЈЕ У ЛОНДОНУ 1875. ГОДИНЕ.
А ЗАТИМ ЈЕ РАСТАВЉЕН И ПРЕВЕЗЕН У АФРИКУ.
ЗАХВАЉУЈУКИ ТОМЕ ШТО ЈЕ СВАКИ ДЕО БИО
ОБЕЛЕЖЕН БРОЈЕМ, БРЗО ЈЕ ПОНОВО САСТАВЉЕН.

КАПА

КОЈУ СУ 1870. НОСИЛИ
АМЕРИЧКИ ВОЗНИЦИ, НА
ВРХУ ЈЕ ИМАЛА МАЛУ
ПЕТРОЛЕЈСКУ ЛАМПУ. ОНА
ЈЕ НОКУ ВОЗНИЦИМА
ОСВЕЋАВАЛА ПУТ.

СТУБОВИ

КОЈИ ПОДУПИРУ
ТАВАНИЦУ ПОДРУМА
ЦРКВЕ У НЕОШАТОУ, У
БЕЛГИЈИ, ЗАПРАВО
СУ ДВЕ СТАРЕ ТОП-
ОВСКЕ ЦЕБИ.

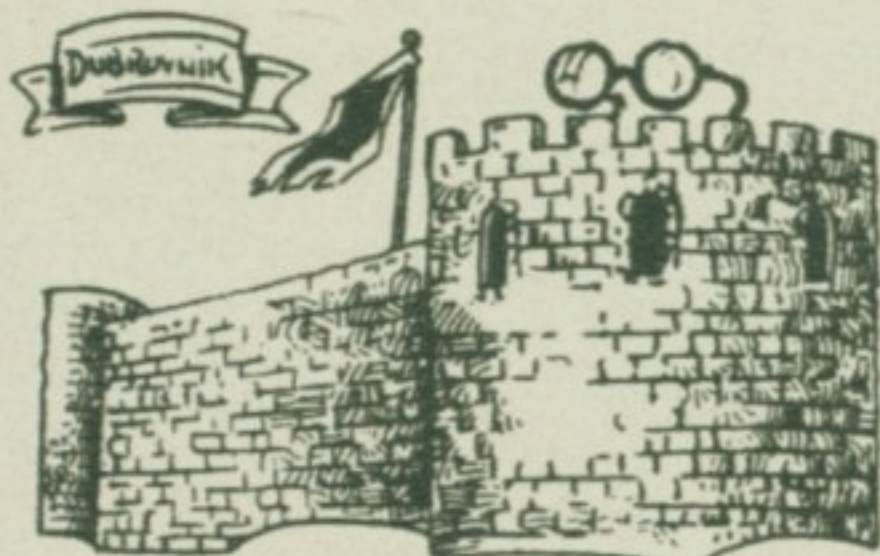
ВОЛЛОВИ

У БАСКИЈСКИМ СЕЛИМА,
У ФРАНЦУСКОЈ И ШПАНИ-
ЈИ, НОСЕ МАСКЕ КАО
ЗАШТИТУ ОД ДОСАД-
НИХ МУВА.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА

●●● почетком седамнаестог
века у Дубровнику је било у мо-
ди ношење наочара. Носили су
их сви - и стари и млади. У то-
ме се прилично претеривало, па
је влада 1613. године захтевала
забрану ове модне лудости.

Али, на велику радост помодар-
а, дубровачко Вијеће одбило је
овај предлог.

●●● енглески хемичари на-
правили су вештачки лед који
се састоји из смеше три врсте
пластичних маса, одликује се
тврдоћом, отпоран је на ударце
и, што је најважније, по њему
може да се клиза. Отпор је, ис-
тина, нешто већи, али то је до-
бро за почетнике јер мање пада-

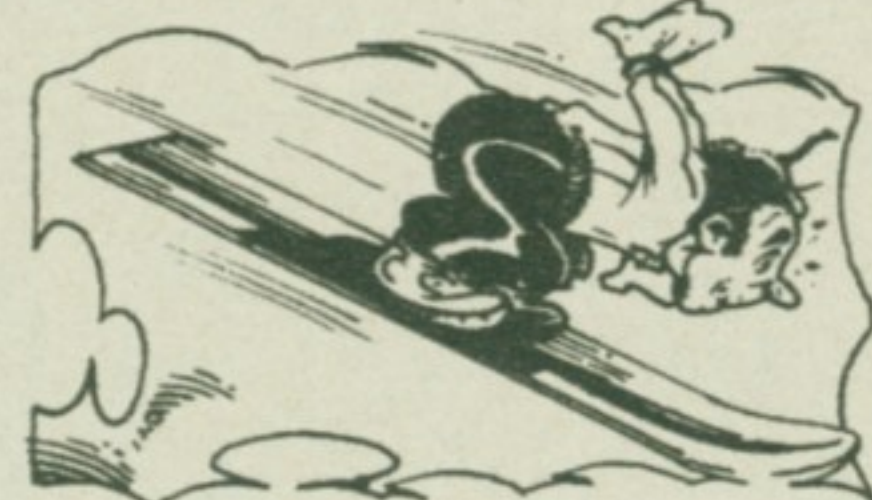

ју. Основна предност овог леда
је у томе што се не топи, тако да
ће одсад моћи да се клизају и у
- Африци.

●●● на северу острва Хаинан
кинески геолози открили су ве-
ома богата налазишта сафира и
рубина. У току петогодишњих
истраживања ископано је чак
820 килограма сафира.

●●● за смучарске скокове
Швајцарац Алберт Керник из-
мислио је једну уместо две скије.
Моноскија је направљена од
метала и пластике, сигурна је и
њоме се једноставно управља.
Осим тога њена широка по-

вршина омогућава да скакач
неко време лебди у ваздуху што
је врло важно код скокова.

●●● тридесетогодишњи Ен-
глец Цеф Хауард спрема се да
пешице пређе Сахару, од гради-
ћа Бени Абес у Алжиру до Као-
ноа у Нигерији, што износи ви-
ше од 3.000 километара. На се-
би ће имати традиционалну
арапску галабију, сламни ше-
шир какав носе Етиопљани, а

испред себе гураће колица која
личе на рикшу, само са малим
једром. Хауард засад тренира на
пешчаној обали грофовије Лан-
кашир.

●●● робот са десетак руку
који личи на богињу Шиву за-
послен је у фабрици гумених
производа у источнонемачком
градићу Баутсену. Његове руке
од порцулана различите су ве-
личине и аутоматски се прво
умачу у течну гумену масу, про-

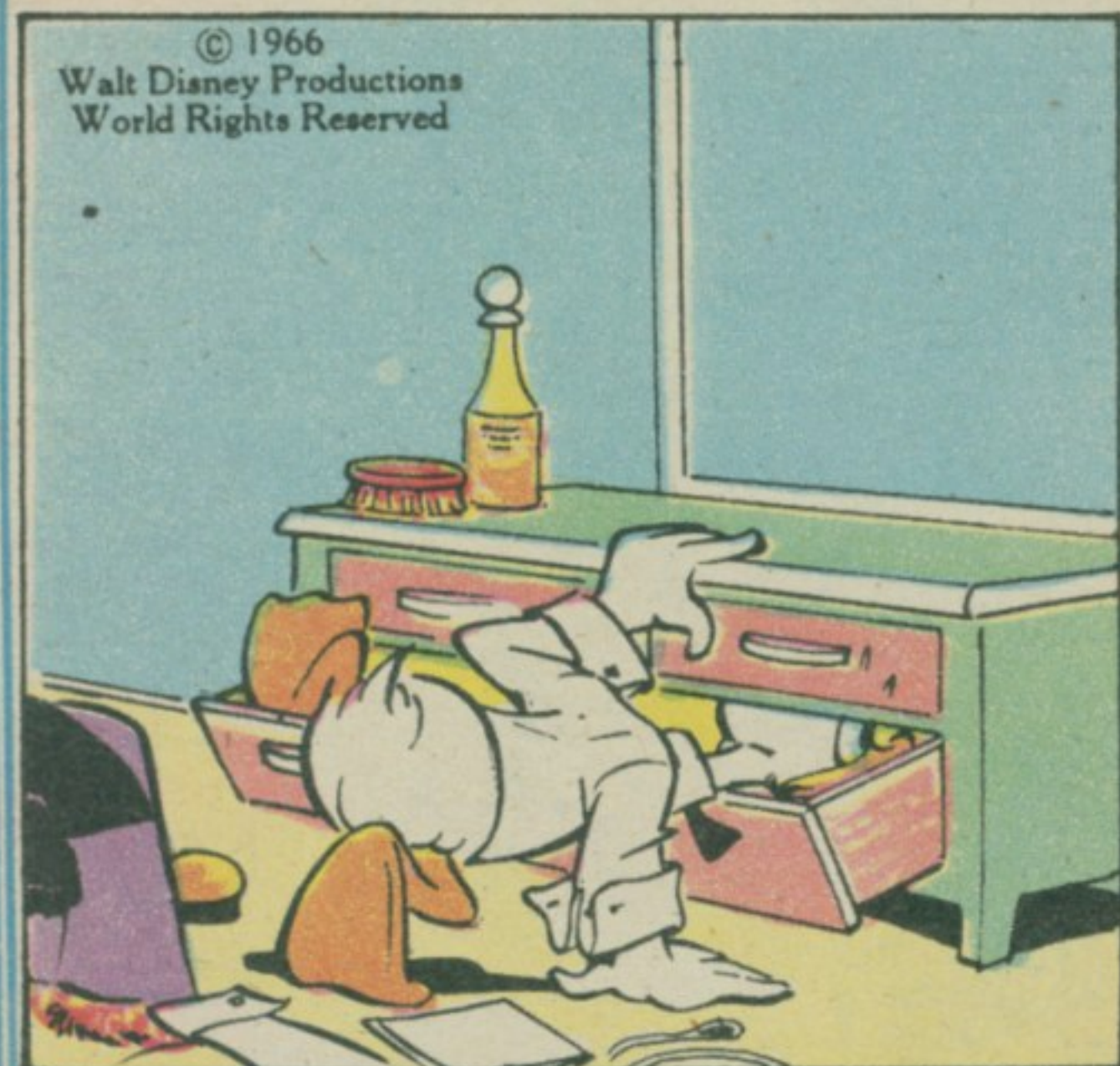
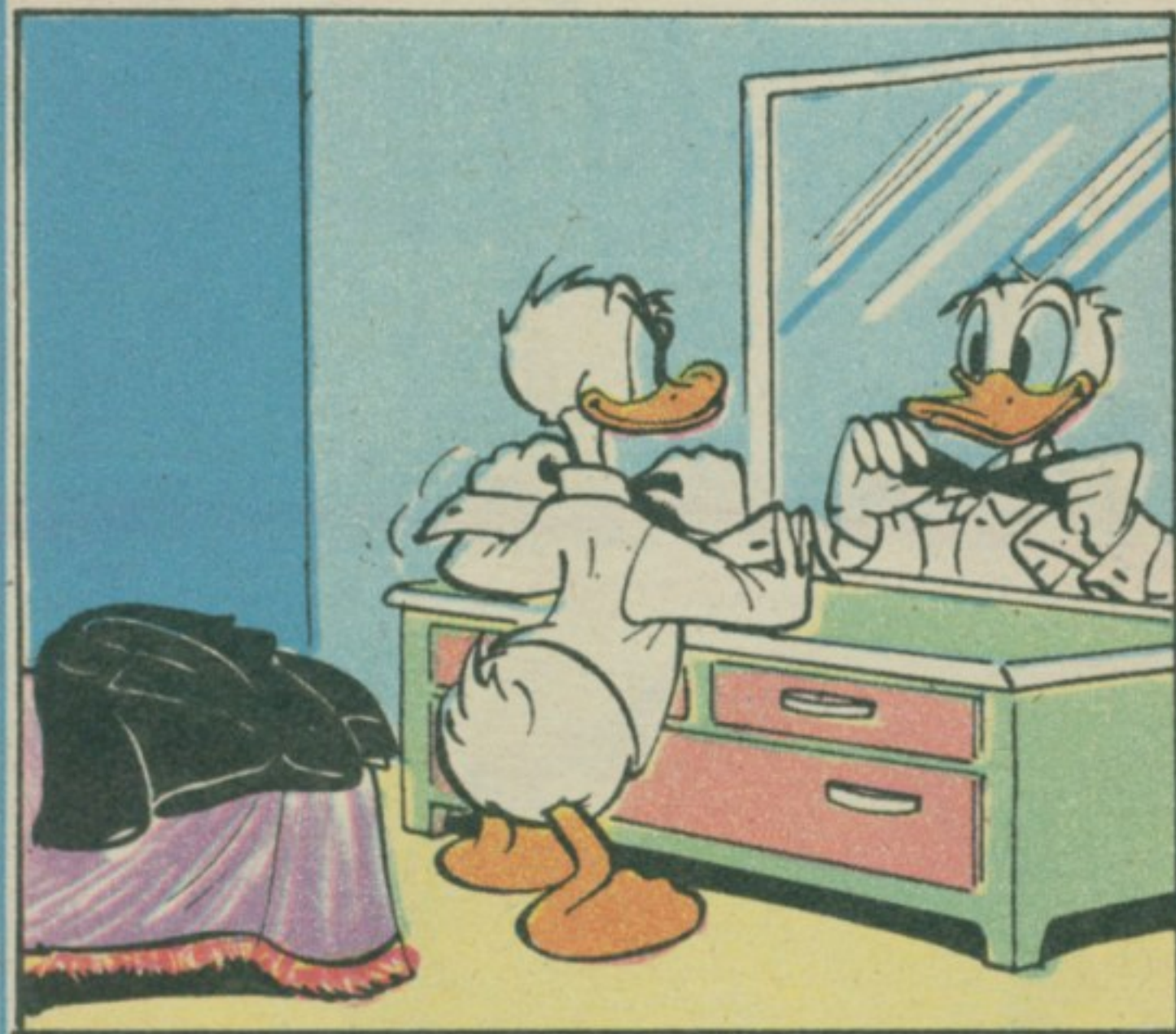
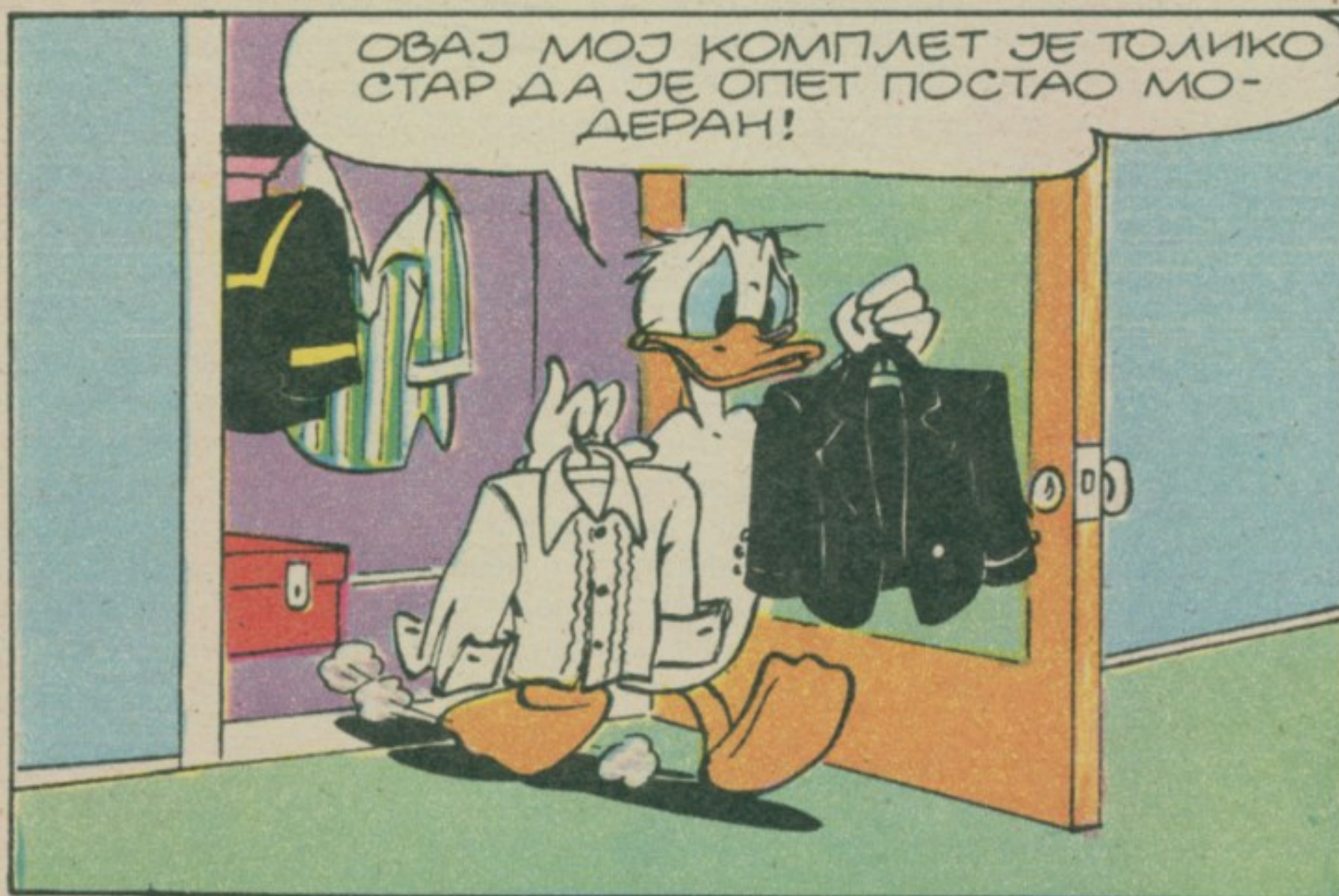

лазе кроз зону загревања у којој
се гума вулканизира и на крају
се на свакој руци појављује го-
това хируршка рукавица.

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

© 1966
Walt Disney Productions
World Rights Reserved

Distributed by King Features Syndicate.

WALT
DISNEY

операција „ПАСТОРИЈУС”

Туристички градић Емегенсет на источном крају Лонг Ајленда био је обавијен густом маглом. Неколико минута после поноћи из црне површине океана изронио је торањ немачке подморнице U-202. Поклопац на трупу се подигао и, једна за другом, црне прилике извукле су се напоље. На педесетак метара од обале подморница се зауставила.

На шапато изговорену команду људи су надували гумени чамац, спустили га у воду, опрезно у њега положили четири дрвена сандука, а затим је њих шесторо заузело места и завеслало ка обали. Петнаестак минута касније чамчић је поново пристао уз бок подморнице. У њему су се сада налазиле само две прилике.

Био је 13. јун 1942. године. Прва група немачких диверзаната управо се искрцала на америчко тло.

Карактеристика: заклетци нациста

Одмах по објави рата САД, Адолф Хитлер наредио је да се на америчкој територији што пре изведу диверзантске акције. Задатак је поверен Абверу, главном штабу немачке војне шпијунаже и контрашпијунаже. За непосредну организацију операције задужен је поручник Валтер Капе, начелник одељења за диверзантске акције.

Капе је свој део посла обавио војнички педантно. Пошто је помно проучио њихове биографије, лично је одабрао осам диверзаната. Сви су у САД провели најмање десетак година, одлично говорили енглески и познавали америчке обичаје и начин живота.

Када је после три недеље завршена и њихова обука у центру за обуку диверзаната Абвера на једном имању педесетак километара западно од Берлина, Валтер Капе имао је разлога да буде задовољан. Од цивила је створио врхунске професионалце.

За главну мету операције „Пасторијус” одређена су три постројења „Америчке алуминијумске компаније”, фабрика криолита у Филаделфији, неколико важних железничких деоница којима се превозио ратни материјал, мост Хел гејт на Ист риверу у Њујорку, бране и канали на реци Охајо и – резервоари воде за пиће у Њујорку.

Диверзантима су остављене одрешене руке да, већ према околностима, сами реше да ли ће уништити и неке друге објекте. Сам Валтер Капе здушно се залагао за низ бомбашких акција широм Америке.

Капе је своје људе поделио у две групе. Команду над првом поверио је Георгу Дашу, заповедништво над другом четворком Едварду Керлингу.

Са тридесет и девет година Даш је био најстарији од осморице диверзаната и у САД је живео дуже од осталих: деветнаест година. У Немачку се вратио маја 1941. Могло би се рећи да за собом у САД није оставио ништа вредно жаљења – низ понижавајућих послова у којима никада није догурао даље од перача судова или келнера по другоразредним ресторанима и хотелима. Када је Капе ступио у везу с њим, радио је као преводилац у „Sonderdienst Seehaus”, агенцији која се бавила праћењем страних радио-програма. Георг Даш је, дакле, имао разлога да буде задовољан новим поретком у Немачкој.

Карактеристика Едварда Керлинга могла се сажети у две речи: заклетци нациста.

Док сте живи, тврдићете да никада нисте напустили САД!

Диверзантски материјал спакован је у осам дрвених сандука изнутра обложених челиком и отпорних на воду. Унутра се налазио нарочит експлозив наоко сличан жућкастим шипкама вајарске глине: део „глине” обликован је и обојен тако да личи на грумење угља. Било је ту и фитиља, детонатора, темпираних и запаљивих бомби у облику налив-пера и комплета оловака.

Сваки диверзант добио је фалсификовану личну карту, регрутну и књижицу социјалног осигурања, дописнице и писма са америчким маркама преко којих су ударени жигови са свежим датумима. Даш и Керлинг понели су по 50 хиљада долара за заједничке издатке. Сем тога, сваки члан осморке добио је још по девет хиљада долара за личне потребе, од тога 450 долара у ситнијим новчаницама за покривање почетних издатака.

Од првог дана обуке сви су у глави држали правило број један у случају да их Американци ухвате: док су живи држаће се приче да никада нису напустили САД.

Прва је из немачке поморске базе у Лорјану у Француској 26. маја испловила U-584 с Керлинговом групом. Одредиште: град Џексонвил на Флориди. Два дана касније пут Лонг Ајленда кренула је Дашова четворка. На америчко тло ступили су у раним јутарњим часовима 17. и 13. јуна.

Знаете, не бих желео да вас убијем

Тринаестог јуна око поноћи морнар Џон Кален напустио је станицу обалске страже у Емогенсету и кренуо у уобичајени обилазак седам километара плаже на источном крају Лонг Ајленда. На пола пута, набасао је на четворку Георга Даша.

– У чему је проблем? – довикнуо им је.

Даш се издвојио од осталих и пришао стражару:

– Ми смо рибари из Саутемптона. Насукали смо се.

Кален им је понудио да остатак ноћи проведу у станици, али је Даш то одбио. Тек тада је Џон Кален схватио да нема посла с рибарима. Наредио им је да пођу за њим.

ДОШЛИ

ШЕСТ МЕСЕЦИ
И ДВА ДАНА
ПОШТО ЈЕ
ХИТЛЕР
ОБЈАВИО РАТ
САД,
НА АМЕРИЧКОМ
ТЛУ
ВЕЋ СЕ НАШЛА
ПРВА ГРУПА
НЕМАЧКИХ
ДИВЕРЗАНАТА

СУ ДА ДА

УБИЈА

Први
телефонски
позив FBI
Георг Даш
је упутио
14. јуна.
Представио се
као
Франц Данијел
Пасторијус.

Ернст
Бургер:
човек
кога
су
сви
погрешно
сумњичили.

Кордон војне полиције обезбеђивао је пролаз амбулантним колима којима су из затвора у Вашингтону изнета тела погубљених диверзаната.

Едвард Керлинг вођа диверзантске четворке која је похватања захваљујући марамици исписаној невидљивим мастилом.

– Имате ли оца и мајку? – упитао га је на то Даш и не сачекавши одговор, додао – Знате, не бих желео да вас убијем.

Онда је, на запрепашћење сопствених људи, напрасно променио тактику. Понудио је Калену три стотине долара „да заборави на читаву ствар“. Свестан да је то једини начин да извуче живу главу Кален је прихватио игру. С новцем у џепу већ се удаљио неколико корака када га је Даш позвао натраг.

– Зовем се Џорџ Џон Дејвис. Добро ме погледајте... Гледајте ме у очи. Да ли бисте ме препознали када бисте ме негде поново срели?

– Не – одговорио је Кален.

– Добро. То сам хтео да чујем – рекао је Даш.

Чим се Кален изгубио у магли, диверзанци су на брзину закопали сандуке с опремом, а онда се журно упутили ка железничкој станици Емегенсета где су ухватили први воз за Њујорк.

У међувремену, Џон Кален је бануо у станицу обалске страже и дахнувши од напора свом претпостављеном испричао шта му се догодило.

У раним јутарњим часовима, о случају је обавештен Федерални истражни биро. У извештају је стајало да су у песку нађена четири дрвена сандука и пакло немачких цигарета.

Сумњали су на погрешну особу

У Њујорку се Дашова четворка поделила у двојке. Уз Даша је остао Ернст Бургер, нека врста црне овце диверзантске групе. Мада је нацистичкој партији припадао од њеног оснивања, Бургер је одлежао 18 месеци у затвору јер га је Гестапо ухватио у фалсификовању неких владиних докумената. Због ове мрље у биографији остали су на њега гледали с подозрењем.

Испоставило се да су сумњали на погрешну особу. Мање од 24 часа пошто су се искрцали на америчкој територији, један од диверзаната провалио је операцију „Пасторијус“, али то није био Ернст Бургер.

Први телефонски позив FBI Даш је упутио у недељу, 14. јуна. Представио се као Франц Данијел Пасторијус, рекао како је управо допутовао из Немачке и како располаже информацијама које је спреман да пренесе само шефу FBI Едгару Хуверу. Завршио је разговор рекавши да ће крајем недеље лично доћи у Вашингтон.

Агент с којим је разговарао није се много узбудио. FBI је редовно добијао сличне позиве и обично се радило о лажним узбунама.

Пошто је предузео судбоносни корак, Даш је схватио да ће му бити потребан сведок који ће потврдити његову причу. То је могао да буде само Ернст Бургер. Бургер је пристао да сарађује.

Даш је у Вашингтон стигао 18. јуна. Тог јутра је други пут назвао FBI. Овога пута се на његов позив чекало, јер се у међувремену сазнало за догађај на плажи Емегенсета. Одмах после разговора агенти FBI упали су у Дашову собу у хотелу „Мејфлауер“ и ухапсили њега и Ернеста Бургера.

У току истраге Георг Даш се показао више него спремним за сарадњу. FBI је добио не само тачан списак свих објеката који су били на мети диверзаната, него и имена и личне описе преостале шесторице. Американци су тек тада сазнали за постојање друге групе која се искрцала на Флориди.

Шест смртних казни

Недељу дана после искрцавања сви чланови Дашове четворке су похватали. До 27. јуна, захваљујући марамици коју је Даш предао агентима FBI на којој су невидљивим мастилом била исписана имена свих америчких „веза“ и последњи члан Керлингове групе био је у рукама Американаца.

Даш је у истрази изјавио како је заклети антифашиста и како је од самог почетка намеравао да, онога часа када се докопа САД, провали читаву операцију. FBI није био спреман да прогута ову верзију догађаја. Американцима се чинило вероватнијим да се Даш, пошто је његова четворка примећена већ при искрцавању, уплашио. И он је уз остале оптужен за покушај саботаже.

Диверзантима је судила специјална војна комисија коју је саставио председник Рузвелт. Трећег августа комисија је једногласно донела пресуду коју је потврдио и Рузвелт и на коју оптужени нису имали право жалбе.

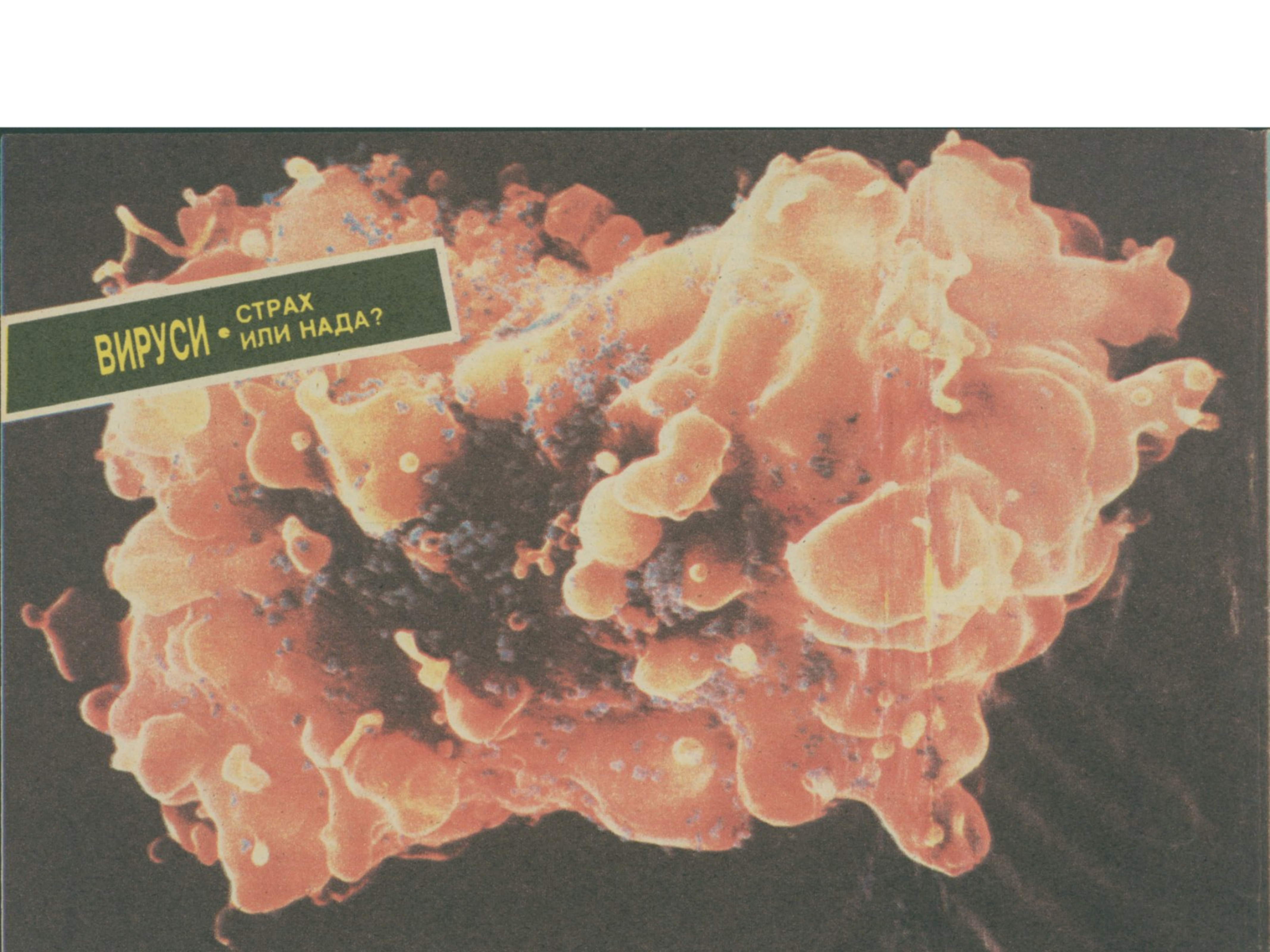
Осмог августа 1942. године Едвард Керлинг, Хајнрих Хајнк, Рихард Кирин, Вернер Тил, Херберт Хаупт и Херман Нојбауер погубљени су на електричној столици. Бургер је осуђен на доживотну робију, Даш на тридесет година затвора.

Априла 1948. председник Труман помиловао је Даша и Бургера и они су депортовани у Немачку.

По повратку у домовину, Георг Даш је у неколико наврата покушао од америчке владе да издејствује повратак у САД. Написао је и књигу „Осам шпијуна против Америке“ у којој је поновио своју ранију тезу да је заклети антифашиста и да је од самог почетка намеравао да провали операцију „Пасторијус“.

Они који су књигу прочитали углавном му нису поверовали, већина његових сународника трудила се да што пре заборави прошлост. Мањина која је за њом још жалила дочекивала га је непријатељски на сваком кораку. Остатак живота Георг Даш провео је као човек који никоме и нигде не припада.

М. Илић

ВИРУСИ • СТРАХ
ИЛИ НАДА?

Ово је напад вируса (плаве тачкице) на ћелију људског организма

**ВИРУСИ. ПОДМУКЛИ
ОСВАЈАЧИ, НАЈСУПТИЛНИЈИ
ПАРАЗИТИ КОЈЕ ЈЕ
ПРИРОДА ИКАДА РАЗВИЛА.
РЕЧ ПОТИЧЕ ОД
ЛАТИНСКОГ ИЗРАЗА ЗА
СЛУЗАВУ ТЕЧНОСТ,
ЗАДАХ
ИЛИ ОТРОВ. ИЗРАЗ ЈЕ
ДОБРО ОДАБРАН НЕ САМО
С ОБЗИРОМ НА
ЗАСТРАШУЈУЋЕ ШИРЕЊЕ
СИДЕ, НЕГО И НА
БЕЗБРОЈНЕ
ДРУГЕ ВРСТЕ
ВИРУСА КОЈИ СУ ЖИВЕЛИ
НА РАЧУН ЖИВОТИЊА И
БИЉАКА
ДАВНО ПРЕ НО
ШТО СЕ НА ПЛАНЕТИ
ПОЈАВИО ЧОВЕК**

ПЕТИ ЈАХАЧ АПОКАЛИПСЕ

Поред тога што изазивају кијавицу, грип, СИДУ, вируси доносе и велике богиње, жуту грозницу и дечју парализу. Они су одговорни за мале богиње, заушке, рубео-лу, али и за херпес, бра-давице и моноклеозу. Утврђено је да вируси изазивају најмање један облик рака код људи, а осумњичени су да су кривци за више других облика малигнитета. По мишљењу чувеног вирусолога др Виљема Хејзелтина са харвардског Института за рак, најмање четвртину облика рака код људи изазивају вируси. Штавише, вируси могу да покрену такозване аутоимуне болести тако што „преваре“ имунолошки систем организма и принуде га да напада сопствене ћелије.

Ако им се одузму њихови штет-

ни гени, вируси могу да послуже као састојци поузданих и моћних вакцина. Научници се надају да ће у будућности моћи да уведу и генетску терапију. У њој би вирусе употребили као „преносиоце“ здравих гена у хромозомима људи који имају наследне болести.

Човечанству је одавно познато уништавајуће деловање вируса, али сама ова створења остају и даље тајна. Ожиљци на мумификованом лицу Рамзеса V сведоче да чак ни најмоћнији нису могли да се спасу великих богиња у Египту пре 3.000 година. У 16. веку су шпански освајачи можда нехотице користили вирусе у примитивном биолошком рату. Наиме, претпоставља се да су своје жртве – Инке и Астеке снабдели ћебадима донетим из европских домова које су похарале велике богиње.

Иако су изазивачи свих ових зараза још дуго остали тајна, прву поуздану вакцину против вирусне инфекције измислио је у 18. веку Едвард Џенер, сеоски лекар у Енглеској. Он је запазио да су сељаци који су били у додиру са крављим богињама (болешћу која је сродна великим богињама) у епидемијама вариоле вере добијали тек благи облик ове иначе готово поуздано смртоносне болести.

Гутачи бактерија

Тек у 19. веку, „златном добу бактериологије“, научници су почели да претпостављају да постоји нека врста изазивача болести који су мањи од микроскопски видљивих бактерија. Истраживачи су, наиме, преко микроскопа упознали готово све бактеријске изази-

ваче болести. Ипак, примећивали су да, кад се ради о изразито и високо заразним болестима, као што су богиње, микроскоп не показује ништа.

У време првог светског рата француски и британски истраживачи приметили су да се на лабораторијским културама бактерија (у којима су стварали услове за експериментално размножавање бактерија) појављују јасне кружне тачке. Када би се материјал из њих пренео на другу културу бактерија, појавиле би се нове кружне зоне, без бактерија. Француски бактериолог Феликс д'Ереј почео је да наслућује шта је узрочник. „Оно што је проузроковало моје тачке, записао је, у ствари је невидљиви микроб, филтерабилни вирус, али вирус који паразитира на бактерији“. Д'Ереј је то невидљиво створење назвао бактериофаг (од грчког фаге – гутати).

Прошле су године у којима се о природи, структури, па и величини вируса само нагађало. Тек 1931, проналаском електронског микроскопа за који је немачки физичар Ернст Руска добио Нобелову награду, пробијен је лед. Пред научницима се указао бизарни и застрашујући свет незамисливо малих створења.

Неки вируси, рецимо изазивачи обичне прехладе, изгледају приближно као фудбалска лопта: округласти, с површином од неравних троугластих површина. Други, посебно веће бактериофаге, подсећају на модуле за слетање на Месец. Вирус грипа изгледа као ручка римског буздована, са шиљцима који извирују на све стране. Вирус херпеса је лоптаст, као и изазивач СИДЕ.

Какав год да им је изглед, сви вируси имају једну заједничку особину. Они су модел биолошког минимализма – састоје се једноставно од сржи генетског материјала – молекула дезоксирибонуклеинске (DNA) или рибонуклеинске (RNA) киселине, и заштитног омотача начињеног од протеина. (Већина врста имају двоструки омотач, с тим да се спољашњи састоји или од још једног протеинског

слоја, или од протеина и липида, то јест масних састојака сличних онима у ћелијској мембрани). „У њему нема ничег сувишног – каже један научник, пасионирани истраживач вируса. Сваки делић у њему има своју сврху. То је запрепашћујуће минијатурно савршенство“.

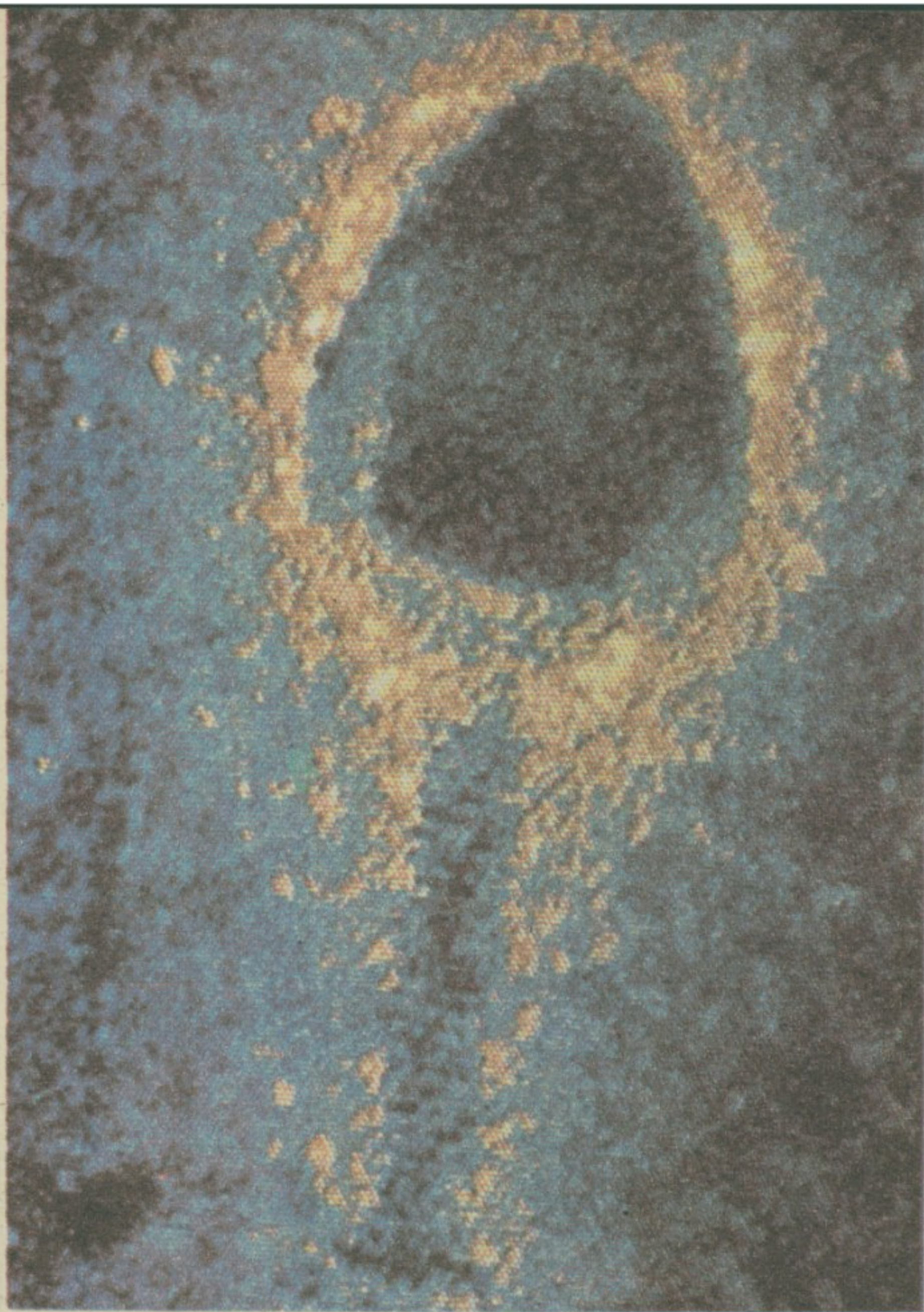
Пловећи командни центар

За разлику од било ког познатог бића, вирус делује у једном чудном свету негде између живих и неживих створења. Мада је опскрбљен протеинима и генетским материјалом, недостају му ћелијске структуре које су заједнички именитељ свих облика живота. И за разлику од правих облика живота, њему нису потребне хранљиве материје, нити је у стању да их прерађује.

Не расте и није у стању да се размножава без помоћи организма „домаћина“. „Вируси су најекстремнији облик паразитизма“ – каже један научник и додаје, истичући потпуну зависност вируса од свог домаћина: „Ставите вирус у празну епрувету. Ту он не може да учини баш ништа. Чак не може ни да се размножава“.

Али, да би надокнадио све те недостатке, вирус је развио застрашујуће и подмукло оружје. Он је у стању да управља способностима ћелије домаћина за производњу протеина и контролише ћелијске изворе енергије. Он то постиже вршећи генетски „државни удар“ тако што убацује сопствене гене у DNA ћелије домаћина (као што чини вирус СИДЕ), или успоставља пловећи командни центар било у нуклеусу или цитоплазми домаћина. Када су једном активирани, гени вируса приморавају ћелију да почне производњу нових количина вируса, и то примерке савршено верне првобитном.

Уопште узев, вируси углавном бирају сасвим одређену врсту ћелија–домаћина. Мада су неке, укључујући беснило и грип, у стању да заразе и људе и животиње, већина бира не само одређену биолошку врсту него и ограничени

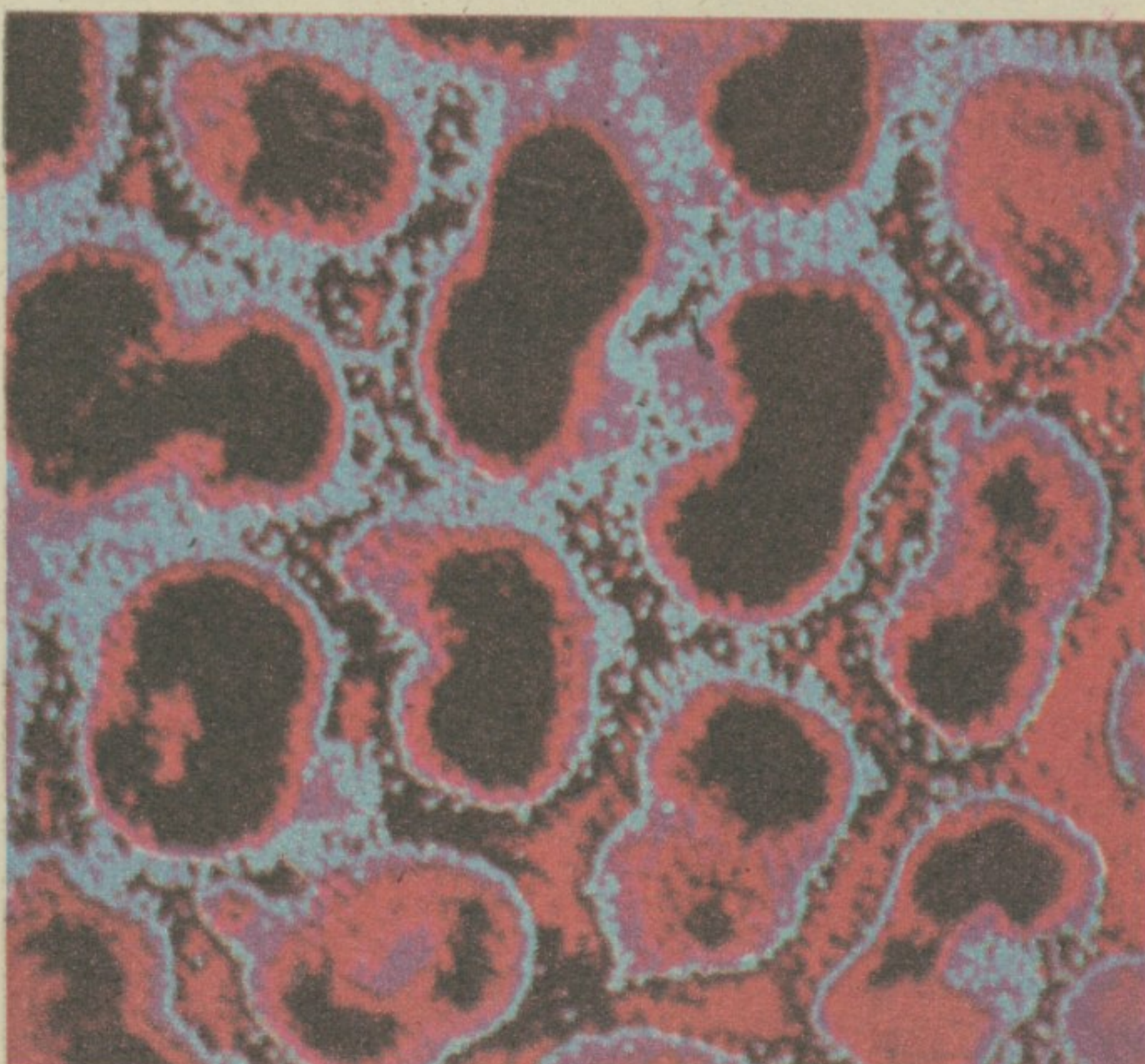
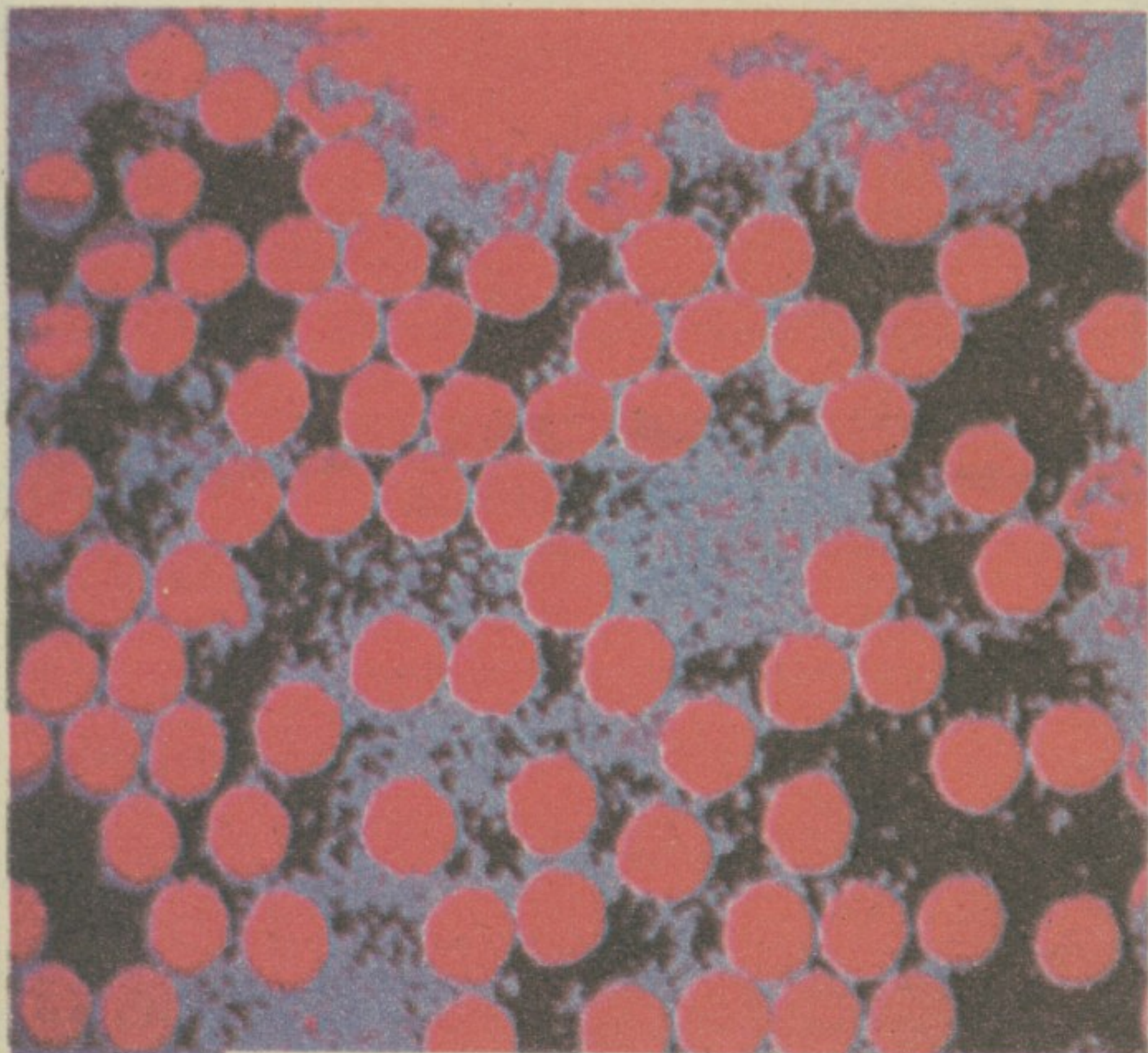

Бактериофага – вирус гутач бактерије

Поглед кроз нарочит микроскоп: лево вирус дечије парализе на делу, а десно вирус грипа.

број типова ћелија у организму једне биолошке врсте. Ако је у питању вирус СИДЕ, напада искључиво „Т“ ћелије, ако је дечја парализа, он „посећује“ неке подгрупе нервних ћелија кичмене мождине. Ако је жутица, иде на јетру...

Када вирус допућује, ћелија га прима као добродошлог посетиоца. „То је невероватан доживљај“, с дивљењем описује овај догађај један биохемичар који га је видео кроз микроскоп. „Вирус је примљен у ћелију и – трас – његови гени се улађују у цитоплазму“. У типичној акутној инфекцији, као

ПЕТИ ЈАХАЧ АПОКАЛИПСЕ

што је прехлада или грип, гени вируса одмах се бацају на посао — производе протеине који ће да преузму власт и преуреде ћелијски механизам како би он почео да производи нове вирусе.

И одговор на заразу је такође тренутан. Као код пожара, првобитна инфекција укључује алармна звона која позивају имунолошки систем да укључи своја одбрамбена оружја. А њих чини један прилично застрашујући арсенал. Прво излећу природне ћелије-убице и макрофаге које прождиру инфициране ћелије. Након отприлике недељу дана, ако одбрана у првом потезу није пошла за руком да овлада ситуацијом, на сцену ступају „вођени пројектили“. То су у ствари антитела, која производе бета ћелије по налогу „хелпер Т“ ћелија. Антитела су, у ствари, наруџбине „по налогу“, које садрже антигене — то јест протеине обликоване тако да убијају одређену врсту вируса, или их бар онеспособљавају.

И мада имунолошки систем људи релативно успешно савлађује већину инфекција, у време док се битка води организам пати. Многи типични симптоми болести — грозница, температура, пробадања, мање су последица деловања самог вируса, а више резултат снажног дејства имунолошког система. Наравно, када је тело створило одређену количину бета ћелија као произвођача антитела против одређеног вируса ствара се имунитет који траје деценијама, па и целог живота.

Убица и савезник

Данас се многи вируси везују за појаву рака. Једна студија објављена на Тајвану је показала упадљиву везу између појаве хроничног хепатитиса Б и рака јетре, који је један од највећих убица у земљама у развоју. Али вирусна инфекција не мора увек да води раку. Рак настаје као последица више напада на ДНА ћелије одређеног ткива. Вируси су само једна врста напада. Они, међутим, започињу ланчани процес. Обично између вирусне инфекције и појаве рака прође много година. На пример, када се рак развије код некога ко је прележао хепатитис, обично се то деси 30, па и 50 година након болести. На основу овог временског размака може се претпоставити да су у стварању карцинома учествовали и други узроци — пушење, разне врсте хране и хемикалија.

Све више доказа говори у прилог претпоставци да, иако рак или неку другу болест вероватно изазивају вируси, свему томе доприноси и нека врста слабости или распада имунолошког система. На пример, пацијенти којима се пресађују органи и који морају да примају лекове против одбацивања (како би се потиснуо одбрамбени систем организма), изложени су високом ризику од различитих болести. Дакле, ако је наша отпорност ослабљена из било ког разлога, висока је и вероватноћа болести.

То се свакако односи на СИДУ. Једна од великих мистерија ове болести је зашто се само неки од инфицираних разбојевају, док су други, у чијим је ћелијама вирус боравио годинама, и даље здрави. Сматра се да у томе одређену улогу имају друге инфекције, употреба дроге, лоша исхрана, неиспаваност, стрес, што све може да ослаби имуно-систем.

Вируси, ипак, нису само страх и трепет. Неки научници мисле да ова свеprisутна бића могу да имају значајну, па чак и корисну улогу у еволуцији. Они сматрају да тиме што мењају распоред ДНА у хромозомима и што преносе гене с једне живе врсте на другу, вируси могу да утичу и на корисне особине биљке или животиње. Рецимо, да некој врсти помогну да преживи, или да надвлада и истисне супарничке врсте.

Такође, истраживачи у медицини надају се да ће у борби против вируса ускоро имати моћног савезника — вакцине произведене од вируса који су настали генетским инжењерингом. Техника рекомбинирања ДНА користи се да се Vakciniја, велики вирус који изазива кравље богиње, претвори у једнократну вакцину која штити од више болести. План је да се само гени који кодирају антигене у осам до десет врста опасних вируса убаце у ДНА живог, али ослабљеног вируса Vakciniје. Тако преуређена Vakciniја била би у стању да развије антигене штетних вируса, али не и њихову способност да узрокују болест. Када би се унела у организам, она би стимулисала имунолошки систем да производи ћелије које би доцније деловале баш против вируса.

Још крупнији ће бити резултати другог истраживања, на коме се однедавно интензивно ради. Наиме, вируси могу да помогну да се победе наследне болести. Користећи технике преуређења ДНА, научници намеравају да тзв. ретровирусе начине нешкодљивим тако што ће отклонити кључне гене а затим вирусе снабдети другим генима. И то управо онима који недостају оболелима. Тако преуређени вируси служили би као вектори који би продирали у одговарајуће људске ћелије и убацивали здраве гене у ћелијску ДНА.

Први кандидати за овакву терапију били би људи оболели од наследних болести опасних по живот. Ту спада бета-таласемија, опаки облик леукемије, и три ретке болести изазване у сва три случаја дефектом у гену који „наређује“ производњу једног значајног протеина.

Ипак, сва ова корисна својства вируса ни издалека нису довољна да ублаже њихову невероватну способност да наносе зло. Велике богиње. Жута грозница. Беснило. А сада и СИДА. „Све у свему, када бисмо могли да потаманимо све вирусе на свету, све до последње врсте, свет не би био ни у најмањем губитку“, закључује нобеловац Дејвид Балтимор.

С. В.

11

17

21

Поштовани читаоци. Представљавам вам прве три књиге ДРУГОГ КОЛА библиотеке „ДРУГА СТРАНА СВЕТА“ које су изашле из штампе. И друго коло наше едиције бројаће 10 књига, а преосталих седам наслова изаћи ће из штампе током 1987. Сви заинтересовани читаоци могу овом приликом поручити комплетно II коло, а ми ћемо им књиге слати једну по једну, оним редом како буду излазиле из штампе.

11. НАЈВЕЋИ СВЕТСКИ ШПИЈУНИ И ОБАВЕШТАЈЦИ
12. НАЈВЕЋИ СВЕТСКИ НЕРАЗЈАШЊЕНИ ЗЛОЧИНИ
13. НАЈВЕЋИ СВЕТСКИ ЗЛОЧИНИ ИЗ СТРАСТИ
14. НАЈВЕЋИ СВЕТСКИ СКАНДАЛИ XX ВЕКА
15. НАЈВЕЋИ СВЕТСКИ СУДСКИ ПРОЦЕСИ
16. НАЈВЕЋИ СВЕТСКИ ЧАРОБЊАЦИ И ЧУДОТВОРЦИ
17. НАЈВЕЋИ СВЕТСКИ ЛЈУБАВНИЦИ
18. НАЈВЕЋИ СВЕТСКИ КРВНИЦИ И ТИРАНИ
19. НАЈПОКВАРЕНИЈЕ ЖЕНЕ СВЕТА
20. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ ПОТРАГЕ ЗА ПОТОНУЛИМ БЛАГОМ

Прво коло библиотеке „ДРУГА СТРАНА СВЕТА“ је изашло из штампе и ових 10 књига могу се поручити у комплету или појединачно. Читаоци који поруче комплетно прво коло добијају на поклон украсну кутију за књиге.

Све књиге (I и II коло) су штампане латиницом, у тврдом повезу и са пластифицираним корицама у боји. Цена једне књиге је 1.800 динара, а плаћа се поштару приликом преузимања.

1. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ НЕСРЕЋЕ
2. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ ПОГРЕШКЕ И ЗАБЛУДЕ
3. НАЈЗЛОГЛАСНИЈЕ СВЕТСКЕ УБИЦЕ
4. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ ВАРАЛИЦЕ И ЛОПОВИ
5. НАЈВЕЋИ СВЕТСКИ ЕКСЦЕНТРИЦИ
6. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ САБЛАСТИ И ДУХОВИ
7. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ МИСТЕРИЈЕ
8. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ МИСТЕРИЈЕ НЛО
9. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ НАКАЗЕ И ЧУДАЦИ
10. ЧУДНО АЛИ ИСТИНИТО

НАРУЏБЕНИЦА

Овим неопозиво наручујем следеће књиге под редним бројем:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

(заокружите број књиге коју поручујете)

(име и презиме)

(улица и број)

(поштански број и место)

(телефон)

Наручите на адресу:
„ДРУГА СТРАНА СВЕТА“
34000 Крагујевац,
Поле Рибара 8

Књиге можете наручити
и на телефон
034/67-940

Словеначки
књижевни
првенац
пре 437 година

И РЕЧ ЈЕ ПОМОЋ

У ОМРЗНУТОЈ
НЕМАЧКОЈ,
ДАЛЕКО ОД
ДОМОВИНЕ,
ПРОПОВЕДНИК
ПРИМОЖ ТРУБАР
ОБЈАВЉУЈЕ КЊИГУ
НА ЈЕЗИКУ НА
КОЈЕМ СЕ
„НИКАДА РАНИЈЕ
НИЈЕ НИ ПИСАЛО
НИ ШТАМПАЛО“

Када је, око 1455. године, Немац Јохан Гутенберг изумео штампарiju с покретним словима и на тај начин објавио „Библију“, човечанство је добило један од највећих проналазака у својој историји. Књиге се ускоро штампају у свим развијенијим земљама Европе. У Словенији, међутим, тек су 1515. године штампане прве речи на народном језику, и то сасвим случајно. На летку „Нова песма о крањским сељацима“, међу немачким стиховима који славе победу витезова над словеначким устаницима 1515. године, понавља се у свакој строфи, као подсмех домаћим бунтовницима, њихов борбени усклик: „Стара правда!“ и „Хајде у збор, хајде у збор, у збор, у збор, јадна рајо!“.

Словенија у то време је готово без школа; без књижевности, без штампарија. Званични језици су латински и немачки. До револуционарне промене долази тек скоро четири деценије касније, кад је Примож Трубар објавио прву књигу на народном, словеначком језику.

Драги моји Словенци...

Иако свештеник Трубар се као један од ретких образованих Словенаца свог времена, целог живота борио против празно-

верја, непотребног подизања богомоља и претераног слављења светаца. Ово његово учење постало је нарочито снажно кад је прихватио такозвану реформацију, црквено учење умногоме супротно од дотадашњег које су проповедали Рим и папа. Наравно, због својих размишљања и проповеди Трубар није могао да остане некажњен: у марту 1548. године он је по други пут прогнан из родне Словеније. Прво се склонио у далеком Нирнбергу, а затим у Ротенбургу, на реци Таубер. Захваљујући управо овом прогонству, Словенци су, истина у омрзнутој Немачкој, добили своју прву књигу.

Као зналац неколико језика и писама, међу којима су били и српскохрватски и ћирилица, увек окренут народу и његовој патњи, Трубар је годинама у себи носио мисао да објави књигу на словеначком језику и тако свима докаже да може да се пи-

ше и на „језику прљавих сељака“. „Већи део људи у нашој земљи други језик не зна до само словеначки“, писао је он, обраћајући се својим земљацима увек са „моји драги Словенци“ и „драга браћо“...

„Искрено жалим оба народа словеначких и хрватских земаља“, пише Трубар половином 16. века, „и заиста би их свако морао с правом сажаљевати зато што су приморани да живе и бораве на турској граници, и немају где да се макну нити да беже, јер је Турчин заузео и стално све више заузима најбољи и највећи део њихових покрајина и градова, јер их Турци готово сваког дана много убијају, даве, хватају, одводе са женама и децом, и одвојено продају у вечно, више но животињско ропство. А поврх тога жао ми их је и зато што мало или готово ништа не знају (а и не уче их право) о најпотребнијим и најутешнијим

учењима наше праве хришћанске вере, чије је знање сваком разумном човеку пре свега потребно за блаженство његове душе и за његову утеху. Саучешћа вредна и велика несрећа оба поменута народа, њихова заплашеност и невоља, које се односе не само на њихов часни живот или имање већ и на испуњење њихове душе, упутиле су ме и навеле на то да сам се усудио да начиним покушај како би се словеначким језиком могло читати и писати“.

Не замерај се цару!

У Ротенбургу је Примож Трубар био други проповедник у Шпиталској цркви. Међутим, храњени породицу, он далеко од домовине живи у сиромаштву, како сам каже у једном писму. Али, иако се и сам злопати, више гладан него сит, овај умни Словенац покушава да по сваку цену штампа књигу на матерњем језику. Тек ту, „лишен домовине“, после боравка у напредним земљама и градовима, потпуно је свестан колико су његови земљаци заостали, далеко од просвете. Он може да им помогне само речју, и то оном коју ће лако да разуме сваки Словенац.

„Писац се сав зажарио“, описује Трубара из тог времена један његов биограф, „гушчије перо шкрипи о храпавој хартији. Листови се гомилају. Рукопис ће ускоро бити готов.“

Међутим, ни писање ни издавање прве словеначке књиге није текло без сумњи и страха. Како ће Словенци да прихвате за њих по свему нову књигу, поготово што долази из туђине? Шта ће да кажу црква и Рим? А где и како да је објави, кад штампарии те како пазе да се не замерае цару и његовим чиновницима? Најзад, Трубар је морао да се за-

мисли и над тако осетљивим питањем матерњег језика: „Словеначки језик“, писао је он, „не говори се свуда подједнако и на исти начин с обзиром на то да многе речи другачије изговарају Крањци, другачије Корущици, другачије Штајерци и Долењци, другачије Крешовци и Истријани...“ Одлучио је да за основу књижевног језика узме наречје свог родног села Рашчице, односно „крањски“ говор, „највише зато што ми се чини да ће га и људи других покрајина разумети“.

Ко је Родољуб Илирски?

У неколико немачких градова, код разних штампара, Трубар је покушао да објави свој словеначки првенац, али је свуда наилазио на отпор и неразумеваше: или су штампари са подмехом гледали на њима непознат језик једног малог народа, или су се плашили царске рецензије, или овај скромни проповедник није имао довољно новца да плати веома скупо штампање књиге. Најзад, Улрих Морхарт, штампар из Тибингена, пристаје да објави Трубарев „Катихизис“, књижицу од непуних 150 страница, чији пун назив гласи „Катихизис на словеначком језику са кратким тумачењима у песмама. Сем тога молепствије и проповед о правој вери, саставио Родољуб Илирски – кратка поука којом сваки човек може у небо доћи“. Прегледавши отисак, Трубар је делу додао и исправке штампарских грешака и извинио се читаоцима, нагласивши да су се оне појавиле због тога „што се на том језику никада раније није ни писало ни штампало“. Уочљиво је да је Примож књигу објавио под метафоричним псеудонимом. Накнадно је утврђено ко је, кад и где књигу штампао: Улрих Морхарт 1550. у Тибингену.

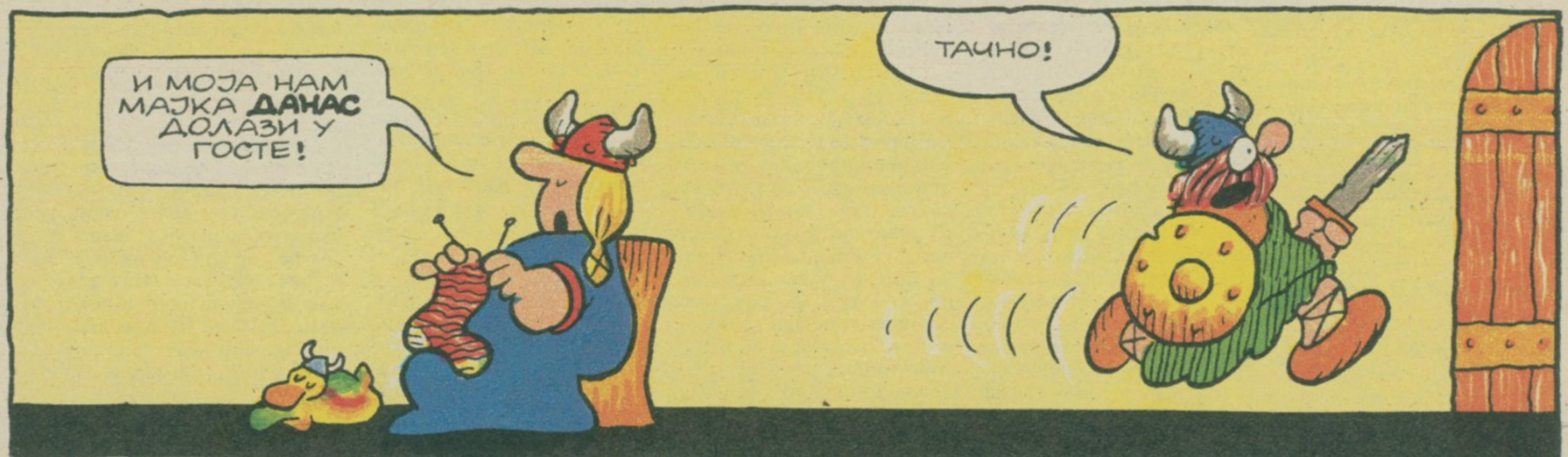
Труберев „Катихизис“ је, не само по наслову, већином религиозна књига: у првом делу је верско учење, а у другом поучне песме, практични савети, упутства и сл.

До краја живота, 28. јуна 1586, кад је умро у седамдесет осмој години, Примож Трубар је написао и објавио око двадесет пет дела. Оригинална издања његових књига данас су изузетна реткост: нека су, као и првенац „Катихизис“, сачувана само у једном примерку.

И. Лончар

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

МАЈСТОР ЗА РЕЧЕНИЦЕ

– Ево, Зоране – рече мајстор, отварајући врата и пуштајући ученика да уђе први. – То ти је моја радионица. Овде ја седим, ово је алат, а она гомила тамо – то су реченице за поправку.

– Ух, што су ружне – рече дечак.

– У праву си. Издалека се већ види да су сакате и лоше склепане. Ево ова, на пример. „Управо у то време вођена је дебата о последицама земљотреса у италијанском парламенту“. А није земљотрес био у парламенту, него на Сицилији!

– И како ћете да је оправите?

– Ево овако – рече мајстор, узимајући алат. – Пресечем овде и овде, пребацим ово овамо, па залепим... Слушај сада. „Управо у то време у италијанском парламенту вођена је дебата о последицама земљотреса.“ Зар није боље?

– Јесте – рече ученик. – Је л' те, чика Боле, а како сте ви постали мајстор за реченице?

Мајстор уздахну и замисли се.

– Па ето... некад сам ја био мајстор као и сви други. Оправљао сам кишобране, бицикле, лутке, лампе и тако даље. Једног дана дође ми један малишан и каже како му је учитељица рекла да поправи једну реченицу из контролне вежбе, а он не уме. Е, мали, кажем ја, не бавим се ја тиме. А он, сав разочаран: „Али мени су рекли да ви СВЕ можете да поправите!“ Кад ми је то рекао, као да је нешто заголицило моју сујету. „Море, дај да видим“, кажем. Узмем ту његову реченицу, мало је лупнем чекићем, учврстим, попуним рупе... и да видиш чуда, мали сутрадан добије одличну оцену. Ето, тако сам почео. А сад ми стално доносе реченице на оправку, друге ствари и не стижем да радим.

– Како бисте ову поправили? – упита шегрт и прочита: „Непознати терористи подметнули су бомбу у америчкој амбасади, која

је експлодирала не изазивајући веће штете.“

– Ама, неће бити да је експлодирала амбасада – насмеја се мајстор – него бомба... С тим „који“ су увек муке. А треба само пазити да се „који“ стави после речи на коју се односи. Ево: „Непознати терористи су у америчкој амбасади подметнули **бомбу, која** је експлодирала...“ и тако даље.

– Изгледа да је и овде сличан квар – рече шегрт. – „Прва утакмица одиграна је 12. новембра у Љубљани, коју су чехословачки хокејаши добили с резултатом...“

– Аууу! – узвикну мај-

стор. – Припаде Љубљана Чесима! Ето, неки људи напросто не знају друкчије да повежу реченице него заменицом „који“. А могло је сасвим лепо да послужи и обично „и“. Додај ми једно „и“ из те фиочице доле. Тако. Слушај сада: „Прва утакмица одиграна је 12. новембра у Љубљани и **њу** су чехословачки хокејаши добили...“ Или може и

овако: „Прву утакмицу, одржану 12. новембра у Љубљани, добили су чехословачки хокејаши...“

Мајстор обриса зној са чела, па узео нову реченицу и прочита је.

– „Број прелазака границе не повећава се само у јулу и августу.“ Метни ово тамо крај прозора. То сад не може да се поправи.

– А што, мајсторе?

– Зато што је двосмислено. Да ли то значи: „Једино у јулу и августу број прелазака се не повећава?“ Или: „Број прелазака се повећава не само у јулу и августу него и у осталим месецима?“ Кад дође муштерија, питаћу га шта је хтео да каже, па ћемо према томе и да поправимо.

– Мајсторе, а ово: „Одбор за образовање и васпитање Савеза социјалистичке омладине“?

– Том одбору сигурно није посао да образује и васпитава Савез омладине. Зато ћемо ово да пребацимо иза овог... и ево смо: „Одбор Савеза социјалистичке омладине за

образовање и васпитање“. Ух, дете, уморих се од овог посла. Шта још имамо?

– Ово: „Договорили су се да предложе тројицу лекара – специјалиста за усавршавање у иностранству...“

– Ето, и замисли сад завидљиве колеге: одмах ће ту тројицу да прозову „специјалисти за усавршавање у иностранству“. Опет мора да се сече и премешта... Ево какао је требало да гласи: „Договорили су се да тројицу лекара-специјалиста предложе за усавршавање у иностранству.“ Зашто ли људи мало више не припазе на ред речи?

– Мајсторе, ту је и ова „ТВ-драма за децу норвешке производње“.

– Знаш, знам, и онда гледаоци вичу: „Наша су деца домаће производње, ваљда и она смеју да гледају драму!“ Јао, Зоране, немам више снаге. Много је напоран овај занат...

Он се наслони на сто и зари главу у шаке.

– Видиш, не стигнем једну партију да поправим, а већ ми доносе нове неисправне реченице, из новина, с телевизије, из школе, одасвуда... Људи не пазе, пишу како било, а онда: мајсторе, помагај, поправљај... Мој ти је савет, Зоране, да се оканеш овога и да се лепо јавиш за ученика код неког бравара или водосталтера...

Иван Клајн

НЕОБИЧНЕ

ЉУДСКЕ

СУДБИНЕ

ЖИВИ СНЕШКО БЕЛИЋ

**ШТА ЈЕ БИЛО ТО
ЗАСТРАШУЈУЋЕ СТВОРЕЊЕ
КОЈЕ ЈЕ ИСКРСНУЛО ИЗ
ТАМЕ? ДЕЧАЦИ НИСУ
ЗАСТАЛИ ДА САЗНАЈУ, НЕГО
СУ ПОБЕГЛИ ГЛАВОМ БЕЗ
ОБЗИРА**

Сеоски поп Булдрел имао је обичај да држи проповед бар двадесет минута, али тог недељног јутра, неколико дана пре нове 1875. године, мудро је одлучио да своју беседу скрати напола. Унутрашњост мале цркве постајала је све мрачнија.

Из дугогодишњег искуства, отац Булдрел је знао да ће за присутне вернике бити најбоље да се што пре нађу у својим безбедним домовима. Било је очигледно да се спрема страшно невреме. И заиста, непун сат касније, острво Грајндстоун, једно од Магдаленских острва у заливу Св. Лоренца, било је захваћено најгором мећавом коју су житељи тог краја памтили.

Аветињска приказа

После четири дана мећава се истуњала и једна група дечака уморних од тако дугог „кућног притвора“, кренула је у сам сутон наниже према обали у потрагу за наплављеним дрветом, толико потребним сваком домаћинству. Нису се разочарали: обала је била буквално закрчена даскама и балванима – сигуран знак да је неки несрећни брод настрадао у олуји. Поред дрвене грађе, ту се нашао и већи број буради са усољеном свињетином, бачвице с алкохолом и изубијани сандуци с двопеком и другом храном.

Дечаци су се натоварили колико год су могли и кренули кућама. Међутим, тек што су одмакли неколико стотина метара од обале, дечак који је први кренуо уз падину одједном је панично узвикнуо.

Захваћен снежном олујом, једрењак „Калкута“ отишао је на дно мора

Остали су застали у месту, зурећи престрављено у једну фантастичну фигуру која им се из таме полако приближавала, корачајући очигледно с великим напором. Тетурала се и заносила као неки пијан човек – или, тачније речено, као пијани снежни човек.

Прилика висока читава два и по метра, са масивним рукама и ногама и струком бар три пута ширим од струка било ког људског бића, оцртавала се наспрам ноћног неба као неко чудовиште из свемира.

Дечаци су испустили свој плен и појурили према селу.

У цик зоре следећег јутра, група рибара кренула је према обали и ту провела читав дан, скупљајући све што је могло да буде од користи. Тек кад је светлост постала слабија кренули су кући.

Управо су се приближавали једном сенику, удаљеном око два километра од обале, кад је иза угла зграде искрснуо снежни џин. Празноверни рибари су за тренутак неодлучно стали, а онда су, као и дечаци претходне вечери, панично побегли према селу и оцу Булдрелу.

– Чим сване кренућемо у потрагу – рекао је поп Булдрел. – Понесите пушке, за случај да се испостави да је ваш „снежни човек“ неки поларни медвед кога је олуја дотерала до обале на пловећој санти леда.

Снег који је пао преко ноћи

спречио је трагаоце да нађу било какве отиске стопала у близини места где је чудовиште последњи пут било виђено. Трагање се наставило током читавог дана, и тек касно послеподне, кад су већ били спремни да га прекину, свештеник је одједном узвикнуо и показао руком на снег недалеко од њих. Тамо су могли јасно да се виде отисци два џиновска стопала, од којих је свако било дуго готово шездесет а широко тридесет центиметара.

Бродоломник у мећави

Са пушком на готовс и уз помоћ фењера почели су да прате траг. Ишао је у цик-цак, сад овамо сад онамо, наниже према обали.

– Гледајте, оче... тамо код оне стене! – узвикнуо је један од људи.

Недалеко испред њих, опружена на бок, могла се разабрати џиновска снежна прилика мање-више људског облика.

Поп Булдрел се сагнуо и додирнуо је – осетивши под руком снег тврд као стена. Кад су фењери били принети ближе угледао је две шупљине на грудволикој глави, тамо где би могле да се налазе очи. Трећа шупљина неодређено је подсећала на уста. Из уста су допрле једва чујне речи:

– Помоћ... помоћ.

– Небеса! – хукнуо је поп ужаснуто. – Па ово је човек обложен

залеђеним снегом! Морамо га однети брзо у село.

Живи Снешко Белић био је положен на једну носилку, журно импровизовану од наплављеног дрвета. Било је то напорно путовање, јер је терет тежио двапут више од тежине одраслог човека.

Током читаве ноћи упињали су се да ослободе човека од његовог леденог оклопа. Пред зору ова суморна „операција“ најзад се срећно окончала и човек је био у стању да исприча причу о свом кошмарном доживљају. Звао се Огист ле Буде и био је први официр на једрењак „Калкута“, који је кренуо из Квебека у Ливерпул с товаром дрвене грађе. Током пловидбе, брод је био захваћен снежном олујом и убрзо потонуо. Колико је Будеу било познато он је једини остао у животу. Успео је да се домогне обале ухвативши се за један балван. Али тада је великавица била на свом врхунцу, и снег се лепио за његову мокру одећу. Из сата у сат снежни оклоп постајао је све дебљи и тврђи.

Занимљиво је напоменути да је „живи Снешко Белић“ одлучио да се заувек настани на острву Грајндстоун. Постао је један од његових водећих грађана и учинио много да се повећа благостање људи којима је дуговао свој живот.

Како се није смрзао оне ноћи остало је до данас непознато.

Г. В.

НИ ШВЕДСКА НИЈЕ ШТО ЈЕ НЕКАД БИЛА

Најразвијенија земља наше планете дуго је уживала и глас најпоштеније. Генерацијама се причало и препричавало да ћете у Шведској свој, рецимо на перону, заборављени кофер наћи нетакнут, па макар тамо стајао сатима. Да данас није тако сведочи један карактеристичан податак: власници готово свих радњи и самопослуга поставили су код излаза савршено верне воштане фигуре полицајаца и – краће су се смањиле за 70 процената! ■

У СТИЛУ АЛЕКСИС

Веома чувена, лепа и богата глумица Џоан Колинс, јунакиња без премца серије „Династија“, има доста млађу, исто тако чувену, лепу и богату сестру Џеки Колинс која је згрнула паре пишући романе од којих су многи филмовани са, наравно, Џоан Колинс у главној улози.

Квалитет књига Колинсове број 2 помало је сумњив, али се продају као алва. Амерички критичар Дејвид Сторм написао је о њеном најновијем делу: „Ова књига има све што је неопходно бестселеру: страву, зверство, сексуалне перверзије, лудило и изопаченост, али направљено са укусом и стилем.“ ■

УЖИВЕО СЕ

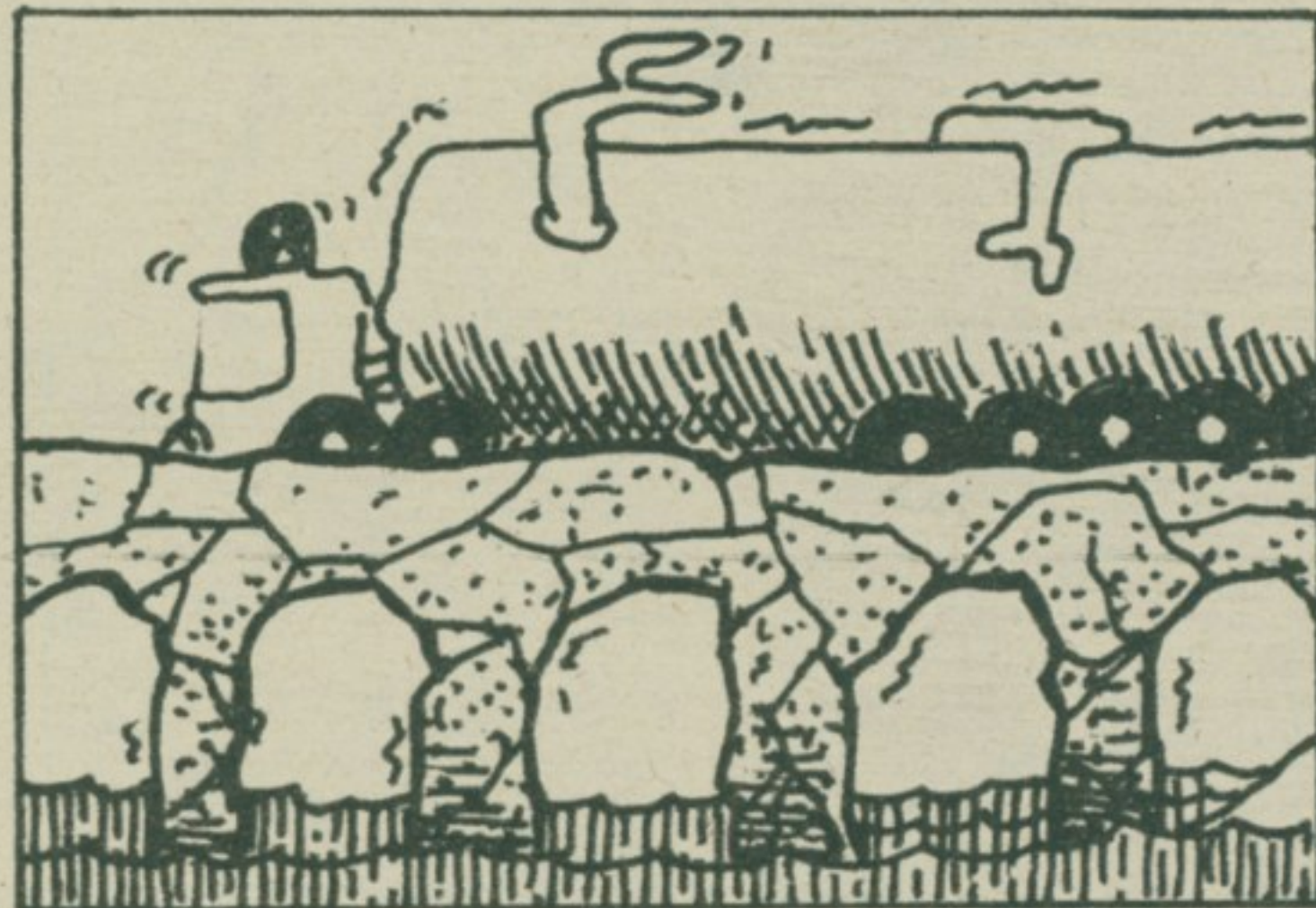
Просјак: – Ја сам, у ствари, писац. Написао сам књигу „Сто начина да се заради новац“.
Бизнисмен: – Па зашто онда просите?
Просјак: – И то је један од начина. ■

АТОМСКА ЦЕНТРАЛА И СТАРИ РИМЉАНИ

Изградња атомске централе у близини шпанског града Триљо (провинција Гвадалахара) била је у пуном јеку кад је искрела буквално непрестива тешкоћа. Из Мадрида је стигао део режисера тежак десетину тона, али је камион с теретом морао да се заустави на обали реке Енарес јер по прорачунима инжењера мост који води према Триљоу не би издржао толики терет! Градите нови мост? Глупо. Или околу? Заобилазан пут од више стотина километара такође није долазио у обзир. У очајању инжењери су обратили пажњу на потпуно

заборављен мост у близини који су направили још римски робови, премерили га, проценили и закључили да ће овај дрвени мост, стар више од две хиљаде година без тешкоћа издржати оптерећење.

Прорачуни су ипак само прорачуни. Кад је тежак камион стао на „крзуб“ мост зарастао у

чили да ће овај дрвени мост, стар више од две хиљаде година без тешкоћа издржати оптерећење.

траву, инжењери почели да бришу хладан зној са чела... И да скратимо причу: мост је издржао. ■

НЕ ДИРАЈ ГАЗДУ, ТАКВА МИ ЈЕ ПОЗА

Пошто се заморно да муштеријама изнова објашњава једну те исту ствар, власник једне продавнице животиња у Денверу решио је проблем тако што је на кавез с папагајем окачио картицу: „Не узнемиравај газду. Нисам мртав. Овако волим да спавам.“

Писмено објашњење решило је ствар: више се нико од купаца непотребно не узнемирава због папагаја који као проштац лежи на дну кавеза, с једном ногом која штрчи кроз решеткице. ■

КО ЈЕ ЧИЈА ЖРТВА?

Лепа одрасла овца, нађена како лута око железничке станице Јустон уред Лондона, навукла је на врат британском правосуђу силне тешкоће. Извесни Френк Павловски тврди да је законити власник проблематичне овце и да хоће да је жртвује богу Сунца по прописаном верском ритуалу. Чим је ово обнародовано путем штампе и

телевизије, умешало се чувено Краљевско друштво за заштиту животиња од окрутности тврдећи да је жртвено клање незаконито. И док се јавност узбуђује и препирка бесни преко свих средстава информисања, трогодишња овца у сласт је обрстила све руже и остало цвеће у врту полицијске станице где је смештена. Полицијци јој не могу ништа – да их не оптуже за злостављање недужне животиње. ■

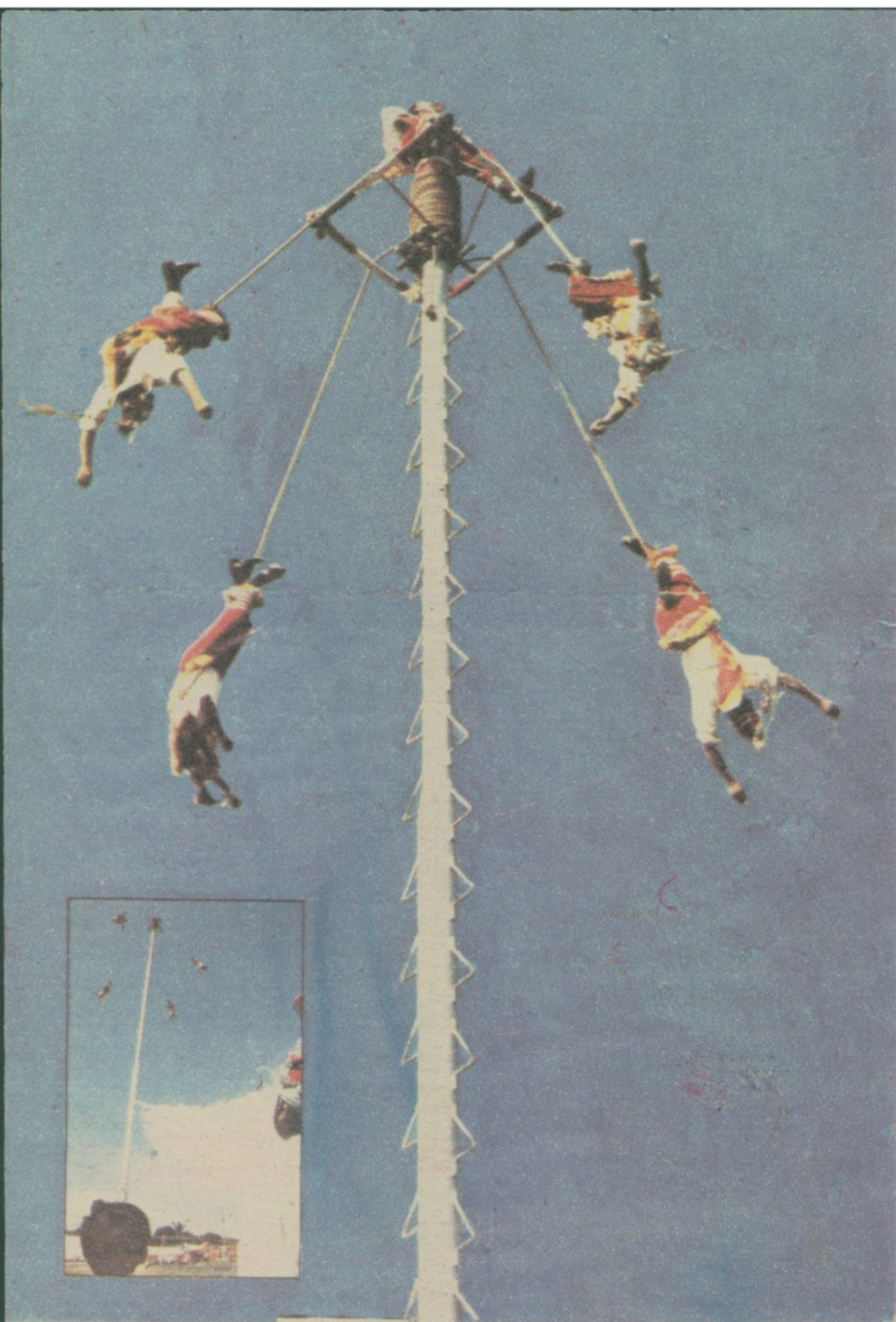
УСЛУГА ВРЕДНА ПАРА

Дрски провалници у јужном Лондону не само да су опљачкали седам ресторана из ланца „Кентаки фрајд чикен“ (Кента-

ки печени пилићи) – саопштено је пороти у лондонском суду Олд Бејли – већ су се и лудо забављали. Док је један члан банде у нуспросторијама држао особље на нишану, други је привезао кецељу и растрчао се да послужи

госте који су, не слутећи шта се догађа, мирно јели у сали са улице, а трећи је пржио пилиће и додавао му их муњевитом брзином. Није познато да ли им је беспрекорна услуга узета као олшкавајућа околност. ■

Узбудљив спектакл: Воладори – на шпанском „летачи“ – одбацују се у ваздух са стуба високог као десетоспратница.

Велики дан почиње: Отац везује Хавијеру мараму око главе – симбол мужевности. Хавијер се припрема за своју прву вежбу летења са воладорима.

И ЉУДИ СУ ПТИЦЕ

ВОЛАДОРИ
– СМЕЛИ
МЕКСИЧКИ ЛЕТАЧИ

То је велики дан за Гутијерес Замору, варош на југоистоку Мексика. Житељ читавог тог краја дошли су на окружни вашар. Сада се окупљају око једног високог металног стуба. Све очи прате петорицу Индијанаца одевених у шаролику, перјем украшену ношњу који се пентрају уз стуб. Све више и више они се пењу, док на крају не изгледају као лутке.

Ти људи су **воладори**, или летачи. Кад стигну на врх стуба високог 30 метара, они почињу да намотавају конопце око једног великог калема причвршћеног за постоље. Конопци ће послужити као ужад за спасавање четворици мушкараца који ће полако заронити према тлу. Пети ће остати на врху стуба. Четворица мушкараца пажљиво вежу конопце око струка. Морају бити сигурни да ће чворови издржати. Њихови животи зависе од тога.

Сада гледаоци постају тихи. Церемонија коју су нестрпљиво чекали тек што није почела. То је грациозан и опасан летећи плес. Тотонак Индијанци из овог краја упражњавали су га вековима. Некада су воладори „летели“ током религиозних церемонија одржаваних у част Бога Сунца. Сада су Тотонаци римокатолици, али и даље негују ту традицију. Своје вратоломне вештине изводе на вашарима и у дане великих светковина.

Опасне спирале

Велика је част бити летач. Само најсмелији се усуђују да то покушају. Дечаци уче посматрајући одрасле мушкарце и помажући им.

Данас Хавијер Гарсија Хименес стоји близу стуба са својим оцем. Хавијер има 12 година. Посматрао је воладоре и помагао им откако зна за себе. Његов

отац предводи групу. Већина летача су његови рођаци.

На врху стуба, Хавијеров братанац почиње да свира на фрулу и да удара у један мали бубањ. Музика има живахан ритам. Затим седе и почиње да свира смиренију музику летења.

Одједном, четири летача одбацују се унатраг у ваздух. Постоље и калем почињу постојано да се окрећу док се конопци, под тежином мушкараца, одмотавају. Онда летачи дохватају конопце својим стопалама и окрећу се на главце. Док лете около стуба, они шире своје руке на један начин који подсећа на птице у лету. У спиралама које постају све шире и шире, летачи се приближавају тлу. Потребно је отприлике три минута да се конопци до краја одмотају. Управо када изгледа да ће главе ударити у тло, они се хитро усправ-

љају и приземљују безбедно, на своја стопала.

... Касније, док се аутобусом враћа својој кући у Сан Антонију, Хавијер размишља о ономе што је видео тог дана. Музика му струји кроз главу. Замишља како би то изгледало кружити кроз ваздух. Зна да се не би плашио. Спреман је да лети!

Његов отац слуша с поносом кад Хавијер тражи од њега дозволу да се придружи воладорима. Хавијер је најстарији од седморо деце. Млађи је од већине летача почетника – али снажан. Помаже на по-

родичном имању, а уз то сваког дана препешачи до школе десетак километара по брдовитом терену.

Отац и остали воладори дају сагласност да Хавијер отпочне са вежбама летења. Та сагласност показује њихову веру у њега. Ако би један члан екипе учинио грешку горе на врху стуба, конопца се не би прописно одмотао. Животи свих њих нашли би се у опасности.

Слободан као птица

Хавијер ће летети с воладорског дрвета у Сан Антонију. Велике вароши и

ТОТОНАК ИНДИЈАНЦИ
С ЈУГОИСТОКА
МЕКСИКА ВЕЋ
ВЕКОВИМА СУ ПРАВИ
МАЈСТОРИ ЈЕДНЕ
ОПАСНЕ И ЛЕПЕ
ВЕШТИНЕ

Ход у висину: Хавијер се пење уз воладорско дрво, високо 14 метара. Конопци обавијени око стабла служе као лествице.

градови имају металне воладорске стубове. Али на селу користи се високо дрвеће за летење. Људи одсеку гране и обавију конопце око стабла ради пењања. Дрво у Сан Антонију није тако високо као метални стуб на вашару. Ипак, нешто је више од четвороспратне зграде.

Кад је дошао велики дан, Хавијер се пење уз дрво са осталим мушкарцима. Његов братанац Ђералдо отпочиње церемонију молитвом да воладорско дрво издржи. Хавијер слуша пажљиво док Ђералдо свира музику за летење. У тренутку кад чује тонове који дају сигнал, он се баца уназад.

Сада се све одвија брзо. У правом тренутку, Хавијер диже шаке с конопца и шири руке. Осећа се слободан – као птица. Посматрајући одоздо, његов отац узвикује: „Он се нимало не плаши!”

Док се Хавијер у ваздуху усправља ради правилног спуштања, његов отац журно притрчава да му помогне. Али помоћ није потребна; Хавијер се вешто дочекује на ноге.

Остали воладори окупљају се око дечака, честићајући свом новом партнеру. Хавијерово лице блиста од поноса. Пун одушевљења, он лети још двапут са групом.

Касније, породица прославља догађај уз ђувеч од ђурана. Хавијер је постао важна личност – воладор. С осталим члановима своје породице помоћи ће да једна лепа традиција његовог народа потраје.

Г. В.

Дуго очекиван тренутак: Хавијер се, истовремено са осталим воладорима, одбацује унатраг.

Док се лет приближава крају, Хавијеров отац притрчава да помогне. Али то није потребно, дечак се и сам спретно дочекао на ноге.

Људи у ваздуху: Хавијер, у првом плану, и остали воладори круже око дрвета раширених руку. Њихово спуштање подсећа на птице у лету

У СМРДАН БАЊИ

КОВИЉАЧА,
ВИШЕ
ОД
СЕЋАЊА

И

- ГОСПОДО, ОВО ЈЕ ГЕНЕРАЛНА ПРОБА ПОСЛЕД-
ЊЕГ ЧИНА! - УСКЛИКНУО ЈЕ „ПОКОЈНИК“ И СКО-
ЧИО С ОДРА. ЗА ЊИМ СУ СЕ ЧИЛО УПУТИЛИ СВИ
КОЈИ СУ ГА ДО МАЛОЧАС ОПЛАКИВАЛИ

ЗДРАВЉЕ МИРИШЕ

Веје снег на пусту Бању Ковиљачу. Наноси га ветар с оближње планине Гучево или „с ону страну Дрине“, из Босне горевите, где у лето „гајтан трава расте“. Вратоломије веверица у тишини небосклоних борова. Испод, парковским стазама, промине неки бањски гост. Тек на пролеће, са цвећем и зеленилом, цела Бања се пробуди и оживи. Болесни и здрави нагрну са свих страна. Одјекне свирка и залелуја се песма. Али, то ипак није „то“, као некад – некад, кад је Ковиљача била надалеко чувена по оном нарочитом, бањском животу. Ово је амаркорд на ту давну бању.

У старом хотелу „Гучево“, који му је сад и кућа и кућиште, седимо с осамдесетосмогодишњим Душаном Крсмановићем, некадашњим конобаром и кафеџијом. Из родног Бјелошевца код Бијељине Душан је у Ковиљачу стигао још далеке 1920, да би четрдесет лета и зима провео у кафани као сведок људских радости и страдања, чудесних заноса и још чудноватијих трагедија.

Највећи део живота он је управо овде сабирао кафанске цехове: сад у миру прави онај последњи рачун, и за себе и за Бању, ону бившу, као пред фајронт.

Вук Карацић, човек овдашњи, рођен у оближњем Тршићу оставио је значајан писани траг о прошлости Бање Ковиљаче, учено почиње чика Душан. – Кажу да је као већ

знаменит човек походио Ковиљачу тражећи спаса оболелој нози у њеним лековитим водама.

Некад се Бања звала Смрдан-бара, затим Смрдан-бања, а село Ковиљача само Смрдан, због извора сумпоровите воде која се надалеко осећала по мирису сличном смраду покварених јаја. Тако у свом Рјечнику бележи и Вук. Чак је записао како се 1804, у време првог српског устанка, нашао „под Ковиљачом“ с устаницима Ђорђа Ђурчије, Карађорђевог војводе. Осетивши оштар мирис сумпора, Ђурчија је помислио да су Турци негде сакрили барут који је навлажио. Наредио је војсци да копају на једном брегу, не би ли се домогли драгоценог праха. Али, уто од Босне ударе Турци, па се потрага за „барутом“ прекиде. Мисли се да су устаници копали на месту где се некад налазило римско, а доцније турско сумпорно купатило. Није ова Бања од јуче...

Али, кад се у прошлом веку Бања прочула по лековитости, и народу овдашњем и гостима вероватно је почело да смета њено „смрдљиво“ име. Већ око 1860, кад је борао овде, Бању као Ковиљачу спомиње Фелик Филип Каниц, познати аустријски археолог и путописац. А како је недраго име Смрдан претворено у лепо Ковиљача, опет нам тумачи Вук: „Срби онуда приповиједају да су некада биле двије сестре: Вида и Ковиљка, па Вида градила Видојевицу (на Церу), а Ковиљка тај град Ковиљачу“. Друго предање, опет, вели да Ковиљача своје име доби по оној у народу често спомињаној биљци ковиљу, која

Софка и Паја Николић у Бањи Ковиљачи – ни песме ни причаши нису к'о што беху...

расте по оближњим бреговима и „на којем шумске виле спавају“. За угодно и благодарно место често се каже да ту „расте смиље и ковиље“. Још се пева она стара песма: „Лепа Пава у ковиљу спава, њој се Раде кроз ковиље краде...“ Ето, то опева-

но ковиље уплете се и у име Бање, а Смрдан остаде само у прошлости и – поругама.

По падинама и обронцима Гучева било је некада богатих рудника. Пролазиле су туда војске и каравани трговачки, а све поред оних смрдљивих

бара. Приповеда се да су, давно, неке кириције морале управо поред једне такве локве да оставе изнемогло и шугаво кљусе, све у ранама. Надомак смрти, рага је пала у бла-то и воду пуну сумпора, а караван је наставио пут.

Али, кад се после неког времена кириције вратише, очекујући да на том месту нађу само коњске кости, угледаше здравог коња сјајне длаке. Онај муљ чији је мирис штипао нос, очи и плућа, животињу потпуно изле-чи

Међутим, Бања ће постати оно што је била и што јесте тек 1898. године, када је у Нишу Народна скупштина донела „закон о уступању Бање Ковиљаче народу о-руга подринског у експлоатацију“. Тридесетак година касније, а тог доба се добро сећам, подигну-та су најпознатија бањска здања, међу њима и чувени курсалон. Прича о њему је, у ствари, прича о некадашњој, али и садашњој бањи.

Ех, тај курсалон! Колико је у њему песама испевано, суза проливено, чаша испијено! Колико блага проћердано на картама, у дерт и севдах! Али, пре приповести о њему, погледајте у Вујаклијном Речнику страних речи шта је, у ствари, то – курсалон. (И погледали смо: „курсалон“ лат. sala – лечење, фр. salon – дворана за пријем, дворана у којој се скупљају бањски посетиоци, дворана за забаву и проводњу у бањи.)

Бања, односно курсалон, била је између два рата монденско сајта-

лиште ондашњег отменог и имућног света. Али, жељни провода и да бар буду виђени у Бањи, ту су долазили и људи, нарочито млади, чији је цеп најчешће био тужно празан. Најбројнији су били гости из Београда, одакле се стизало специјалним такозваним „Шетним возом“, који је из престонице полазио ујутро, а враћао се увече. Дане и ноћи, викенде и празнике, у курсалону су проводили министри и генерали, студенти, трговци и газде из Подриња, Мачве и Босне, виђене даме и чувени коцкари, славни уметници и гласовити музичари. Памти курсалон и Чича-Илију Станојевића, Добрицу Милутиновића и Жанку Стокић, кажу и Бранислава Нушића, овде су певали или свирали и Вука Шећеровић, Бора Јањић, сјајни Цицварић и ненадмашна Софка. Да, да, Софка Николић, чија песма и судбина заслужују посебно поглавље ове приче. Али, пре тог нешто о атмосфери, гостима и догодовштинама у курсалону.

Столице и столови од плетеног прућа на тераси. На сваком перо, хартија и мастионица да гост напише писмо или разгледницу. Унутра – сјај, свила и кадифа. Тако је, тада, изгледао курсалон. Већине тадашњих гостију и келнера, музичара и бонвивана више нема. А они који су још живи, нерадо причају о својим успоменама из овог здања, зазирући да им унути не пребаце како у младости нису били баш најсмернији.

Редован гост курсалона био је и један имућни трговац Стоком из Босне. Човек породичан и имућан, али велики мераклија. У трошењу није нimalо заостајао за богатом господом из Београда. Чим би у Шапцу, Лозници, Брчком или Зворнику продао целеп стоке, он би с гомилом пара седао у фијакер и – правац у курсалон. Знајући да је велики трошак, весела и кавалер, и не само они, утркивали су се да га што боље угосте. А затим би данима и ноћима за његовим столом шичале и виолине и лепотице, тачно се шампањац и вртеле карте. Конобари су падали с ногу, све до ко зна којег јутра по реду кад би, сам за столом, мачурни трговац наручио само кафу, бескрајно пре-

бирајући по цеповима скупогеног одела.

– А је л' вам остало штогод ситнине, господине? – нехајно би упитао лукави келнер.

– Јок, вала – одговарао је газда – чак ни коњски реп, да макар четку направим...

Или Милан Ботуровић, звани Ботурац, солација овдашњи, упамћен по коцки и разноразним смицалицама. И он је био човек широке руке. Знао је Ботурац за једну ноћ да на „фарбули“, у то време

лу. Али, убрзо он скочи с одра и весело ловиче: „Господо, ово је била генерална проба последњег чина. А сад сви у курсалон да попијемо неку за покој моје грешне душе!“

Неки се љутнуше и опсоваше, неки праснуше у смех, али сви одоше у салон, где је „покојник“ показао да је и те како жив.

Обећао сам да ћу причати и о Софки –

Мостару, Лесковцу, Загребу, Марсеју, Софији, Мадриду, Будимпешти, Риму, Прагу и, најзад у Бањи Ковиљачи – сви су као омађијани пиљили у њу, пратили сваки покрет њеног једрог лица, сваки узбудљиви дрхтај њеног гласа. Па она је само у Паризу снимила преко четрдесет плоча, певала на трговима, пред неколико хиљада људи, наравно, без микрофона. Богата и пребогата, славна и лепа, опточена златом и сребром, Софка долази и

ља места у курсалону. Јер, пева Софка. Опијени њеном песмом, официри губе чинове, газде породице, занатлије муштерије, момци девојке. И тако све до трагичне 1939.

Те године стиже Софки хиљаде позива из Америке да и тамо пева нашим људима. Али, она је изнад свега волела Бању, курсалон и своју кћерку. Но, тада је изгубила шеснаестогодишњу јединицу Мариолу.

„Ово је крст на мој живот“, изрече, тада,

Ово је здање курсалона: најупорнији су дочекали да му најзад падне плафон! (Снимко: П. Оторанов)

омиљеној карташкој игри, добије и неколико хиљада динара, у време кад је келнерска плата била непуних 500 динара. Али, како дошло – тако и отишло: или кроз коцку или на провод.

Идући једног дана на посао у курсалон, срећнем насред парка столара и његовог помоћника. Носе мртвачки сандук. „Умро Ботурац“, рекоше ми. Пренеражен и тронут, одмах разгласим по целој Бањи да више нема чувеног Ботурца. Нас неколико кренемо његовој кући где се већ искупило поприлично света. Чак и бањски фотограф поставио ногаре. Скрушено уђемо у кућу: у соби сандук, а у њему непомичан Ботурац у свечаном оде-

замишљено каже старина Душан. – Само, знате, казивати своја сећања и своје успомене, рецимо, истовремено је и лепо, и тужно, па и болно. А Софка је заиста велика успомена, не само моја. Слушајте пажљиво, и пишите још пажљивије...

Софка Николић, односно Софија Васиљевић, како гласи девојачко име „краљице севдаха“, кћерка је чувеног бањалучког музиканта Николе Васиљевића. Певао јој отац, певала мајка, па је и Софка пустила свој заносни глас већ у дванаестој години. Славна је као шеснаестогодишње црноко и црноко девојче: у Мостару Шантићу пева „Емину“.

У Сарајеву, Београду,

у Бању Ковиљачу, у курсалон. Оркестар од 24 члана предводи њен муж, примаћ Паја Николић. Певачица само за једно вече добија хонорар од 1000 динара, као две конобарске плате! Али, она свесрдно и искрено помаже отпуштеним музичарима и конобарима, певачицама и студентима. Редовно је студентској млађарији давала мноштво својих слика са потписом, које би младићи уносно продавали скупљајући тако новац за школовање. „Навалио свет као на какав хаилук...“, писале су о Софкином певању новине тог доба. Трговци и занатлије широм Србије и Босне затварају радње раније да би на време заузели најбо-

Софка. Све што је гласом стекла уградила је у своју тугу: Мариола је сахрањена на бијељинском гробљу, где јој је мајка подигла велику, сјајну капелу.

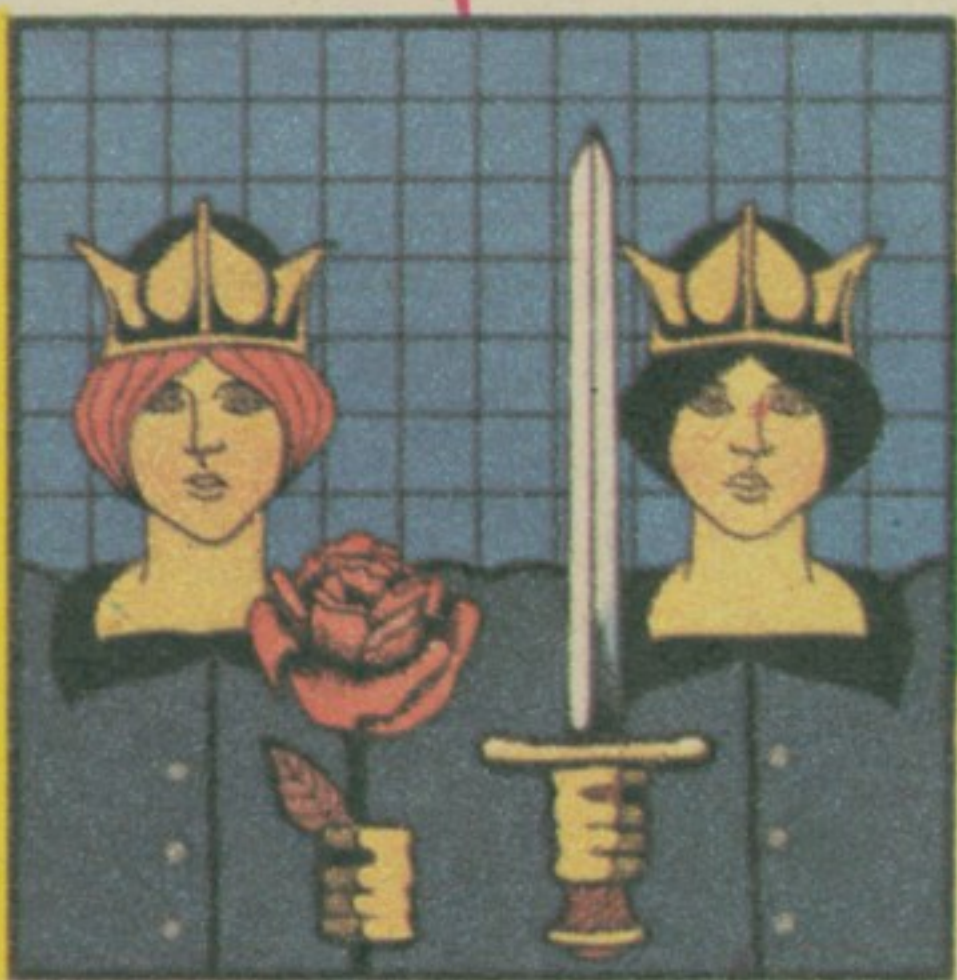
И Софка је занемела. Бања опустела Дошао је и прошао рат. Пао је плафон и обрушио се матер у курсалону. Кажу да је покојна Софка опет пропевала тек 1973, наравно, без микрофона и технике.

Ех, кад се само сетим кад би у салонском муку прошапала уз виолину ону севдалинку: „Пече ли те у грудима где сам некад главу наслањала...“

А сад? Види овај снег, и чуј ову тишину...

Дечко, рачун. Две кафе, обичне...

Забележио: Иван Лончар

ЖИВИ ТЕНК НАПАДА

**ВИТОМИР ИЛИЋ СЕ ОПРЕЗНО
ПРИБЛИЖАВАО КАНАЛУ. МАДА ЈЕ
ЈЕДНИМ ХИЦЕМ ПОГОДИО
ДИВЉЕГ ВЕПРА, ПЛАШИО СЕ ДА ЈЕ
ЗВЕР ЈОШ ЖИВА. НАНИШАНИО ЈЕ
И ОПАЛИО. АЛИ ЖИВОТИЊА СЕ
ТЕК ТАДА РАЗЈАРИЛА, ПОТРЧАЛА И
СИЛОВИТО НАВАЛИЛА НА
НЕСРЕЋНОГ ЧОВЕКА...**

Кренула је велика хајка. Група од педесетак ловаца из села Раткова и општине Ошаци упутила се ка Лалићу, суседном селу. Комбајнери су им јавили да је на парцелама с кукурузом примећено веће крдо дивљих свиња. Предводио их је огромни црни вепар тежак око 200 килограма. Куд би ово крдо прошло остављало је за собом прави хаос.

Прошле године, рано ујутру, по јесењој измаглици, ловци су кренули тракторима. Знали су да ће, ако улове неку од дивљих свиња, то бити добра ловина. Била им је то јединствена шанса јер се од рата наовамо не памти да су се у атару Раткова икада појавиле дивље свиње.

„Трофеј” је побегао

Ловачке шале нису изостале ни тог дана. Познати ловци Милија Вуковић и Жика Миладиновић правили су шале на свој рачун. У једном тренутку Милија је рекао Жики:

– Ако данас уловиш бар једну дивљу свињу, ја ћу је из поља носити до куће на леђима!

У причи и шали ловци су стигли надомак кудељаре у Лалићу. Расути преко атара успели су да направе замку за крдо од десет свиња и њиховог предводника дивљег вепра. Планула је унакрсна ватра. Сем Жике Миладиновића нико није имао среће. Жика је успео да устрели дивљу свињу тешку шездесетак килограма. Имао је право на реванш:

– Милија, шта ти оно рече јутрос? Обећао си да ћеш, уколико устрелим свињу, да је носиш на леђима. Па, изволи сада!

Насупрот хајке „Жикине дружине”, на другој страни атара, у пољу су били четрдесеттворогодишњи Витомир Илић и две године старији Милан Божичић, обојица ловци и трактористи.

Кад се дивљи вепар нашао у унакрсној ватри, муњевитом брзином почео је да јури низ атар, према трактору који је у том тренутку стајао на пољу. Витомир и Милан нису с њим радили. Наспрам трактора био је дубоки канал који пресеца атар и штити га од подземних вода.

Витомир Илић је приметно нераста и сместа је заузео бусију иза приколице трактора. Када је вепар дошао на „мушницу” његове ловачке пушке, Вито је опалио. Проломио се прасак. Огромну звер Витомир је погодио у пределу грудног коша.

Проломио се крик дивљине

„Дивљи тенк”, погођен сачмом из пушке намењене за лов на већу дивљач, успорио је своју луду трку, али се није заустављао. Кроз ваздух се тог јесењег дана само проломио урлик смрти, а животиња је, ношена инерцијом, наставила да се креће према дубоком каналу. Вепар тај канал очигледно није

ни видео – ту се зауставила његова поамна трка.

– Од силног треска, када се дивља свиња сручила у канал – касније је причао Витомир Илић – учинило ми се да се земља затресла. Бусење меке земље полетело је према трактору. Још једном се проломио „крик дивљине” и све се утишало.

Само се у даљини чуло грактање врана и лавез ловачких паса. Ловци су чули прасак пушке и журили су да виде шта се догодило.

Витомир Илић и Милан Божичић су се умирили, сигурно се десет минута нису померали из свог заклона.

– Овакве сцене лова на дивље свиње – наставља даље сведочење Витомир – видео сам само на филму. Све то што се догађало потпуно ме је избацило из равнотеже стварног живота. Био сам збуњен. И мој друг Милан није могао да верује да се то нама двојици догађа. Рекао ми је да је то просто фантастично да сам баш ја убио дивљег вепра.

Као у америчким филмовима

После извесног времена Милан Божичић је укључио трактор, Витомир Илић је сео у приколицу. Кренули су према каналу где се срушила звер. Када су стигли до усека, Милан је зауставио трактор. Вито је скочио с приколице и кренуо у канал, према ловини.

– Била је то права грдосија – прича Витомир. – Огромна црна звер с кљовама и наостреним чекињама, да се уплашиш. Одмах сам помислио да та дивља неман још није мртва. Зато сам откочио пушку и у цев убацио још један метак. Нанишанио сам. У дубоком каналу се проломио прасак. Био је то пун погодак.

Али, на несрећу, када је дивљи вепар погођен по други пут, дошао је свести. Смртно погођен, добио је невероватну снагу. Исправио се прво на предње па на задње ноге. Кад је то Вито видео, почео је да бежи. Звер се у трен ока нашао иза њега. Једним ударцем њушке вепар је Витомира срушио на земљу. Несрећни човек је на све начине покушавао да се одбрани. Ударао је дивљу свињу кундаком пушке, рукама је заклањао главу, лице. Борио се очајнички.

За то време стигла је и ловачка хајка. А и Милан је кренуо у помоћ свом другу.

– Када је вепар јурнуо на Виту – сведочи Милан – помислио сам да ће га стићи и раскомадати. Велика је срећа што је успео да побегне из канала и да потрчи преко њиве. Док су ловци пристигли, разјарена животиња је навалила на Витомира. Кидала је све с њега. Срећа је да га није гризла у пределу стомака и груди, већ је навалила на Витине ноге.

– Вита се јуначки борио. Такву битку једино сам виђао у филмовима. Снажно је ударао вепра по њушци непрекидно штитећи главу и груди. Чинило ми се да та борба траје читаву вечност.

Милан Божичић је стигао трактором до места драме, а пристизали су и први ловци. Дивља свиња, збуњена буком мотора и жамором људи, оставила је Виту и покушала да побегне. Зачуо се плотун пушака, ловци су коначно успели да оборе неман.

Требало је спасавати Витомира Илића који је, онесвешћен, крварио. Ставили су га на приколицу, на снопље кукурузовине и упутили се ка амбуланти. Превили су га, највише рана имао је по бутинама.

– Од зуба дивљег вепра направићу ђердан и држаћу га изнад кревета – причао је Витомир Илић у својој кући док се опорављао.

Инж. Слободан Челић

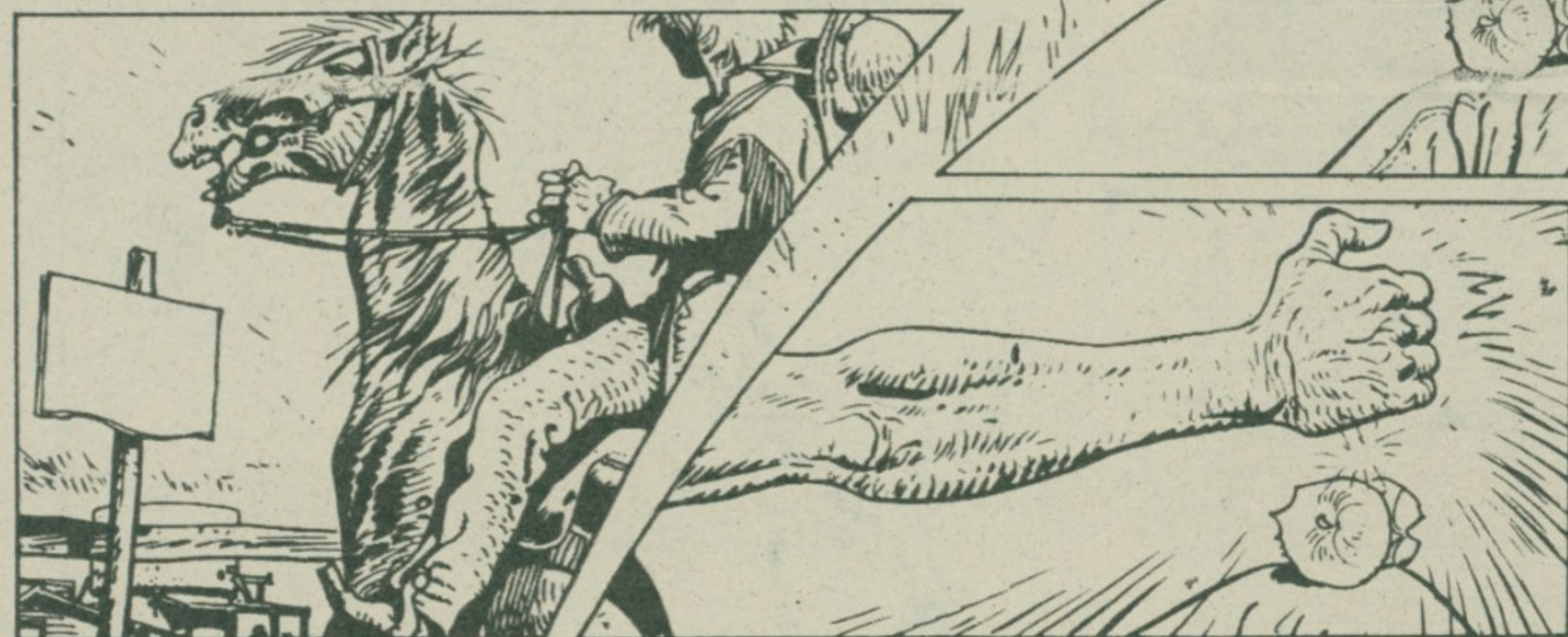

ЦЕРЕМАЈА: Живљи наследници

Hermann

© Copyright by Strip Art Features

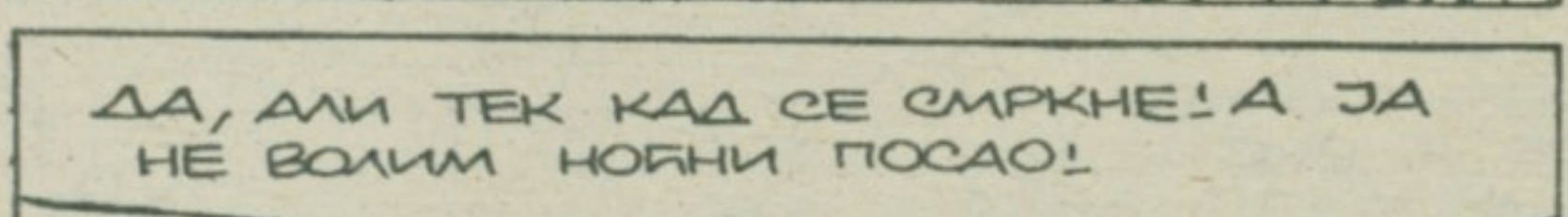

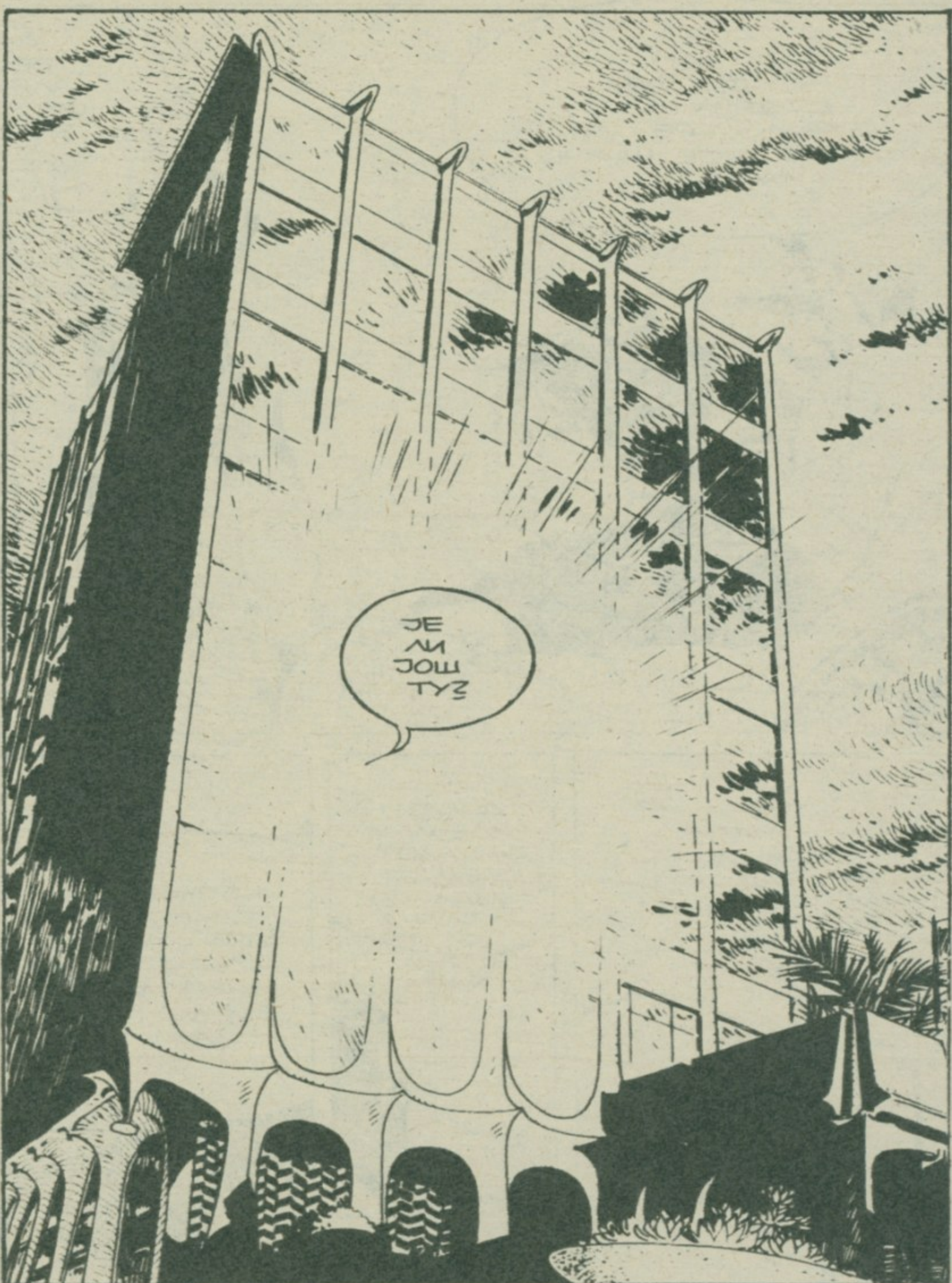
НАРАНЦАСТА
СВЕТЛОСТ!

ДА, АЛИ ТЕК КАД СЕ СМРКНЕ! А ЈА
НЕ ВОЛИМ НОЋНИ ПОСАО!

НЕ-
МА
БИРА-
ЊА!

ЈЕ
ЛИ
ЈОШ
ТУ?

ЧИКА
АЛДУС
ЈЕ УВЕК
ТУ! ОСТАЈЕ
ДО НОЋИ,
КАО И СВА-
КИ ПУТ КАД
ХОЋЕ ДА ГО-
ВОРИ С
ТАТОМ!

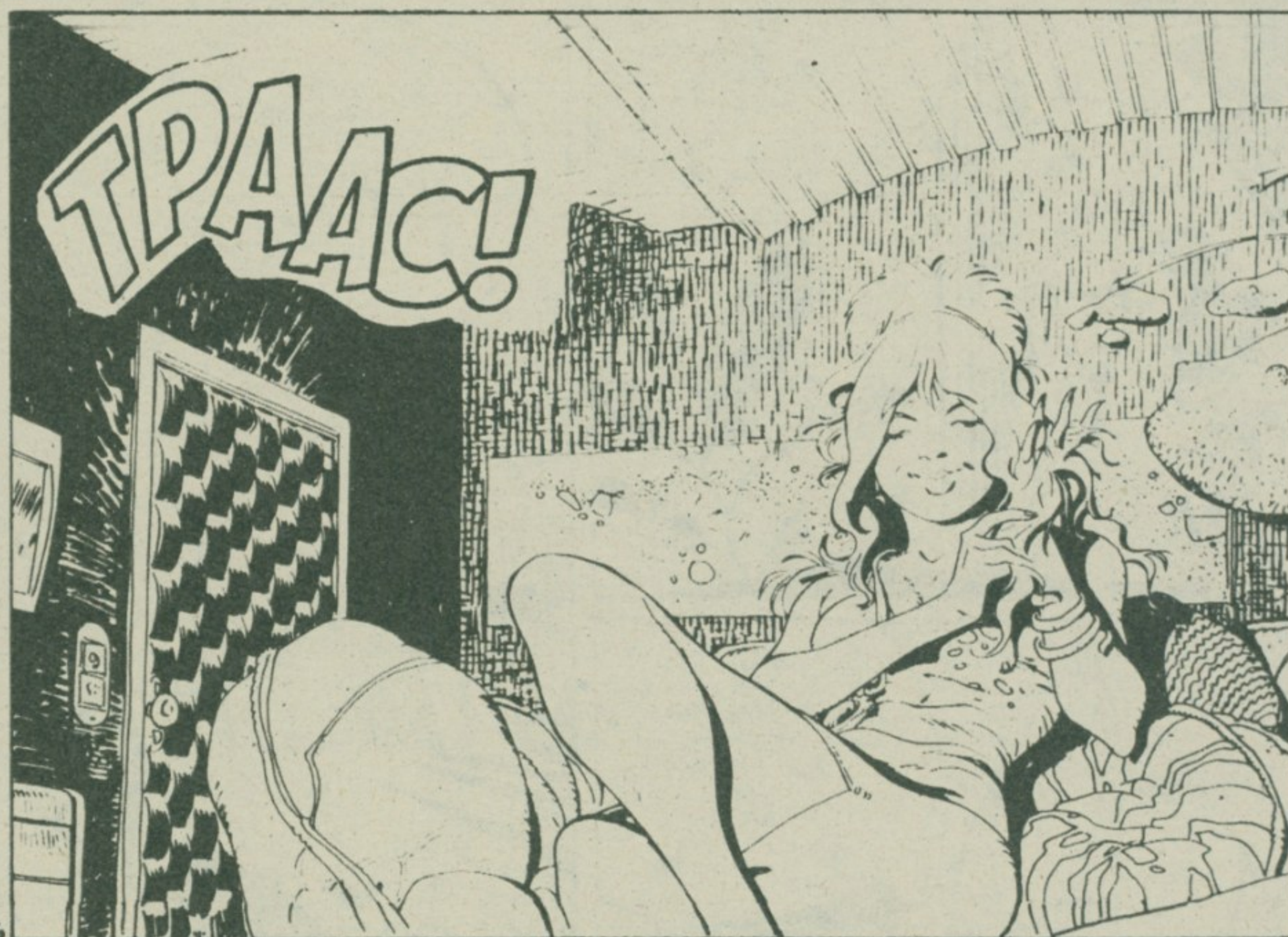
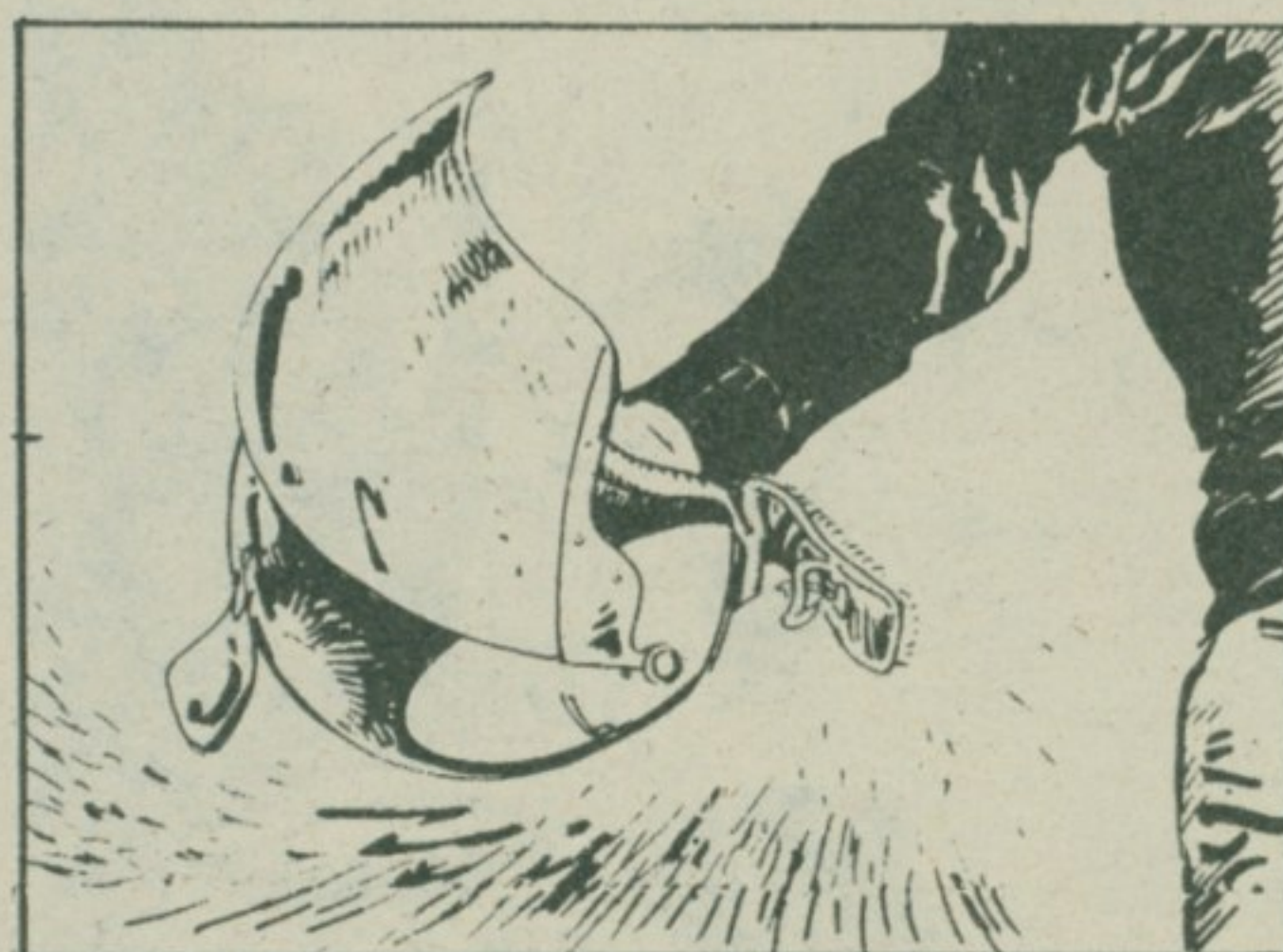
БАШ
ЈЕ
СТРЉИВ!
НЕ ВЕРУЈЕМ
ДА ЋЕ
НАС
ОСЛОБО-
ДИТИ!

ЈЕСИ ЛИ
ВИДЕО
ДА ОНАЈ
НИЈЕ НИ
ТРЕПНУО КАД
СУ ГА ИЗБАЦИ-
ЛИ НА ТЕРАСУ!

ЛАКО ЈЕ ЊИ-
МА КАД НЕ МО-
ЖЕ ДА ИМ СЕ
СУПРОТСТАВИ!

СТРЉИ-
ЊА!

НЕ
ЗНАМ КО
СТЕ, АЛИ
СИГУРНО ЈЕ
НЕКИ НЕ-
СПОРАЗУМ!

ОВАЈ
ИМА
ПЕТАЈУ!

НЕ ВРЕДИ, ЏЕРЕМАЈА!
ВИДИШ ДА СУ ОДЛУЧИЛИ
ДА ИДУ ДО КРАЈА У СВОЈОЈ
ТАЈНОСТИ!

ВАЖДА ЗАТО
ШТО ЈЕ НА КО-
ЊУ, МИСЛИ ДА
ЈЕ ИЗНАД
НАС!

НЕ ДА
МИСЛИМ,
НЕТО И
ЈЕСАМ!

ШТА!?
ТИ БЕШ...

ЗНАМ ДА ЈЕ ТО ВА-
МА НЕСХВАТАЉИВО,
АЛДУСЕ! АЛИ, ШТА
АКО ЈЕ ВАШ БРАТ
НАТАН ОДЛУЧИО ДА
ПОМОГНЕ ВАШОЈ
ДЕЦИ?

РАЗМИШЉАО
САМ О ТОМЕ, АЛИ
НЕ МОГУ ДА ПОВЕ-
РУЈЕМ... ДЕЦА МЕ
СПРЕЧАВАЈУ ДА ПОРАЗ-
ГОВАРАМ С НИМ!

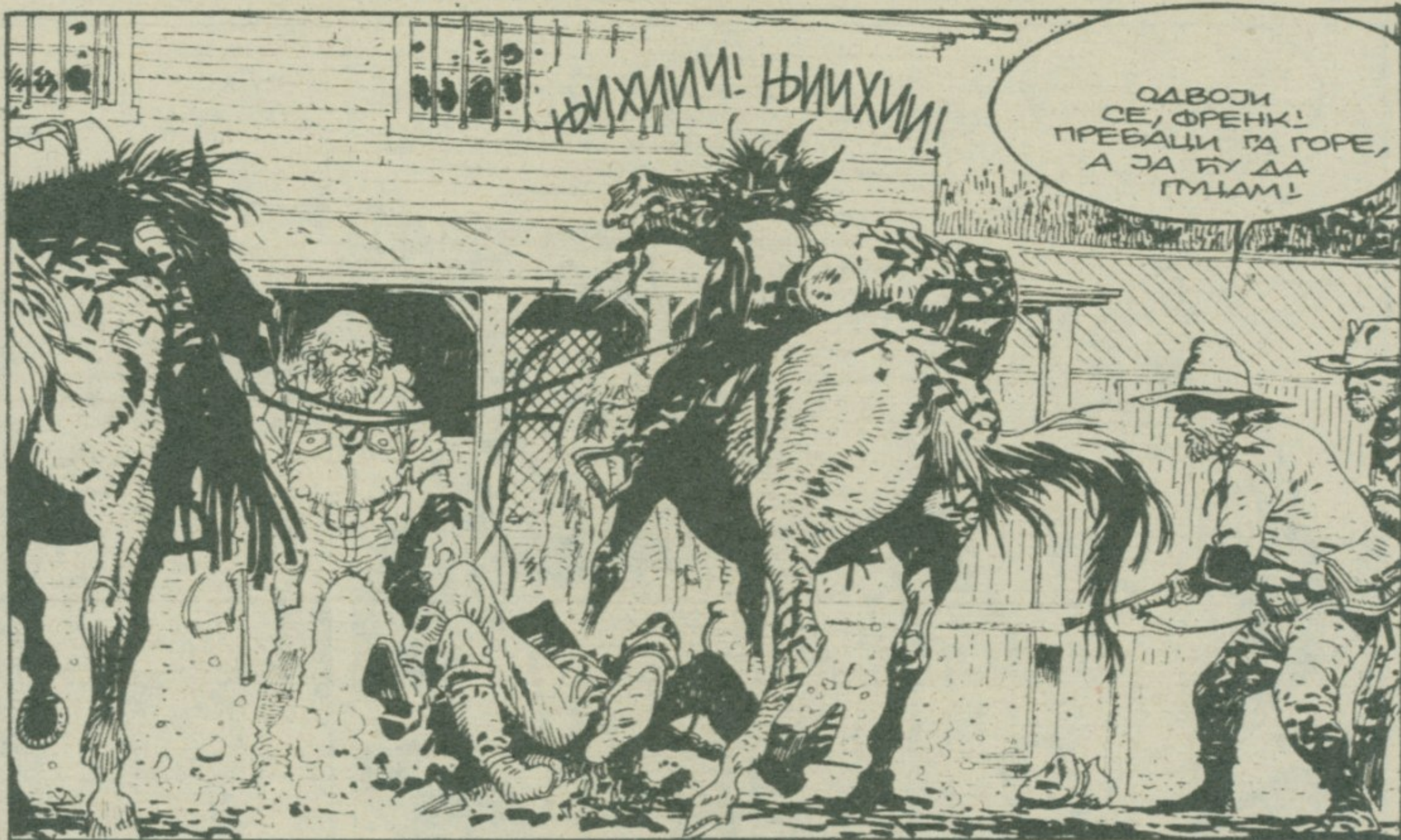
ДЕДА,
ДЕДА!
ГЛЕДАЈ!

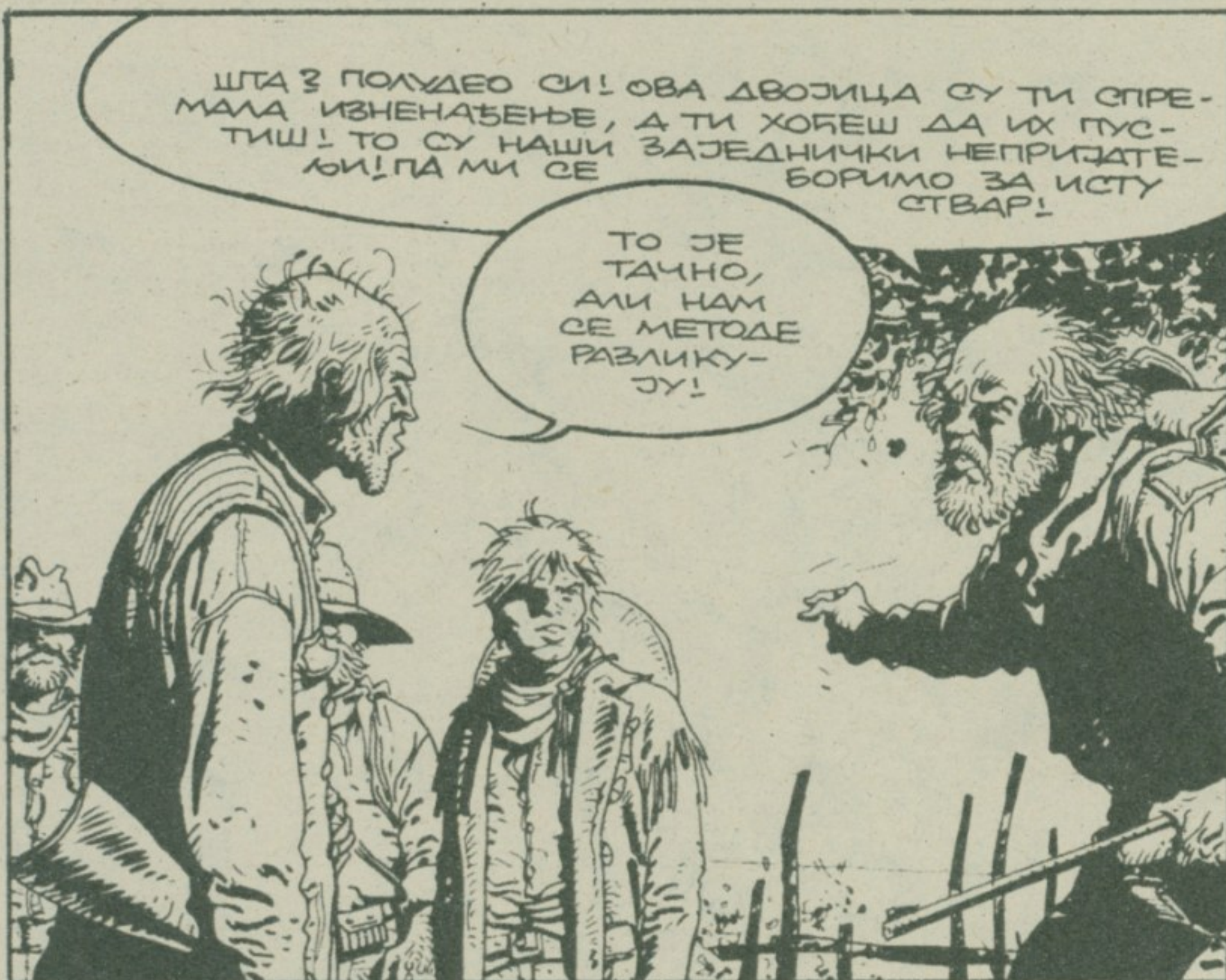

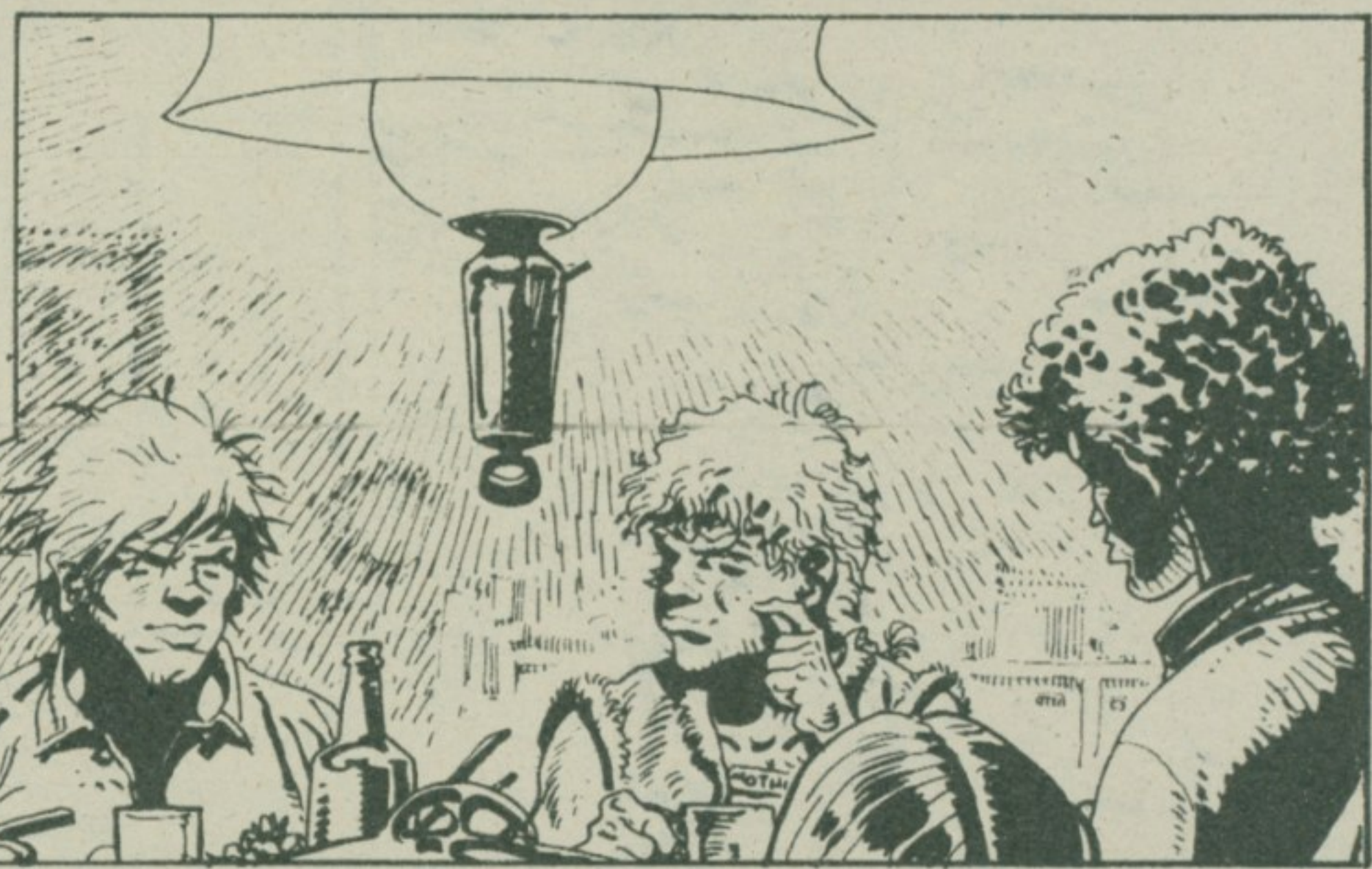
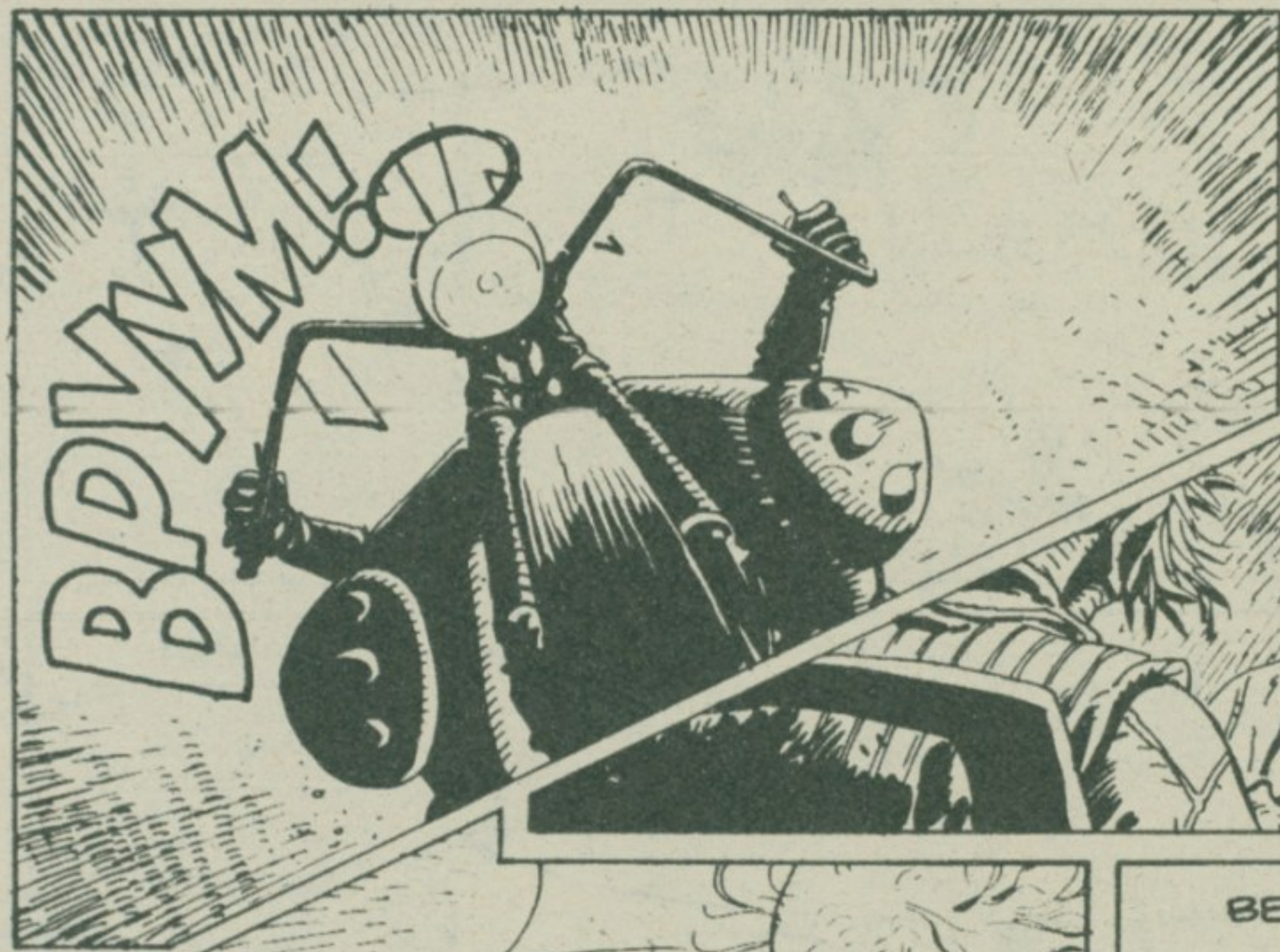
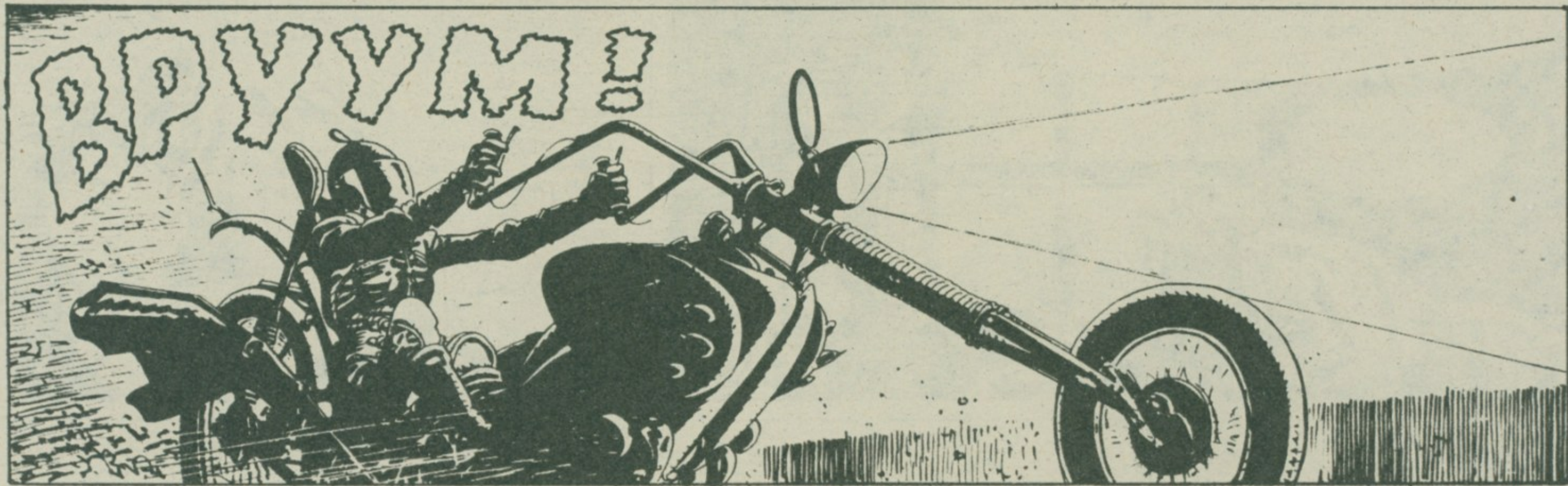
ТАМО
СЕ НЕКИ
ЉУДИ
ТУКУ!
БО-
ЈИМ
СЕ!

САКРИЈТЕ СЕ! ДО-
ДАЈ МИ ПУШКУ!

ЗАМИШЉАО
САМ ДА СВЕ ОВО
ИДЕ СПОРИЈЕ, АЛИ
ОДИЈЕВА НЕСТРПЛИ-
ВОСТ И НАГЛОСТ МЕ
ТЕРАЈУ ДА ПОЖУРИМ!
АЈДЕ, ЧЛИ КОД СТА-
РОГ АНДУСА!

И БЕЗ ПОГРЕШНИХ ПОСТУПАКА,
МОЛИМ! ПРЕ НЕГО ШТО ОДЕШ,
ВИДИ ШТА СЕ ДОЛЕ ДЕШАВА!
ЧИНИ МИ СЕ ДА ОНИ ЉУДИ ПОКУ-
ШАВАЈУ ДА МИНИРАЈУ АКЦИЈУ!

БЕЗ
БРИГЕ!
КАД СЕ
ПОЈАВИМ,
ПРОИ БИ ИХ
ВОБА ЗА
ТИМ!

ЈЕСИ ЛИ ГАУВ ИЛИ ГАУП! НЕМА
ПОСЛА КАД ТИ КАЖЕМ! ВИДИШ
ДА И МИ СЕДИМО!

И ЈЕДАН
САВЕТ,
ПУТНИЧЕ! УЗД-
ШИ И БЕЖИ!

НЕ
РАЗУМЕМ!
ЗЕМЉА ЈЕ НЕ-
ОБРАЂЕНА, А
ПОСЛА НЕМА!

ГРЕШКА!
ИМА ГА...

...АЛИ САМО
ЗА ОНЕ КОЈИ
ЖЕЛЕ ДА РА-
ДЕ! TI, АКО ХО-
РЕШ, МОЖЕШ
ДА ОСТАНЕШ!

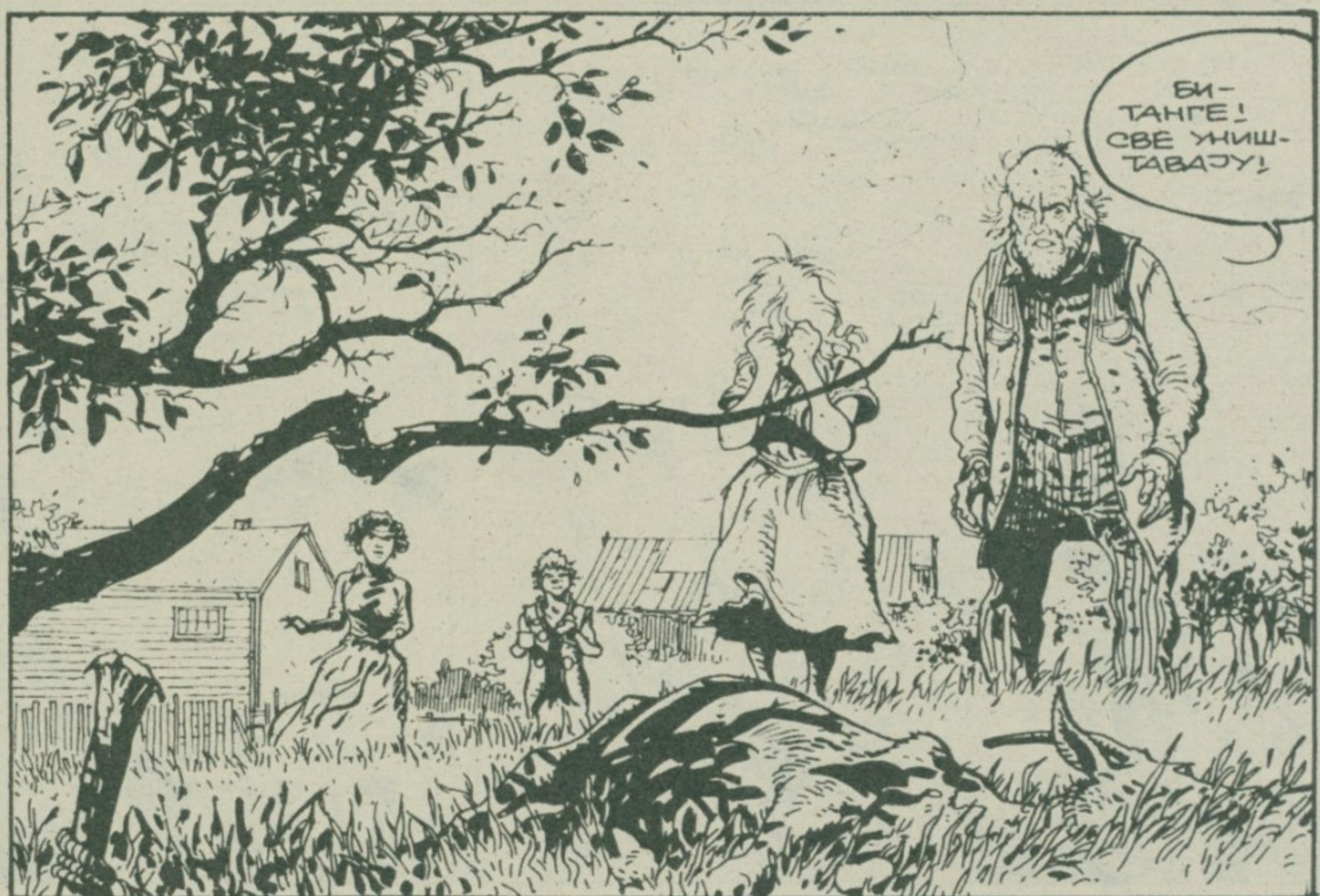
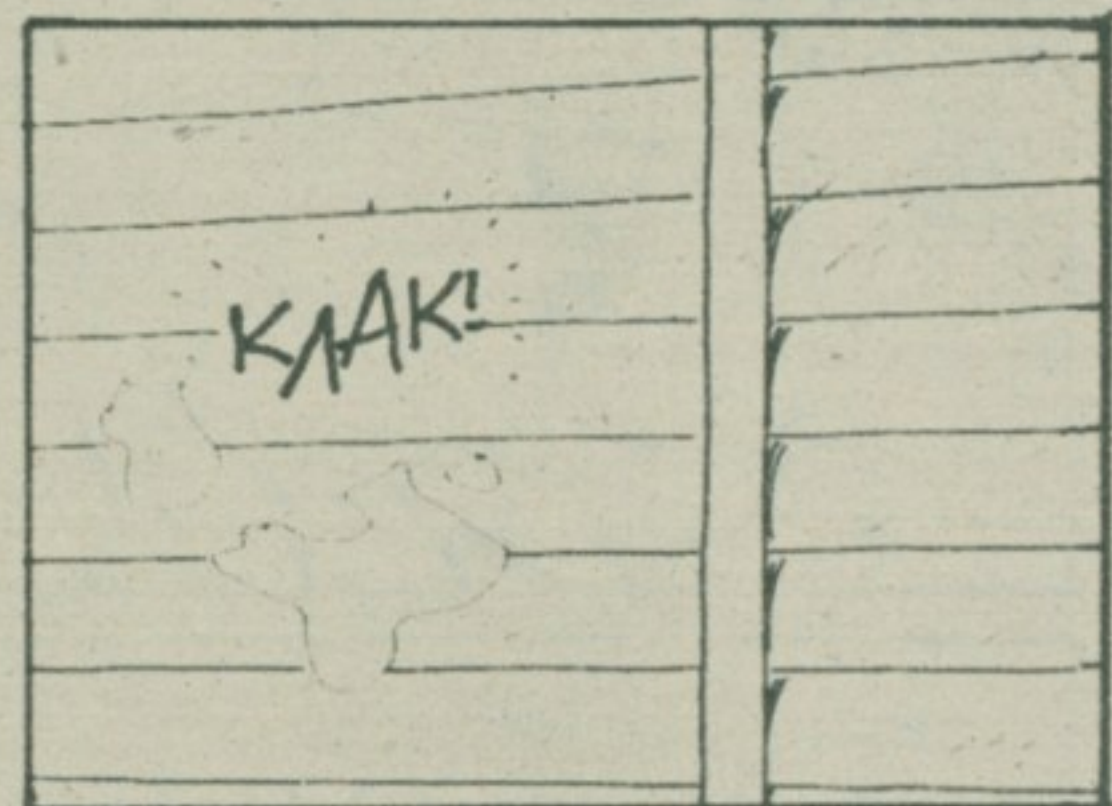

ГЛЕ! ЗДРАВО, ЧАНК! ВИДИМ ДА
СИ ОД СЕДЕНЈА И НЕРАДАА ПОЧЕО
ДА БЕЛАВИШ! ЈОШ МАЛО ГА РЕШ
И ДА ИСТРУНЕШ! СМЕШНО!

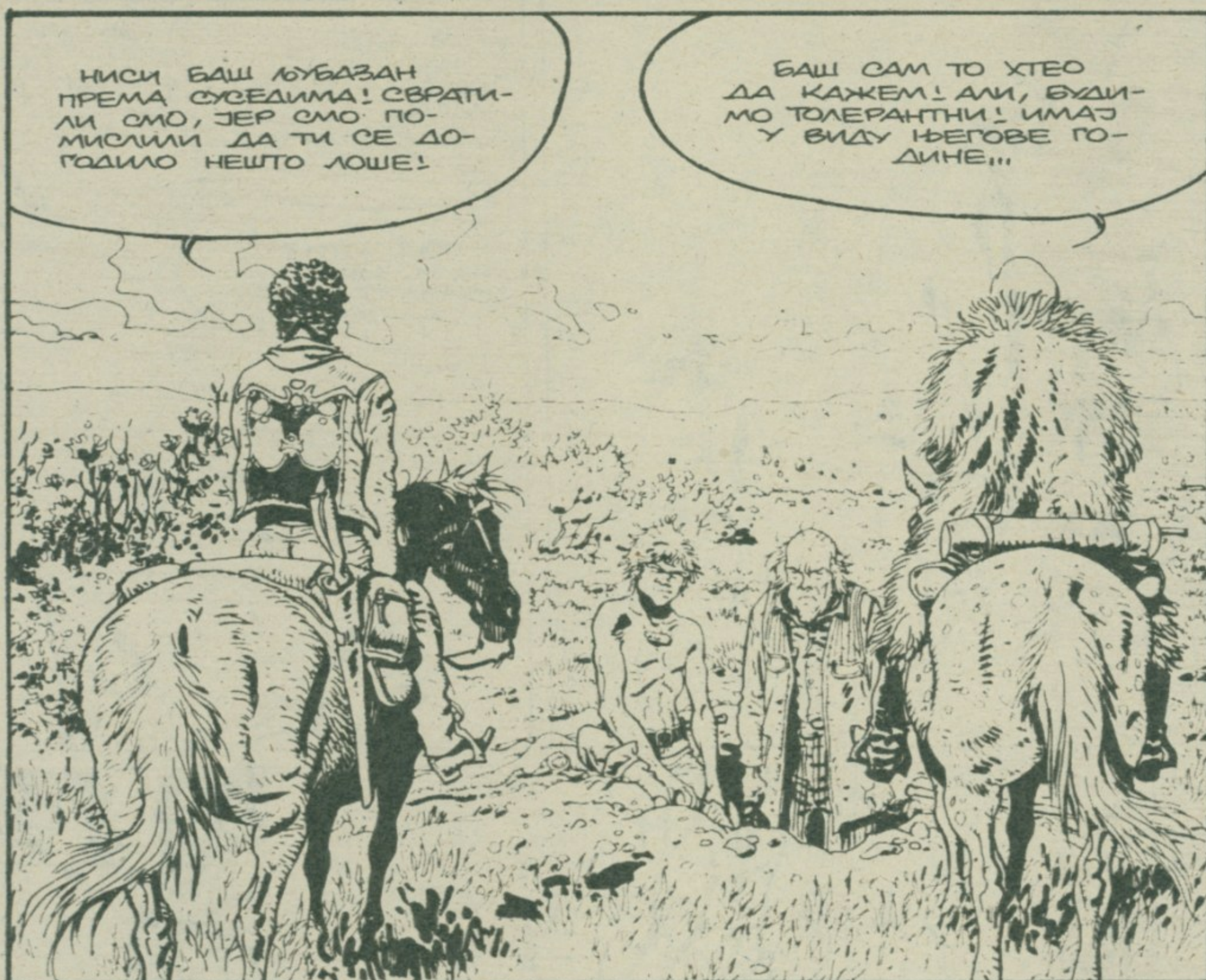
НИЈЕ
ТИ ДО
СМЕХА,
АЗ?

И МЕНИ,
ДА ЗНАШ! ОД
САДА, АКО НЕКО
СМАТРА ДА НЕМА ШТА
ДА РАДИ, НЕКА
ТО МЕНИ КАЖЕ!

НИСИ БАШ ЛУБАЗАН
ПРЕМА СУСЕДИМА! СВРАТИ-
ЛИ СМО, ЈЕР СМО ПО-
МИСЛИЛИ ДА ТИ СЕ ДО-
ГОДИЛО НЕШТО ЛОШЕ!

БАШ САМ ТО ХТЕО
ДА КАЖЕМ! АЛИ, БУДИ-
МО ТОЛЕРАНТНИ! ИМАЈ
У ВИДУ ЊЕГОВЕ ГО-
ДИНЕ...

...САСВИМ
ЈЕ НОРМАЛ-
НО ДА МУ
СЕ НЕШТО
МОЖЕ ДА
ДОГОДИ...

...ПОГОТОВО
КАД СТОЈИ У
РУПИ!

ЛОШ
ЗНАК!

КАД ГА ВИДИМ ОВАКВОГ, ПИТАМ СЕ
ДА ЛИ ЈЕ ЈОШ УВЕК ЖИВ! ЧУЈЕШ ЛИ
МЕ, МАТО-
РИ?

МОЖДА ЈЕ ОГЛУВЕО
И ОЧЕМЕО!

ТО И НИЈЕ
ВИШЕ
ЧОВЕК!
ВОЛЕО БИХ
ДА ЗНАМ ШТА
ЊЕГОВ СЛУТА
МИСЛИ!

ПОГОДИ, ЈЕР
МОЖДА БЕШ
БИТИ УВРЕЂЕН
АКО ТИ СЛУТА
ОДГОВОРИ!

ОХО-ХО! ЧУЈЕШ ЛИ, БРИЦИЗЕ?
МАЛИ СЕ НЕШТО УЗЈОГУНИО!

КАО ТЕЛЕ КОЈЕ
ТРЕБА ДА БУДЕ ЖИГО-
САНО!

НАСТАВАК У
СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ

УКРАСИ ОД ГИПСА

АКО ОДЛУЧИТЕ ДА ПРАВИТЕ ОВЕ УКРАСЕ, ТРЕБА ДА ЗНАТЕ ДА СЕ УМУКЕНИ ГИПС БРЗО СУШИ.

ЛАСТАВИЦА, РИБА, МИШ...

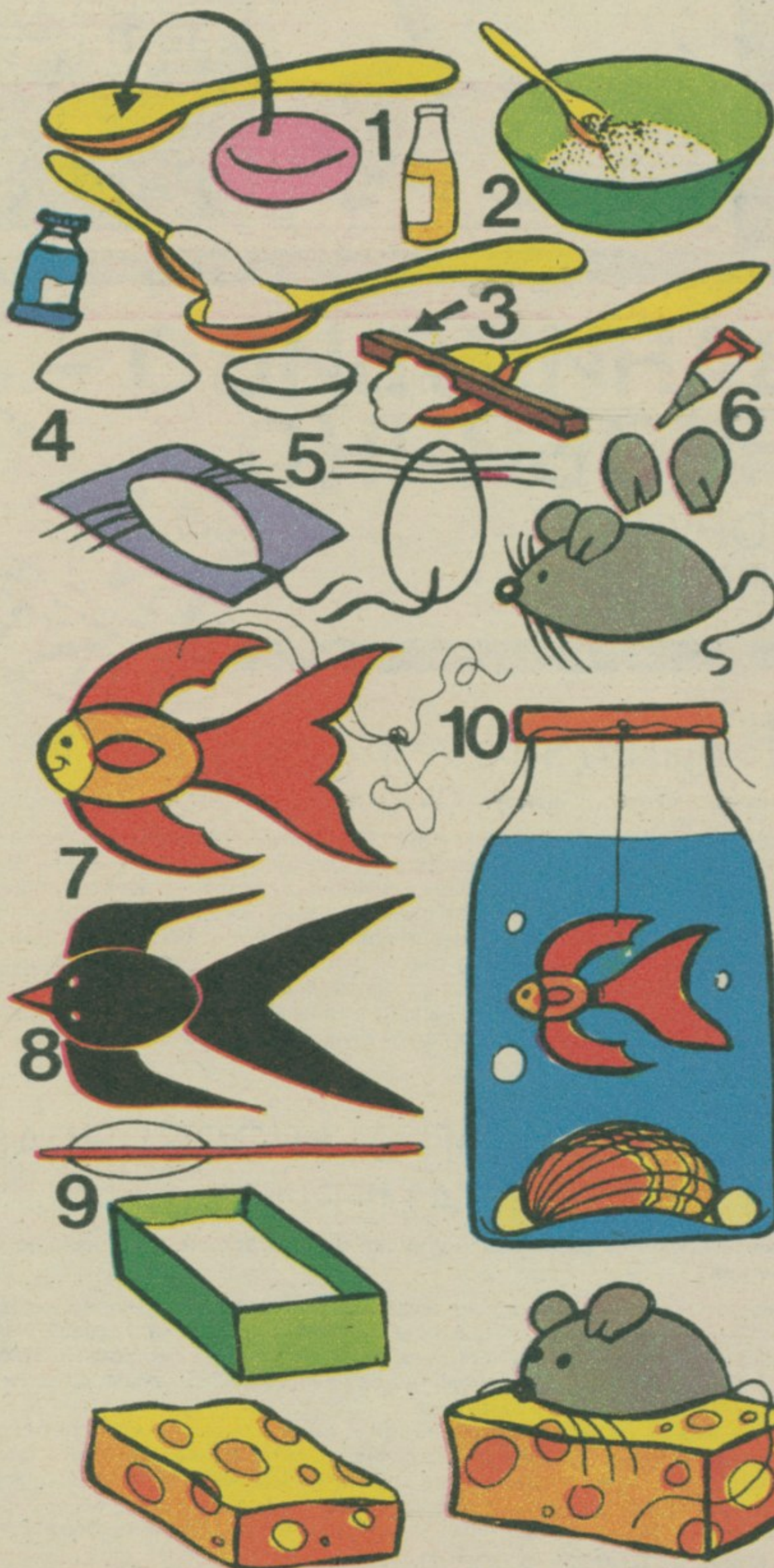
КАШИКУ НАМАЖИТЕ САПУНОМ, ГЛИЦЕРИНОМ ИЛИ УЈЕМ (ЦРТ. 1), УМУТИТЕ ГИПС СА ВОДОМ (ЦРТ. 2), СИПАЈТЕ У КАШИКУ, ИЗРАВНАЈТЕ ДРВЦЕТОМ А КАД СЕ МАЛО ОСУШИ, ИСТРЕСИТЕ ГА ИЗ КАШИКЕ (ЦРТ. 4).

С ДОЊЕ СТРАНЕ ЗАЛЕПИТЕ БРКОВЕ И РЕП ОД КОНЦА ПА ЗАЛЕПИТЕ НА КАРТОН КОЈИ БЕТЕ ОБРЕЗАТИ ПРЕМА ОБЛИКУ МИША (ЦРТ. 5). ЗАЛЕПИТЕ УШИ ОД КАРТОНА ИЛИ ФИЛЦА (ЦРТ. 6). ИСТО ТАКО МОЖЕТЕ ДА НАПРАВИТЕ РИБУ (ЦРТ. 7) ИЛИ ЛАСТАВИЦУ (ЦРТ. 8), А ПЕРАЈА, КРИЛА И РЕП СУ ОД КАРТОНА ОКО КОГА СУ ОБЛЕПЉЕНА ДВА ОБЛИКА ОД ГИПСА (ЦРТ. 9). РИБУ СТАВИ У ТЕГЛУ ЧИЈЕ СИ ЗИДОВЕ ОБОЈИО ПЛАВО (ЦРТ. 10).

ЛИСТ, МЕДАЉОН, КЉУЧ...

РАЗВИЈТЕ КОМАД ПЛАСТЕЛИНА (ЦРТ. 1) ПА ОКЛАГИЈОМ УТИСНИТЕ ПРАВИ ЛИСТ У ПЛАСТЕЛИН (ЦРТ. 2), ОБРЕЖИТЕ ПЛАСТЕЛИН У КРУГ (ЦРТ. 3), ПА ОБМОТАЈТЕ ТРАКУ ОД ХАМЕРА ИЛИ КАРТОНА (ЦРТ. 4) И ПРИХВАТИТЕ ЈЕ СПАЈАЛИЦОМ. У ТАЈ МОДЕЛ СИПАЈТЕ РАСТВОРЕН ГИПС (ЦРТ. 5). ДОК ЈЕ ГИПС ЈОШ РЕДАК УБАЦИТЕ КОНЧИЋ - ОН ЈЕ, У СТВАРИ, ДИКА (ЦРТ. 6). КАД СЕ ГИПС ПРОСУШИ, ГИПСАНУ СЛИКУ ИСТРЕСИТЕ И ОБОЈИТЕ. МОЖЕТЕ ДА ПРАВИТЕ СЛИКЕ, РАЗНИХ ОБЛИКА А УМЕСТО БИДАКА МОГУ ДА СЕ ОТИСКУЈУ КЉУЧЕВИ, МЕДАЉОНИ (ЦРТ. 9).

**4 МИЛИОНА
ДОЛАРА
ЗА НОВО
РЕШЕЊЕ**

ШТА ЈЕ С ДИЗНИЈЕМ?

Волт Дизни је умро 15. децембра 1966. године у једној болници у Лос Анђелесу, на домак свог филмског студија. Када су лекари утврдили да има рак плућа, једно плућно крило му је извађено. Живео је с једним, док и оно није отказало. Кад је свет сазнао да је умро Микијев и Пајин отац, Волт Дизни је већ био сахрањен у приватној гробници на гробљу Форист Лон.

Тако се бар званично говорило. А незванично, постала је јавна тајна да је Дизни платио 4 милиона долара да се његово тело замрзне за следећих 25 година. Прича се да је тим лекара седео око његовог кревета и чекао тренутак „да испусти душу“. Чим се то догодило, лекари су сместа Дизнијеву крв заменили „антифризом“ и сместили га у нарочиту капсулу с дубоким замрзавањем. Није Волт Дизни једини коме је (ако је) то урађено. Има још богатих Американаца који су сматрали да могу себи да дозволе да – не умру.

Људи запослени у „Дизни студију“ увек су одбијали отворено да говоре о „замрзнутом“ шефу. Званично, он почива на гробљу Форист Лон. Међутим, ако је Волт Дизни заиста смештен у капсулу с дубоким замрзавањем, већ је прошло пуних двадесет година откако је привидно мртав. Остало је још пет година, а лек за рак још није откривен. Ако се тај лек открије до 1991. (то је рок на који је Дизни замрзнут) биће неопходно да се донесе одлука. Да ли ће продужити замрзавање или ће се Дизни заиста „смирити“ на лосанђелеском гробљу.

И још једна недоумица. Волт Дизни је имао готово 65 година кад је умро. Ако се пронађе лек до 1991. године и Дизнија излече, кад се он „пробуди“, да ли ће имати 65 или 90 година?

ЗАНИМЉИВО – НЕОБИЧНО

ПОРУЧИТЕ =
ПРОУЧИТЕ...!

1 КИНЕСКИ ХОРОСКОП

Свих 12 знакова – у једној књизи.

Тајанствене мудрости из далеке Кине! Већа половина човечанства већ годинама придаје изузетан значај најстаријем хороскопу на свету. Како некада, тако и данас, Кинески хороскоп се у целом источном свету користи као саветник и у приватном, и у пословном животу. Оригинални Кинески хороскоп, увериће вас очаравајућом снагом израза и јединственом сигурношћу погађања: сазнаћете ваше тајне шансе за срећу, изнеће на светло оне скривене снаге, које поседујете, а да тога нисте ни свесни; указује вам на најповољнија времена за доношење одлука. Кинески хороскоп помаже вам на убедљив начин у решавању личних проблема. Ослобађа вас од страхова и брига и указује на пут хармоније са собом и светом.

ЦЕНА КЊИГЕ 1.500.–

2 ХОРОСКОП СТАРОСЕДЕЛАЦА СЕВЕРНЕ АМЕРИКЕ

Овај хороскоп је једна перла у нисци бисера древне цивилизације Северне Америке

и требало би да послужи да све људе наше мајке Земље и творевине овог света приближи свима нама. Замишљен је да између свих бића и ствари Универзума створи веће разумевање. Често нам се чини да у нашем животу нешто битно недостаје, а ова књига нам помаже да се приближимо силама природе и откријемо снаге које су у нама сакривене.

Књига има 12 поглавља, колико и година месеци, а сваки месец везан је за: одређену животињу, биљку и минерал, чије карактеристике одређују и особине људи рођених у овим знацима. Овај хороскоп недвосмислено и бескомпромисно открива ваше способности и таленте, ваше слабости и путеве ваше будућности. Живимо на Земљи и везани смо за њу, упознајмо је да бисмо упознали себе.

ЦЕНА КЊИГЕ: 2.000 ДИН

3 ШТА МЛАДИ ЖЕЛЕ ДА ЗНАЈУ А УСТРУЧАВАЈУ СЕ ДА ПИТАЈУ?

Ова књига је намењена првенствено младима, а у њој су на најпопуларнији начин обрађене доле наведене теме:

● Откриј самог себе и тако се понашај ● Феномен љубави ● Љубав: из радозналости, због растерећења, као сексуално узбуђење, као ривалство и борба моћи, као приврженост, љубав из учтивости и захвалности, као самодоказивање, као логична последица, као ослобођење, као заштита, као престиж, љубав по сваку цену, из сажаљења. Неспоразуми у љубави. Шта је сексуалност? Сексуална слобода. Полни нагон. Љубавни чин. Жеља и задовољење. Женски полни органи. Привлачност и еротизација. Менструација – почетак полног sazревања. Склоност ка истом полу. Друштвене предрасуде. Проблеми хомосексуалности. Мушки полни органи. Како се разговара о љубави и сексу? Говор тела. Петинг. Да ли је петинг штетан по здравље? Девичанство. Осећај стида и кривице. Самозадовољавање. Оргазам. Први пут. Сексуални апетит. Одговарајући партнер. Погодно место. Евентуални проблеми. Дефлорација. Ерогене зоне. Страх од фригидности. Временски ограничена импотенција. Све о полним болестима, заштити и лечењу. Посета гинекологу. Тегобе за време циклуса. Заштита од трудноће.

ЦЕНА КЊИГЕ 2.000.–

Уколико наручите све три књиге добијате пригодан поклон уз свој комплет – албум за ваше фотографије величине 9x14 цм.

Наша адреса:
ПУБЛИКАЦИЈЕ „ИНТЕР УНИОН“,
П. фак 505 11001 Београд
Књиге можете наручити
и на тел. 011/426-620.
ШАЉЕМО ОДМАХ!

КЊИГЕ СУ ШТАМПАНЕ ЛАТИНИЦОМ!

НАРУЧЕНИЦА

Наручујем књиге:

1. Кинески хороскоп _____ примерака
2. Хороскоп. Ст. Сед. Сев Америке _____ примерака
3. Шта млади желе да знају _____ примерака

Адреса наручиоца:

Име и презиме _____

Улица и број _____

Пошт. број и место _____

Молимо читко попуните нарученицу.

**СТРАХОВИ, НЕУРОЗЕ,
СКЛОНОСТ КА
САМОУНИШТЕЊУ.
НАШ ПАС МЕЗИМАЦ
НИЈЕ ВИШЕ
СПОКОЈАН. СЛИЧНО
СЕ ОСЕЋАЈУ И ДРУГЕ
ЖИВОТИЊЕ КУЋНИ
ЉУБИМЦИ. НЕКИ
ПОКУШАВАЈУ ДА ИМ
ПОМОГНУ**

У просторији влада потпуни мир. Не чује се ни мува. Светлост је сасвим пригушена. У једном углу, на јастучету, седи психоаналитичар Ворен Екстајн и у крилу држи пацијента – једног малог пса по имену Вили. Кученце је нешто узнемирено. Стално врти главом, шапама додирује уши и нервозно трепће... На крају такозване сеансе Екстајн устаје и с пуно пажње и љубави чеשה га иза врата...

Зашто је он уопште ту?

Власник је објаснио да се Вили понаша као да је Рамбо, друг из суседства. Забавља се тако што се крије и из заседе насрће на њега (власника), необуздано лаје, па чак и уједа. У ствари, мучи муку с прилагођавањем. Никако му не полази за „руком“, па је догурао дотле да људи сада морају – или да подносе његове наступе лудости или да га поклоне неком коме то неће сметати... Или да га предају у градску кафилерију где би га, највероватније, чекала смрт.

Али, за неке од њих постоји и четврта могућност: психијатар за животиње.

У последњих пет година кроз ординацију доктора Ворена прошло је преко десет хиљада животиња! Било је ту паса, мачака, птица, риба, чак и неких инсеката.

– Ја сам, пре свега, љубитељ животиња – каже Екстајн – и не либим се да, при сусрету с неким кућним љубимцем у шетњи, клекнем наред асфалта и пољубим га.

То што Екстајн често клекне пред неку животињу саставни је део његовог метода лечења. Јер, како сам каже, на тај начин спушта се на ниво пацијента и с њим лакше успоставља контакт. После тога може да примени и све друге начине лечења, у зависности од тога шта је када неопходно. А то, уз преписивање лекова, подразумева групне или појединачне терапије чија цена

зависи од тежине болести, а креће се и до 1000 долара (1 долар око 500 динара).

Заједно у ординацији

Пошто су се, преко разних удружења, изборили за права животиња, људи су, ето, у неким земљама почели да обраћају пажњу и на њихове, рекли бисмо, личне невоље. А оне нису мале. Стресови живота у граду за њих су у директној вези са животом на ланцу.

Толика пажња и разумевање за човекове пријатеље и штићенике међу животињама подстакнута је и неочекивано dobrim резултатима психијатрије која се њима бави. У преко 75 одсто случајева постиже се сигурно излечење од свих душевних

сметњи које могу да заде-се та дивна створења, почев од стидљивости до самоуништења.

За неке невоље, кажу, није ни неопходна интервенција психијатра. На пример, ако неки пас превише лаје или за „неке“ потребе користи погрешна места, мало дресуре сигурно ће решити ствар. Терапија код психијатра препоручује се у случајевима кад пас насрће на укућане или пролазнике, или се, рецимо, плаши грмљавине.

Не постоји терапија која може да се примени у свим случајевима јер сваки од њих захтева посебан приступ. И при том, уз лекара редовно мора да остане и власник. Ако се пас боји грмљавине, не препоручује се да га, по невремену, умирујете, јер ћете

тиме постићи супротно. Екстајн користи касетофон, на којем је снимљена грмљавина, појачава и смањује њену јачину. Чим пас престане да реагује и онда кад је најјача даје му награду. То се понавља све дотле док животиња потпуно не престане да на грмљавину обраћа пажњу.

Нећеш у собу!

– Ако се ради о неком стидљивом и повученом псу, лечење се састоји у навикавању на непознате особе, а то могу да будем и ја – каже Екстајн. Повученост је најчешће последица претеране себичности власника животиња. Тек кад увиди да пријатељ таквог господара може да буде и његов пријатељ, пас постаје мање сумњичав и мање повучен.

Најтежи пацијенти су животиње код којих је повученост прерасла у агресивност. Забележен је случај једног немачког овчара који је претећим режањем спречавао вереника његове господарице да уђе у њену спаваћу собу. Неколико недеља су у Екстајнову ординацију долазили све троје и при том су он и вереници наизменично издавали наредбе псу. Тако су коначно успостављени односи у којима је човек био господар а не пас.

Узрочник ових невоља код животиња је, као и код човека, недостатак љубави. Зато ево и једног Екстајновог савета свима који имају четворonoжне

љубимце: кад год можете, покажите им нежност и бар четврт сата у току дана играјте се с њима, али тако што ћете се, буквално, спустити на њихов ниво. Једном речју – на колена.

А ако желите савршено уравнотеженог мезимца и на друштвеном плану, укључите га у ваше викенд-програме доколичења и забаве: у суботу или недељу позовите ваше суседе и њихове љубимце. Уз чај, за вас, а кости или слично за њих наћи ћете нове пријатеље и истовремено се и сами ослободити непетости.

• • •

Уосталом, проверите. Али, то не значи да и у оваквим приликама не треба мислити на меру.

Д. В.

**ПСИХИЈАТАР ЗА ТА
ДИВНА СТВОРЕЊА**

Не гледајте ме с висине!

ИНТЕРВЈУ:

АЛИС
КУПЕР

ШОК

РОК

ВЕЛИКАН

Алис Купер је и раније на сценским наступима просипао вештачку крв, користио змије као шалове, откидао главе луткама, забављао се гиљотином. За турнеју којом представља нови албум направио је грандиознији шоу него икада раније. Између осталог, ангажовао је техничку екипу која је задужена за ефекте у филму страве и ужаса „Петак, тринаести“. И да ће гура на бини главу под гиљотину, али овог пута каже: „Раније је гиљотина била права само по изгледу, али није функционисала. Овог пута је сечиво заиста исто као оно на првој гиљотини и ако би се којим случајем откачило, Алис Купер, односно ја, више не би имао главу. То ме помало плаши, али даје наступу дозу узбудљивости. Проверавам ту машину сваке вечери пре наступа, али онај мали проценат непредвиђеног постоји и на то човек мора бити спреман. Уосталом, публика и долази на моје концерте јер је навикла да осим му-

зике види и шоу који неће бити баш најпријатнији за гледање. Ја сам као саобраћајни удес – људи не желе да гледају непријатне ствари, а опет се нађу на концерту и онда нема назад.“

Да ли овај албум и турнеју схваташ као „повратак“?

– Сви мрзе ту реч „повратак“, али мислим да се у мом случају заиста ради о повратку. Готово да нема младог човека који слуша музику, нарочито хеви метал, а није чуо за мене, јер ме практично све групе у чије је наступе укључен неки елемент застрашивања публике помињу као човека који је утицао на њих. Четири године сам био неактиван и чини ми се да је дошло време да тој деци која су само слушала о мени дам прилику да ту „праву ствар“ и виде. Осим тога, овај лик који видите на омоту или на бини, или на овој фотографији, био је четири године затворен у мени и почео је да се буну и тражи да га пустим међу људе. Нисам могао да га одбијем.

**ПРАВО ИМЕ МУ ЈЕ
ВИНСЕНТ ФУРНИЈЕ,
ИМА 38 ГОДИНА,
ИЗ ДЕТРОИТА ЈЕ.
ПОЧЕТКОМ
СЕДАМДЕСЕТИХ БИО ЈЕ
ЈЕДАН ОД НАЈВЕЋИХ
СВЕТСКИХ РОК ЗВЕЗДА,
А СА АЛБУМОМ
„ВОЛИ ТО ДО СМРТИ“
(„LOVE IT TO DEATH“)
И КОНЦЕРТИМА КОЈЕ ЈЕ
ПРАВИО У ТО ВРЕМЕ
ПОСТАВИО ЈЕ СТАНДАРДЕ
ЗА МНОГЕ САДА
ПОПУЛАРНЕ ХЕВИ МЕТАЛ
ГРУПЕ. АЛИС КУПЕР
(ALLICE COOPER) СЕ
НЕДАВНО ВРАТИО
НА СЦЕНУ АЛБУМОМ
„КОНСТРИКТОР“
(„CONSTRICTOR“)**

За кога сада пишеш песме?

– Мислим да је за млађу публику, децу тако рећи. У ствари, сигуран сам да је превасходно за њих. То је помало чудно, јер имам 38 година и моји вршњаци су службеници осигуравајућих завода или сличних предузећа, имају породице и миран живот. Ја сам још увек попут осамнаестогодишњака, зато што сам музички остао на том нивоу.

Зар не желиш да почнеш да радиш нешто друго?

– Не, јер бих тиме ишао против себе, против своје природе. Морао бих много да се потрудим да бих се откачио од тога што јесам. Дејвид Боуви је то урадио, а ја нисам и то ме не интересује превише. Уосталом, мене зову дедом панка, дедом овога и онога, практично свега што је настало после мојих првих наступа а личило је на њих на било који начин. Е, сад ћу ја лепо свима који ме називају дедом свих тих ствари да покажем да ја све те ствари још увек могу да радим боље од синова и унука.

Зар ти се не учини понекад да је све то што радиш бесмислено?

– О, да. И то је врло непријатно. Сећам се да ми је то једном када сам се вратио с концерта пало на памет, и ухватио ме напад реалности. Мислио сам: „Пре пола сата био сам нашминкан тако да су се људи плашили, био сам потпуно другачија особа“. Седео сам и гледао себе у пару „левис“ фармерки. Видео сам потпуно нормалног човека. Али, схватио сам да је последње што желим да видим реалан свет и Винсент Фурније на бини. То би било као смрт. Све би се окренуло наглавачке.

Колико је, ако је уопште, реална личност тај Алис Купер о ком разговарамо?

– То је невероватна ствар, тај тип се појављује 90 минута сваке вечери на концерту и после тога нестаје. То је психички процес у два дела: постати Алис и престати бити Алис. Али, тај психички процес је реалан. Покушао сам да задржим Алиса међу људима и ван бине но то се показало као неиздрживо. Тај имиџ или лик, како хоћете, сувише је разоран да би се ставио толико близу људима.

Да ли си ти морао да ствараш тај карактер или је он у теби?

– Мислим да се ради о мом правом другом ја. Он је много храбрији од мене. Тај део моје личности је неоспорно онај храбрији, то је онај део који је копија свих филмова страве, ужаса и акције које волим да гледам. А истовремено, није ни по чему другом, осим по томе различит од других људи – и то је сасвим довољно. А како се та различитост исказује на бини, то је и мене самог изненађивало с времена на време, јер нисам веровао да је та количина уживљавања могућа. Једном сам на бину изнео мач и хтео сам да га забодем у под како бих показао публици да је прави. А онда сам некако промашио и забо га себи у ногу тако јако да је врх извирио на супротној страни. Ја сам, не осећајући ништа, оставио мач да се клати у ноzi.

Удвојене личности су, по правилу, људи који су у детињству били изложени некој врсти злостављања. Да ли је то случај и с тобом?

– Мислим да сам се плашио. Када сам био дете, био сам, мршав, болешљив. У школи сам био некако туњав и мислим да је Алис сушта супротност мом лику из детињства. Он је све што ја као дете нисам био, а желео сам.“

Да ли си икада био код психијатра?

– Да, када сам престао да пијем, отишао сам код психијатра да се посаветујем с њим. Он је изразио жељу да поприча са Алисом једног дана, а ја сам му објаснио да је то немогуће. Рекао сам му: „Морали бисте бити на бини и морали бисте бити укључени у шоу, а док шоу траје, Алис нема времена да прича... што значи да нико никада није и никада неће причати са Алисом.“

Дакле, да ли верујете у Алиса Купера?

ДОГОДИЛО СЕ

27. фебруара – 1970. група „Џеферсон Ерплејн“ („Jefferson Airplane“) „осуђена“ је да плати хиљаду долара казне због „скарадних“ текстова отпеваних на концерту у Оклахома Ситију. Градски оци су ту казну унели у законик града годину дана раније, после наступа на ком је певач групе „Дорс“ („Doors“) на сцени скинуо панталоне, што је окарактерисано као „скарадно понашање“.

28. фебруара – 1969. Елтон Џон је потписао уговор с компанијом

„Дис Рекорд Компани“ као њихов први извођач.

1. марта – 1952. објављен је сингл „Возећи полако“ („Drivin Slow“) – Џони Лондона (Johnny London), као први сингл диско куће „Сан Рекордс“ („Sun Records“), једне од првих кућа која је објављивала плоче рок музике. За ову фирму касније су снимала и таква имена као што су Елвис Присли (Elvis Presley), Џери Ли Луис (Jerry Lee Lewis), Џони

Кеш (Johnny Cash) и други.

2. марта – 1974. слепи црни певач, композитор и клавијатуриста Стиви Вондер добио је чак пет годишњих америчких музичких награда „Греми“ („Grammy“) за албум „Унутрашње визије“ („Innervisions“) и синглове „Ти си сунце мог живота“ („You Are The Sunshine Of My Life“) и „Сујеверје“ („Superstition“).

3. марта – 1966. у једној саобраћајној

гуљви Стив Стилс (Steve Stills) и Ричи Фареј (Richie Furay) су усред Лос Анђелеса срели канадског фолк певача Нила Јанга (Neil Young) и тако је настала основа групе „Бафало Спрингфилд“ („Buffalo Springfield“), једна од најзначајнијих група шездесетих.

4. марта – 1970. Џенис Џоплин (Janis Joplin) је платила казну од 200 долара због употребе „скарадних“ израза на концерту у месту Тампа (Флорида).

РЕКОРДИ

Најмлађа група која је стигла до првог места листе албума у Великој Британији су „Фајв Стар“ („Five Star“). То им је пошло за руком другом великом плочом која се зове „Свила и челик“ („Silk And Steel“), а у моменту њеног избијања на прво место, просечна старост браће и сестара Пирсон била је тачно 19,25 година. Тиме су надмашили дотадашње рекордере, групу „Беј Сити Ролерс“ који су имали 19,3 година у просеку када су се попели на врх албумом „Котрљање“ („Rollin“) – 1974. године. За њима су „Секс Пистолс“ („Sex Pistols“) са просеком од 20 година; „Смол Фејсис“ – 20,5; „Битлс“ – 20,75.

Ипак, све њих увелико надмашује Неил Рид (Neil Reid) победник телевизијског такмичења талената „Шанса куца“ који је био на првом месту британске листе албума 1972. године са плочом која се звала као и он, а у моменту њеног избијања на врх листе није имао пуних 11 година.

Иначе, „Фајв Стар“ су прва комплетно црначка британска група која је стигла на врх листе албума. Истовремено, „Свила и челик“ је први албум после „Браће по оружју“ групе „Дајер Стрејтс“ („Dire Straits“) који је на прво место стигао пењући се на листи. Свих седам албума који су се пели на прво место између ова два, били су дебитанти на листи, односно долазили су на прво место одмах по објављивању.

ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ

Хајдемо у планине

Једва чекам да се сврши
Љето
доста ми је вреле климе
Збогом море, збогом
море

одох у планине
А она воли море
јер се тада носе
љетње хаљинице
сваки цукац види
ноге моје цурице
Хајдемо у планине
јер тамо нема зиме
Свако живо биће воли
сунце

на мору, крај Саве
мени га је лично
мени га је лично
доста преко главе
А она воли сунце
јер се тада носе
танке мајичице,
сваки цукац види
дуде моје цурице
Хајдемо у планине
јер тамо нема зиме
На врх ми је главе и
купања

сунчања гњаваже
Сачувај ме Боже
сачувај ме Боже
нарочито плаже
А она воли плажу

Снимео Зоран Трбовић

јер се тада носе
малене гаћице
сваки цукац види
гузу моје цурице
Хајдемо у планине
јер тамо нема зиме
Хајмо цурице хајмо

дјечаци
студенти ђаци милицајци
оплети шалове шарене
капице
топле џемпере и вулене
рукавице

Скијање се брзо учи
ко је блесав да сједи кући
И ником није љепше нег
је нам
само да је вако сваки дан

Музика и текст: Горан Бреговић

Изводи: Бијело дугме

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

ПЕТ МЛАДИХ ЗВЕЗДА

ОБЛАК ПОД КРЕВЕТОМ

БЕСАНЕ

НОЋИ

У ДОЛИНИ

ДУНАВА

Снимак из 1898. године: Фујор приликом другог хватања у ћелији добро чуваног београдског затвора

Надимаку му је био Фујор. На влашком – облак. Јер, Стојан Стојановић из села Велике Јасикове, код Зајечара, често је умео да натмури чело и да онда, попут олује, крене према људима. Тамо где их стигне или нађе – несрећа, па су и ондашње власти у потерницама наглашавале: „По врсти својих недела долази у ред правих зверова!”

Кад је други пут ухваћен, послали су га у један од београдских казамата. Страхovali су да опет не побегне. Тамо су га посетили и новинари. Један је у свом листу крајем 1898. године објавио: „Фујор је висока раста, сув, али крупних костију. Витак је, лак, окретан и живахан. Очи су му мале, живе, мало упале. У лику је црномањаст. Има два кварна предња зуба. Није ружан. Кад говори, око усана му лебди јако подозрив осмех...”

Волео је злато

Умео је Фујор да пољуди. Звекет дуката будио је у њему некакав зверски нагон. Једне летње ноћи 1890. упао је у радњу богатог трговца у Неготину. Рачунао је на златнике, а кад их није нашао, купио је из радње пиштоље и још неку робу. Био је млад, па га је неискуство коштало. Открили су га јер се разметао украденим оружјем. Осамнаестог октобра те исте године осуђен је на годину дана затвора. Иза браве је отишао као малолетник.

Три године касније са једним од оних украдених и прикривених пиштоља око поноћи упао је у друмску кафану недалеко од села Трњана. Кад су га ухватили, кафеџија је слегао раменима: „По расту и говору може бити да је он. За лице не могу да се закунем. Личио је на ђавола...”

И јесте. Пред напад на кафану Фујор је лице „на-

шминкао” чађи. Белели су му се само зуби.

Робија га, ипак, није миомошала. У неготинском првостепеном суду осуђен је 1893. на три године робије због протурања лажног новца. Ухваћен је на делу па је морао да призна. Рекао је да је златнике ковао сам и није слагао. Руку је извештио код оца имућног пушкар и код оца, имућног ви. Добро је зарађивао, па је у овом послу обучавао и свог јединца Фујора. Узалуд. Овај је још тада омишљао краће путеве лагодног живота.

Сличан Фујору у то време је био и Миленко Михаиловић из села Подвршке код Кладова. Њих двојица су се упознали у неготин-

СТОЈАН СТОЈАНОВИЋ
ИЗ ВЕЛИКЕ ЈАСИКОВЕ
ИМАО ЈЕ НАДИМАК
ФУЈОР. У ПРЕВОДУ –
ОБЛАК. БИО ЈЕ СИН
ИМУЋНИЈЕГ
ЗАНАТЛИЈЕ, АЛИ ЈЕ
БОГАТСТВО ОТИМАО
ПИШТОЉЕМ И
ЈАТАГАНОМ

Илустровао Брана Јовановић

ској апсани. Брзо су нашли заједнички језик. Зближила их је жеља за златом. Њега је и крајем прошлог века било у изобиљу у селима поред Тимока и Дунава. У апсани су кројили планове: чим се домогну слобде, кренуће у куће оних који га највише имају. Речено – учињено. Крајем јесени 1894. њих двојица су побегли.

У селима поред Дунава људи су са страхом одлазили на починак. Поноћ је могла да донесе неугодне госте. Ако се милом не да злато, Фујор и Миленко потезу мотке. Бију док не убију или док не добију оно што су тражили. Узнемирила се и власт. Људи су долазили, жалили се: опљачкан ђердан тежаку у Малој Врбици, прегршт дуката у Грабовици... Оно што се годинама и са мукотом стицало у винограду или печалби у суседној Румунији преко ноћи је нестајало у налету двојице разбојника. У куће се увикао страх.

Дунавски хајдуци

Чим су осетили да им је власт за петам, одлучили су да побегну у суседну

Румунију. Тамо је Фујор повео и своју жену, родом из села Вајуге код Кладова. Свакако, пошто је био тражен као лопов и разбојник, послужио се лажном исправом која је гласила на извесног Димитрија Стојановића. Чим се то сазнало, актом број 4.347 од 30. октобра 1895. године проглашени су хајдуцима. То је, између осталог, подразумевало да може да их убије ко хоће, где стигне и да не одговара.

Само два дана пре него што је „промовисан“ у хајдуке, Фујор је са другом починио стравичан злочин у Румунији. Свакако, опет због злата.

Прешавши Дунав код Кусјака, извесно време бесциљно је лутао по румунским селима поред леве обале. Зауставио се у селу Фламинду и запослио као слуга код тамошњег помоћника среског старешине. Газди се допао. Био је вредан, послушан. Човек није ни претпостављао да је примио у службу злочинца. Још мање се томе надао газдин пријатељ, такође чиновник Ђорђе Стојичину.

Стојичину је живео у су-

седном селу Жијану Маре и са Фујоровим газдом је годинама био веома близак. Фујор их је често возио кочијама. Посећивали су се.

Гарави поноћни гости

Једног дана Фујор напусти свога газду у Фламинду. Педесетак километара одатле живели су рођаци његовог таста из Вајуге. Тамо му је била и жена.

Ту је направио и план: у кућу чиновника Ђорђа Стојичину отићи ће са Миленком Михаиловићем и Петром Мусићем (разбојник из околине Кладова који је исто нашао уточиште у Румунији).

У Жијану Маре стигли су у први мрак. Застали су у кукурузишту испред чиновникове куће и сва тројица добро, по већ старом обичају, нагавили лица. У то време домаћин Ђорђе баш је седао за трпезу. Жена Марица му је приносила зделу са чорбом када су на врата банула три огањављена човека. Фујор је у десној руци држао револвер, а у левој исукани јатаган. Млади супружници су се препали. Фујор нареди

Миленку и Петру да их вежу. Затим уведоше у кућу и старог породичног слугу Гицу, па заузеше места за трпезом. Слистили су најпре ону чорбу а онда навалили на печеницу и гибаницу. Кад им је нестало вино, Фујор је сам сишао у подрум. Знао је добро распоред у кући.

Очи су им се цаклиле од алкохола.

– Где чуваш злато?! – унесе се Фујор у лице Ђорђу.

Со – уместо смрти

Преплашени човек показа руком на стару шкрињу у којој је било осам великих и осам малих дуката, 50 златних „наполеона“, нешто сребрњака и другог новца. Дрхтећи од узбуђења Фујор их сручи у свој јанчик. Накит такође. Затим почеше да пребирају по хаљинама. Узеше по једно новије одело, па изађоше у ходник. Ђорђу и Марици лакну. Учини им се да одлазе. Старом Гици такође, па готово истрча у двориште. Хтеде да призове у помоћ, али му нечији јатаган истог тренутка одвоји главу од тела.

Људска крв као да им

даде нову снагу. Овеселе-ни поново уђоше у кућу.

Домаћица покуша да врисне, али јој Фујор стави прљаву крпу у уста. Ђорђу такође. Фујор је Марицу силовао први... Затим су исукали оне јатагане и замахнули према својим жртвама... У ноћи су нестали нечујно као што су и дошли.

Сат-два касније Ђорђе и Марица су дошли себи. Са лица и врата им је текла крв, али су били живи. Одвезаше једно друго, па призваше комшије у помоћ. Убрзо стиже и полиција и Ђорђе без двоумљења рече:

– Један је био Фујор. Друге не знам...

Петар Мусић је ухваћен већ сутрадан и убрзо осуђен на доживотну робију са принудним радом у руднику соли. У то време у Румунији није била смртна казна, али је ова осуда била готово тежа од ње.

Фујор и Миленко успели су да побегну у Бугарску. Први нађе посао као ковач, а други се запосли као слуга. Ту су се и примирили. Свакако, опљачкано благо су пре тога поделили према „заслузи“ и, рачунајући да неће бити откривени, чували га да га једног дана, „кад буде боља прилика“ однесу у своја села као свој „зној из печалбе“. Не даде им се. Неко их је видео у Бугарској и пријавио властима. Неколико недеља касније у окову их доведоше до границе, а одавде у кладовску апсану.

Девет месеци касније обојица побегоше. Миленко незнано куд (до 1898. године није ухваћен), а Фујор у своје село Велику Јасикову код рођака Станоја Мијајловића. Потера коју је предводио окружни начелник Мијајло Ковачевић наша га је у некаквој раније ископаној рупи испод кревета.

На суђењу, одржаном у Неготину, у улози оштећеног сведока појавио се и опљачкани чиновник из Румуније Ђорђе Стојичину. Говорио је онако како је заиста било. И показивао бразготине од Фујоровог јатагана. Овај је само одмахивао главом:

– Лаже!

Осуђен је на двадесет година робије у тешком окову. Избегао је смртну казну јер она није постојала тамо где је починио дело. Из Неготина је спроведен у Ниш, а отуда у београдски казамат.

Друге апсане биле су несигурне за чување хајдука Фујора. А он је тада био у најбољој снази. Имао је само двадесет и седам година. И руке кржаве до рамена.

Десимир Миленовић

Снимак из 1897. године: Стојан Стојановић зв. Фујор (лево у шубари) и Миленко Михаиловић са жандармима у дворишту кладовске апсане

ИЗ ЛАБОРАТОРИЈЕ
У РАДЊЕ

ДИГИТАЛНИ ВОЗ

— ИГРАЧКА ГОДИНЕ

Када новац није проблем, дете може да вози прави ауто који се креће брзином од највише 40 километара на сат. Само, не по јавним местима као што су улице

нашем новцу, сваки метар пруге је 3500 динара, локомотива око 84.000 плус још 14.000 за сваки чип са кодом.

Упркос цени директор највеће лондонске играчкарнице „Хам-лиз“ каже да се возови продају одлично и то не само за Божић и Нову годину – новопечени очеви трче са упакованим Марклин дигиталним возом под мишком да дочекају бебу из породилишта. Права ствар за новорођенче!

За људе са доста новца „Хам-лиз“ има и дечије аутомобиле који иду на бензин. У њих је уграђен „хондин“ мотор, брзина је до 40 километара на час а цена око 5000 фунти (3.500.000 дин.) колико у Британији стаје и добар аутомобил за одрасле. За дечији морате да имате и повећи врт или приватни парк јер је возња улицама забрањена.

Мање амбициозни родитељи могу својој дечици да купе бицикл или аутомобил који ради на батерију од шест волти. Дете

**ПУТ ДО ДЕЧИЈИХ
РОБОТА И МЕДА КОЈИ
ГОВОРЕ ПОПЛОЧАН ЈЕ
НОБЕЛОВИМ
НАГРАДАМА. ДА ЛИ ЋЕ
СЕ КЛИНЦИ ЗАБАВЉАТИ
ВРХУНСКИМ
ДОСТИГНУЋИМА
ТЕХНОЛОГИЈЕ 20. ВЕКА
ЗАВИСИ САМО ОД
ДУБИНЕ ЦЕПА
ЊИХОВИХ РОДИТЕЉА**

може да се возика унаоколо два до три сата, а онда се батерија поново пуни.

**Томи доноси доручак у
кревет**

Највећи хитови, после Марклин воза, за којима су жудела дечија срца 1986. године су домаћи роботи и животиње-играчке које говоре, и једно и друго маде ин Јапан.

У „срцу“ меце, куке или лутке налази се микропроцесор с меморијом, која прима звучне под-

У срцу „Паметног медведа“ су микропроцесор с меморијом и мали звучник. Када му се неко обрати питањем, он колута очима и одговара – углавном погрешно и магловито

Вртоглави напредак науке и технологије свакодневно рађа идеје које никоме, бар на старту, нису не само циљ већ ни на крај памети. Мада Швајцарци упорно одбијају да су њихови експерименти „криви“ што се појавио сат – кукавица, сигурно је да је свемирска трка заслужна за тефлонски тигањ који данас има свако домаћинство. Сер Клајв Синклер јесте увео личне компјутере у британске, и не само британске, куће, али није ни сањао да ће се дневне собе због тога претворити у забавне паркове.

Ови неочекивани путеви технологије из једне у сасвим десету област зову се нуспроизводи или, енглески, „spin-offs“. Многи од њих, као, на пример, војни инфрацрвени уређаји помоћу којих и ватрогасци трагају за телима, веома су озбиљни. Осталим научницима ни у лудилу нису падали на ум.

**Приватни парк за дечију
хонду**

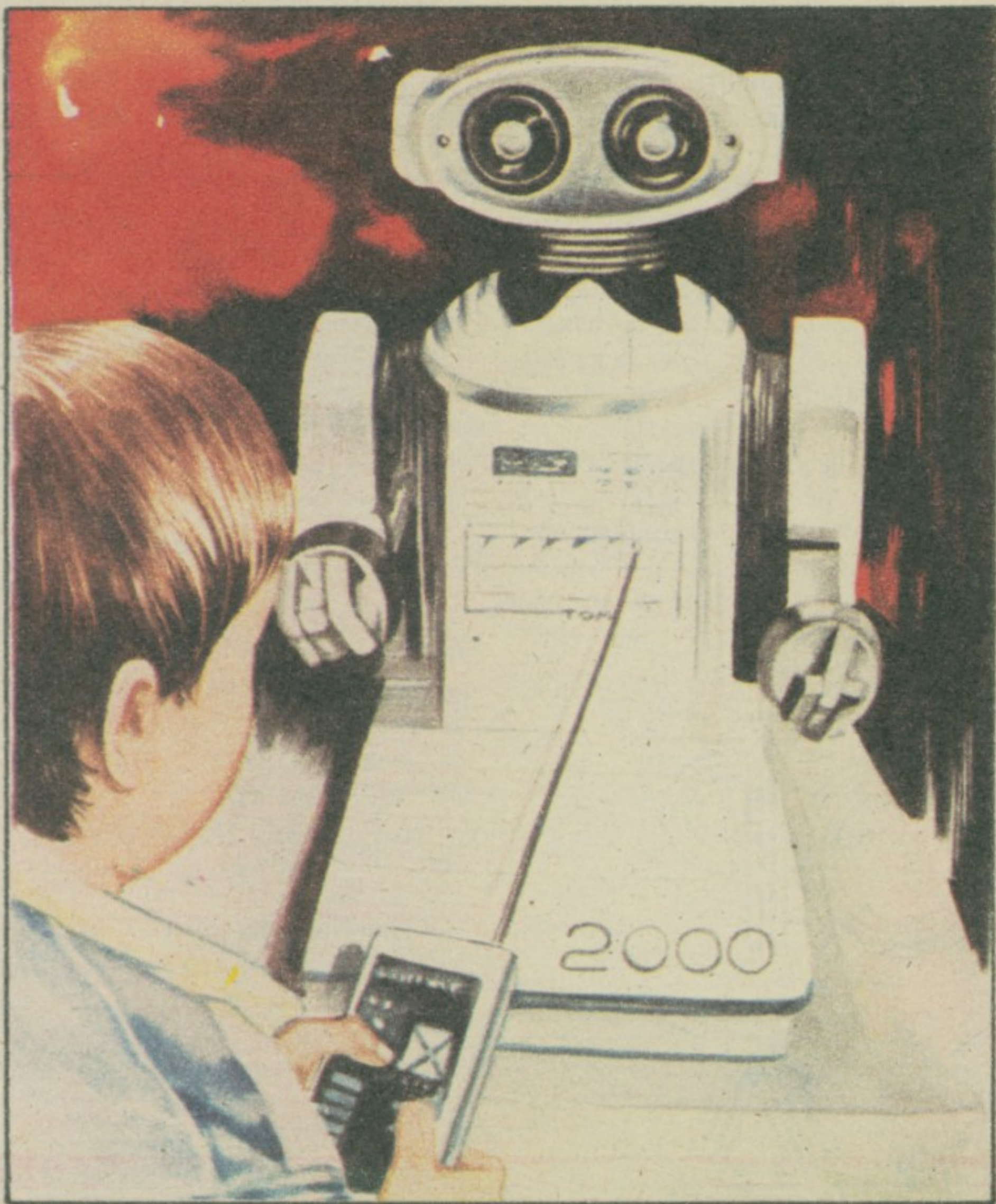
Два дана пре Божића 1937. године Вилем Шокли, Волтер Брајтејн и Џон Бардин направили су у Беловој лабораторији у САД први електронски транзистор. За тај епохални изум добили су

1956. године Нобелову награду. Они нису могли да предвиде да ће тридесет година касније потомци њиховог транзистора бити уграђени у плишане меце и возове на крцатим полицама играчкарница.

Одавно су прошли дани возића које дете вуче на канап. Протекле године, нарочито пред празнике, најбоље се продавао Марклин дигитални воз направљен у Западној Немачкој.

Његов централни микропроцесор управља не једном већ до осамдесет локомотива и двеста педесет шест сигнала и пружних скретница. Меморија чипа може да прими двадесет четири возна правца од којих сваки има двадесет различитих сигнала. Свака локомотива има и свој чип с дигиталним кодом по коме га препознаје централни контролор. Правци возова убацују се у централну меморију преко тастатуре.

Тако, пошто су се цео дан забављали трпањем података у меморију, мали и велики житељи Западне Европе могу да се завале у фотељу и уживају у возовима који јурцају унаоколо као прави правцати. Али, ово задовољство није јевтино. Контролни уређај стаје око 280.000, израчунато у,

Ово је Омнибот Томи, скупи робот који служи богату децу и одрасле. Посао обавља помоћу даљинског управљача или се унапред програмира

атке, и мали микрофон. У чипу су унапред снимљене реченице и он их понавља кад год се неко обрати играчки. Али, ствар не функционише баш савршено. На питање: „Ко је председник САД?“, Smarty Bear (Паметни Медвед) одговара: „Боље питај касније“. На исто питање следећи пут каже: „То је тешко рећи“. Одговор на: „Колико је два плус два?“ је: „Наравно“. Како то на енглеском гласи: „For sure“, може се схватити као „four“ што значи „четири“.

Произвођачи су, вероватно, рачунали да ће деца, или одрасли, кад се довољно заморе, бити сасвим задовољни оваквим магловитим одговорима. Артikli се, свеједно, одлично продају.

Робот Томи Омнибот кошта само 280.000 динара, висок је као дете и пробудиће вас ујутру са соком од поморанце на послужавнику. Он функционише помоћу даљинског управљача или се унапред програмира. Тачно у тренутку за који је програмиран Томи ће узети послужавник, отићи у кухињу, из бокала сипати у чаше сок (или неки други напиток), ставити сендвиче на тањир, нечујно клизнути до спаваће собе и пожелети вам добро јутро реченицом или песмом коју сте унапред изабрали и сместили у његов програм претходне вечери.

Сваком је потребан јонизатор

Не мора свака играчка да кошта као зеница ока. Рецимо електронске честитке које ће, када се

отворе, одсвирати пригодну мелодију док се са јелке на њој пале и гасе сићушна црвена светла.

Ово је пре пет година пустила на тржиште јапанска компанија „Мацушита“ захваљујући једном „нупроизводу“: батерији танкој као картон чија једина ћелија користи литијум за негативну а угљен-монофлорид за позитивну електроду. Дебљина батерије је 3 милиметра, има струју од 3 волта и довољно је мала да се, као у сендвич, убаца у честитку са све звучником и чипом с програмираном мелодијом. Када се честитка отвори, спајају се две мале металне траке које употпуњују струјно коло.

Крајем 1986. године сличне честитке продаване су и код нас, приватно, али без светлуцања, само с мелодијом.

Батерија, употребљена у звучним честиткама, смишљена је, у ствари, за рибаре. „Мацушита“ израђује батерију величине 2 са 2 милиметра која стаје у држач пловка и напаја диоду на врху која емитује светлост. Ноћни рибари виде на површини воде црвену светлећу тачку и, када ће нестане, знају да је риба загризла и повукла пловак надоле.

Неке направе, бар по рекламама произвођача, побољшавају начин живота. Ако им је веровати, сваком од нас потребан је јонизатор јер он благотворно утиче на рад мозга, отклања несаницу и, чак, подстиче раст биљки. Произвођачи, даље, тврде, да око четрдесет одсто становника наше планете добија главобољу и друге тегобе уколико у атмосфе-

ри има превише позитивних јона.

Домаћи јонизатори стварају негативне јоне нападајући високим напонам врх оштре, налик на иглу, електроде. Ако је врх довољно оштар, електрицитет од 3,5 киловолта довољан је да се ваздух у просторији јонизује. Уколико је електрода тупа, јонизатор неће производити ништа.

Јонизатора је било и раније, али су изумитељи понављали грешку: примењивали су напон од 6 до 7 киловолти, а на том нивоу јонизатори стварају озон који, у већим количинама, оштећује човекове дисајне путеве и убија биљке.

Одгајање будућих генија

У Сједињеним Државама веома је модерно нешто доста старо: ношење огрлица и наруквица које поседују „магнетску стимулацију“, односно делују више него благотворно на организам. Реклама каже да магнетски украси, ако се стално носе, активирају магнетске таласе који мозгу преносе сигнале набијене енергијом.

Кад смо код „накита“, нису заборављени ни кућни љубимци. Рецимо, електронска огрлица која тера буве. Она кошта свега 60 долара (око 30.000 дин.) а зауврат емитује звук високе фреквенције. Пошто и буве имају ду-

шу, оне од те несносне буке беже главом без обзира – обично у тепих или фотеље. Али, то је ситуација у односу на срећу маце или куце.

Американци брину и о одгајању будућих генија. Ови, засад у кратким панталонама, могу да почну са „интерактивном научном лабораторијом“ преко видеодиска. „Фјучермедија“ видеодиск уклапа се у кућни компјутер и деца могу до миле воље да изводе електронске и хемијске експерименте. Ако негде погреше, нема никакве штете. Само мало „дима“ на екрану.

Ето, тако су се деца и одрасли из високоразвијених земаља играли протекле године. Исте играчке унели су и у нову 1987. док се не појаве нови „нупроизводи“.

Б. Дожић

Радио-апарат „Брбљиви миш“ и јесте и није играчка. Миш пева отварајући и затварајући уста, а на веома смешан начин скреће пажњу усред неке озбиљне емисије, чим саговорници подигну тон. Многи сматрају да је он највећа зезалница године

Шиничи Хоши

Господо – рече професор Ф – имам задовољство да вам представим телевизор који сам конструисао и за који сматрам да ће представљати епохално достигнуће. Упоредени с њим, данас постојећи апарати нису друго до демодирана старудија.

Међутим, „епохални“ телевизор једва да се разликовао од оних који су већ били у употреби. Једину уочљиву разлику представљала је чудно обликована антена на врху апарата.

Позвани гости, већином људи из индустријских кругова и представници штампе, саслушали су говорника и почели да постављају питања.

– Ја не могу да видим некакву на-

рочиту разлику. У чему су његове посебне особине?

– Особине... ништа једноставније од тога! Ствар је напросто у савршеном обједињењу најбољих домета разних наука, почев од електронике, филозофије, психологије, до фармакологије. Користећи овај телевизор, гледалац је у могућности да узвраћа свим својим емоцијама и осећањима на програм који се појављује на екрану. У ствари, он је и начињен за ту сврху.

– Остављајући по страни самохвалисање за тренутак, волели бисмо да видимо како он ради, и то што је могуће пре.

– Свакако, то и јесте разлог због кога сам вас позвао да данас дођете овамо.

Када је то рекао, професор Ф је сваком од присутних дао неки предмет који је личио на ручни часовник и затражио од њих да га ставе на свој зглавак.

– Каква је ова направа?

– У њој се налазе разне хемикалије. Помоћу радио-таласа, које емитује мала антена монтирана на телевизору, извесна одређена течност се убризгава у вену на вашем зглавку.

– Значи, то је медицински шприц?

Неки од гостију изгледали су преплашени. Професор је пожурио да дода неколико речи објашњења.

Видети значи веровати

– Ништа не брините. То је безболно. А што се тиче њеног ефекта, претпоставимо да се на екрану емитује неки комични програм. Убризга се хемикалија која наводи на смех, и сви они који прате тај ТВ програм почињу да се смеју.

– Али, смех изазван хемијским путем тешко да може причињавати задовољство.

– Није тако. Било да је смех изазван вештачким путем или не, човек почиње да се осећа расположен када се смеје. Док плачемо када смо тужни, наше осећање туге постаје појачано. Захваљујући дејству хемикалија које стимулишу емоције, и природном емоционалном дејству самог програма, уживање у њему може да буде удвостручено или чак учетворостручено.

– Зар је тако нешто могуће?

– Апсолутно. Сада ћу вам омогућити да гледате или боље речено, да искусите практични ефекат овог телевизора. Видети значи веровати, зар не?

Професор је затим укључио опре-

ТЕЛЕВИЗОР

ИМА

ДУШУ

ИАКО ЈЕ НА ПРОГРАМУ
БИО ДОКУМЕНТАРНИ
ФИЛМ О ТЕШКОЈ ПРИ-
РОДНОЈ КАТАСТРОФИ У
КОЈОЈ ЈЕ СТРАДАО ВЕЛИ-
КИ БРОЈ ЉУДИ, ГЛЕДАО-
ЦИ СУ СЕ ВАЉАЛИ ОД
СМЕХА

му са видео-траком, која је претходно била припремљена.

Пажња свих присутних била је прикована за ТВ екран. Кад се појавила једна тужна сцена, очај је обрвао сва срца и сузе су почеле да теку. Не само да су емоције биле подстакнуте током тужне сцене у врту, него је и нека хемикалија стимулисала олфакторне нерве, па је мирис цвећа испуњавао све ноздрве. После сцене која је приказивала људе како ручају, гледаоци су имали осећање да су се до гуше најели. Док се на екрану одвијала жестока туча, кад год би злочинац ударио главног јунака гледаоци су осећали бол, а за време љубавне сцене неизрециво осећање напете емоције испуњавало је читаву просторију.

Сви присутни хуктали су од запањености.

– Ово је збиља зачуђујуће!
– Осећам се сав смрљан!
– Да ми је то неко причао, не бих му веровао!

– Шта радите у случају директних преноса? – упита неко.

– Признајем да синхронизација не може да буде толико добра као када је емисија филмована, односно снимљена на видео-траци. Али верујем да је у случају директног преноса неког узбудљивог спортског догађаја могуће емоције гледалаца довести до тачке усијања.

Техничке сметње

Сви присутни су разјапили уста од чуђења.

Овај нови и запањујући телевизор почео је серијски да се производи и убрзо је постао уобичајена ствар у сваком дому. У поређењу с апарати-

ма старог типа, код нових је била довољна само једна проба за убеђивање сваке будуће муштерије да никакав други телевизор не би био задовољавајући. Сада је било могуће плакати, смејати се, волети и чак директно доживљавати авантуристичка искуства људи који су се појављивали на екрану. Али, наравно, у сцени која је приказивала нечију смрт, гледалац не би морао да доживи ту исту несрећну судбину. У таквим случајевима гледалац би имао осећање туге.

А онда, једног дана, догодила се страшна несрећа. ТВ коло неочекивано се покварило. Резултат тога био је нарушена синхронизација између програма и радио-таласа за селекционирање хемикалије.

На екрану се одигравала комична ситуација. У нормалним околностима, гледаоци, подстакнути хемикалијом, требало је да се ваљају од смеха. Међутим, дошло је до сасвим супротне реакције. Сви су лили горке сузе.

Неко је кроз језаје узвикнуо: – Тај несрећни човек оклизнуо се на кору од банане. Каква жалост!

Током срцепаарајуће сцене која је приказивала одбаченог љубавника, некакав загушљив мирис напао је гледаоцеве ноздрве, а паралелно с тим он је доживео жесток бол у нози, као да га је неко млатнуо по цеваници.

Мада је програм пребачен на документарни филм који је приказивао већи број људи погођених тешком несрећом, гледаоци испред ТВ екрана ваљали су се по поду од необуздане веселости.

– Каква страшна патња и беда... толико је забавно да напосто не могу престати да се смејем!

Све је у знаку тоталне конфузије. Најзад, програм је прекинут и на екрану се појавио збуњени спикер и почео понизно да се извињава:

– Веома, веома нам је жао. Због неочекиваних техничких сметњи, док квар не буде отклоњен, морамо да прекинемо програм.

У том тренутку, хемикалија за подјаривање гнева струјала је кроз тела гледалаца, али будући да је радио-талас деактивиран, њено дејство се наставља.

– Тај проклети идиот! Не свиђа ми се његова њушка... његово дрско понашање...

Јаросни гнев преплавио је све присутне... Кад се екран замрачио, разјарена маса излетела је из својих домова и кренула право према ТВ станици. Искалили су свој гнев на опреми и намештају, све су разбили у парампарчад.

Одједном, дејство је престало. Савршени спокој спустио се на сцену пустоши.

Током претходног метежа, таласна дужина за дириговање расположења некако се одједном променила и хемикалију за подстицање гнева заменила је друга, која је изазвала осећање мира и бескрајног блаженства.

Гледајући ршум који су починили, људи су узвикивали:

– Ох, какав величанствен и велелепан приказ!

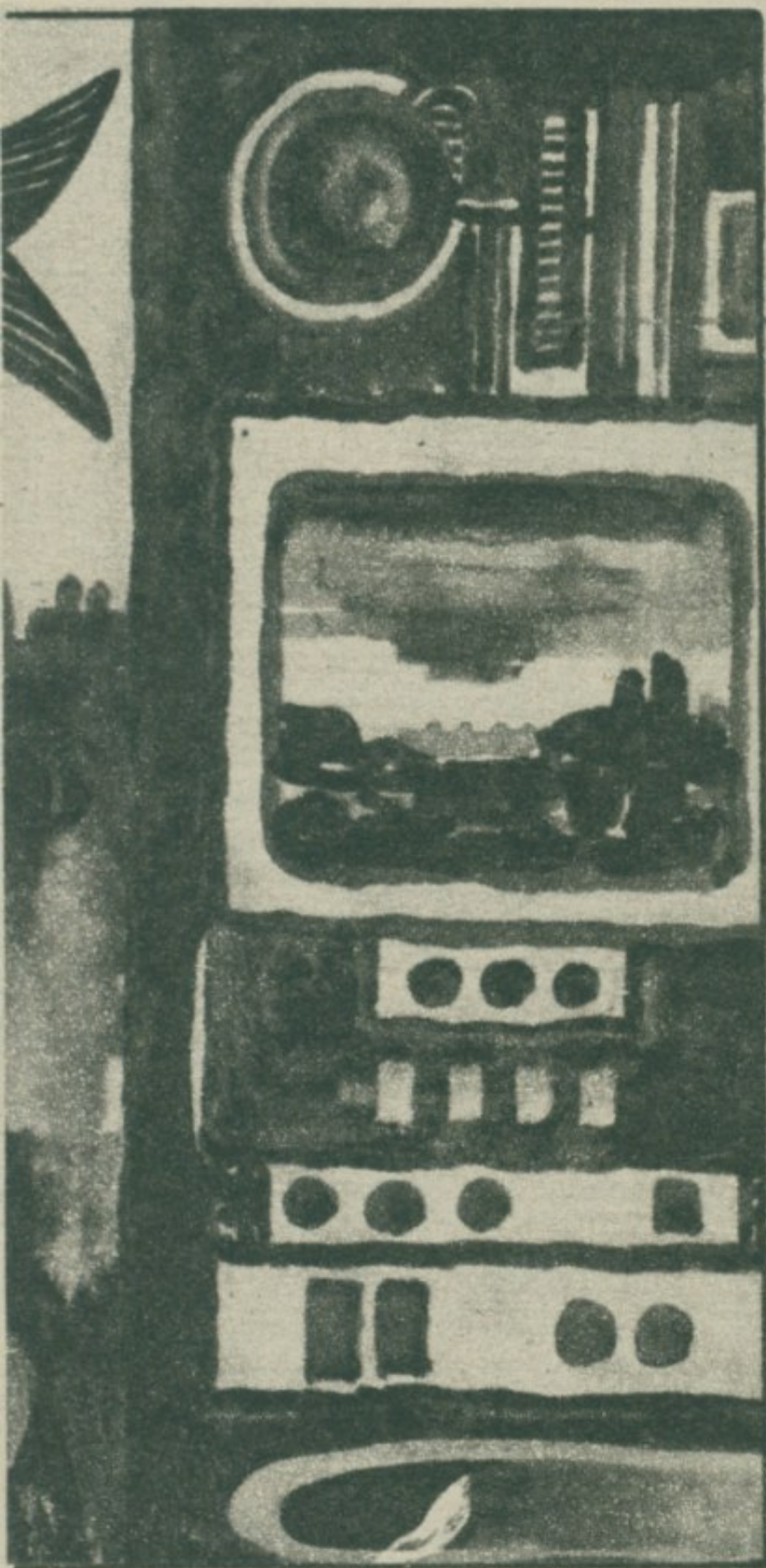
Г. В.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

аутор BeMak	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ НАШЕГ СЛУЖАВЕ	РИМСКИ БОГ ЛУДБАВИ	НАУКА О ЧОВЕЧИЈЕМ ТЕЛУ	УМИВАТИ ЛИЦЕ	ВРСТА ПЕСНИЧКОГ СТВАРАЊА	СТРАНО ЖЕНОКО ИМЕ	АУТОР "АНАЛА" КОРНЕЛИЈЕ
ИХОД, РЕШЕЊЕ	р	а	с	т	л	е	т
СМРЧА, СМРЕКА	о	м	о	б	ч	к	а
ВРСТА ИНСЕКТА	ч	о	м	а	р	а	ч
ОЛЕДИТИ КОГА	к	р	а	т	и	т	и
АУТО-ОЗНАКА ШПАНИЈЕ	е	истинити спорт-оке-прогноза	т	и	к	е	т
ЗЕМЉИШТЕ	т	л	е	100m ²	а	р	ДРУГО ИМЕ ЗА ТИ-ХИ ОКЕАН
ДРЕВНИ ПОП	р	а	а	о	и. п. римска богиња срце	и	т
СТРИМНА, ПАДИНА	о	к	о	с	и	и	а
МЕСТО У ХРВАТСКОЈ	в	р	т	о	р	а	ч
ПАС-ТИРСКА ПЕСМА	и	г	м	л	а	"ИСТОК" ПИСЦИ СЦЕНАРИЈА	и
УБИТНА ЗАМЕЊИЦА	з	и	ј	и	АУТО-ОЗНАКА ФИНСКЕ ВРСТА КРЕМЕНИ	с	ф
КАЛУП, ШАБЛОН	х	ј	а	т	а	ч	и
АУТО-ОЗНАКА КАРЛОВЦА	к	а	машко име	м	в	е	к
"ЛИТРА"	л	нума	о	АНТУН НАЛИС	а	и	АМЕРИКИ ГЛУМАЦ ХОФМАН
РЕКА У ИНДИЈИ	и	н	г	ИЗНАД ГРАД У СЛО-ВАКИЈИ	и	а	г
ЈЕДИНСТВЕ КАЛИДУМ НАТРАТА	и	а	и	и	а	р	и
П	р	р	и	а	и	и	и
АМЕРИКИ КОМИЧАР	ауто-ознака скопља	крш, крпак	и	р	а	с	т
МЕТЛУТИ	с	т	а	в	и	и	и
НАШ КРИЖЕВНИК МИЛАН	и	а	и	а	и	и	и

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: истовер, Власина, Кастлер, оборити, Васа, ат, а, ВС, е, стевит, лос, ан, артизам, Варшава, акач, Кр, оданан, апаша, и, ИЛ, и, ТЗ, тастер, истинит, сто, оје, Тил, Мас, екипажа, навијач.

Илустровао: Михајло Воковић – Тикало

ПЕЛИКАН

сваког
дана
гозба

ЈЕДНО ЈАТО
АФРИЧКИХ ПЕЛИКАНА

УЛОВИ

ДНЕВНО

ДЕСЕТ ТОНА РИБЕ!

ТАЈНА ЈЕ

У КУКАСТОМ КЉУНУ

И ВЕЛИКОЈ КОЖНОЈ КЕСИ

ИСПОД ЊЕГА КОЈИ

ЗАЈЕДНО ЧИНЕ

САВРШЕНУ МРЕЖУ

О КАКВОЈ

ЧОВЕК МОЖЕ

САМО ДА САЊА

МОЈ КЉУН - МОЈА МРЕЖА

НЕБО – ДА,
ВОДА – ДА,
ЗЕМЉА – НЕ –
Дугачак и до
1,80, кратких
ногу, пеликан је
незграпна птица
на земљи, али
зато велики
летач и
ненадмашан
рибар

Они то раде овако. Поређају се у полукруг у плићак језера, тачно као нека велика жива мрежа, и изненада, као по команди, сви одједном зароне. Бучним махањем крила и роњењем пеликани или, како их још зову, несити сатерају рибу у круг. У међувремену, захваљујући нарочитој мембрани, њихова се гуша претвара у циновску посуду која се пуни водом и рибом. И, у тренутку кад изроне на површину, један лак трзај главом, кеса се сужава, вода цури напоље, а рибе остају унутра.

Несити су сити

Сви ови покрети код пеликана толико су синхронизовани да је он у стању да лови наслепу, у потпуно мутној води. Гњурачки напади трају по десетак минута и после сваког „бацања мреже“, пеликани се враћају накљукани рибом, неки више неки мање. Свакако нису сви подједнако вешти, али ради се и о срећи. Међутим, како овај заједнички лов увек потраје довољно дуго, на крају су сви несити сити до гуше. И при том се не уморе превише: у просеку им је

потребан један сат да пребрину бригу око дневне исхране.

Хиљаде пеликана који посеђују језеро Накуру у Кенији улове укупно око десет тона рибе на дан! Срећом, резерве су неисцрпне. Године 1960. језеро је насељено посебном врстом греча који се брзо множи, а црвеног фламинга који је до тада овде владао ускоро је потпуно истиснуо већи и снажнији пеликан чије је сада овде царство. У време кад се гнезде, што се у пеликанској породици решава модерно и равноправно – отац и мајка наизменично чувају и греју јаја – ове велике птице преваљују сваког дана по 40 километара од „спаваће собе“ (језеро Елементеита) до „кухиње“ (језеро Накуру) за шта им треба по пола сата у сваком правцу. Али, пеликани су по природи велики трагачи и ненадмашни летачи: кад у близини нема довољно хране, у стању су да прелете 400–500 километара за један дан.

У источној Африци могу се срести на обалама великих језера, али исто тако и на рекама или у мочварама где живе у колонијама. Једно од њихових омиљених места је слано језеро Елементеита муљевитог дна, на 1800 метара надморске висине. Овде су пеликани заштићени од грабљивица, хијена и шакала, и могу на миру да се гнезде. Сваке године 1200 парова нађе се на

11 острваца усред језера чија површина није већа од тениског или фудбалског игралишта. И док је цело небо њихово, на земљи сваки пар мора да се задовољи једним квадратним метром „своје“ територије. Али, пеликани су друштвени, мирољубиви и сити и – срећни.

Породицо, мрзим те!

То би могло с правом да каже свако младунче пеликана. Јер док родитељи живе као мали богови, путују, воле се, једу колико им се хоће, младунци воде пасји живот.

ОДЛАЗАК У ЛОВ
– Потребан му је
само један сат
дневно да улови
себи богату
порцију рибе.
Обично превали
40 километара
дневно, али кад
нема хране, уме
да прелети и
400–500
километара до
неке мочваре
богате рибом

Чим се помоли из јајета, пеликанче често нападну старија браћа. Родитељи ни прстом да макну и спрече овај братоубилачки рат! Ако преживи овај први атак, птиче још чекају напади орлова и марабуа који су крвни непријатељи пеликанског подмлатка. Дешава се да један једини оштрокљуни марабу нападне 10–15 одраслих пеликана и, упркос њиховој одбрани, отме им испред носа младунче и смаже га у сласт. Велики (дугачак је и до 1,80 м), али кратконог, пеликан врло је неспретан на земљи што дрзак и брз марабу уме да искористи. И тако 5–10 одсто младунаца страда од ове грабљивице, да не рачунамо што она обожава и пеликанска јаја. Тако им почиње живот. После је још горе.

Чим напуне неку недељу, младунци, тада још потпуно црни, морају напоље из гнезда! Они се тада окупљају у групе од 10–100 птица, збијају једни уз друге да би се колико-толико заштитили од хладноће јер се језеро налази на 1800 метара надморске висине. Родитељи их остављају саме, дању и ноћу, и долазе само кад треба да

их нахране. Кад отац или мајка долете и усред јата непогрешиво нађу свог потомка, дотрче и његови другови у нади да ће нешто добити, али не – свако има рибу само за своје „дете“. Срећно пеликанче тада зарони дубоко главу у гушу родитеља и халапљиво гута комаде рибе.

С осам недеља јато младих пеликана почиње да плива и тренира лов на рибе: неуморно се бацају на све што се креће по води – кору

од дрвета, фламингово перо итд. Летачко крштење доживеће кад напуне десет недеља: уче од старијих вираже и обрушавање као и то да лебде тик изнад воде пуне риба. Између 3. и 4. месеца младунци постају потпуно самостални и, ако све буде текло како ваља, могу да доживе век од 30 година. Лепа старост за једну птицу.

В. М.

НАША НАЈВЕЋА ПТИЦА

Познато је осам врста пеликана који живе у топлим и врелим крајевима Африке и Азије, али их има и код нас на Скадарском језеру и Херцеговини. Ту живи ружичасти несит (*Pelecanus onocrotalus*), велика птица ружичасте боје којој су само летна пера смеђа, док јој је кеса испод кљуна јаркожуте боје. Дугачак је до 180 центиметара, а кад рашири крила има 2,6 метра. Још је већи такозвани кудрави несит (*Pelecanus crispus*) који на глави има коврцаво перје. Распон његових крила је 3 метра! То је наша највећа птица.

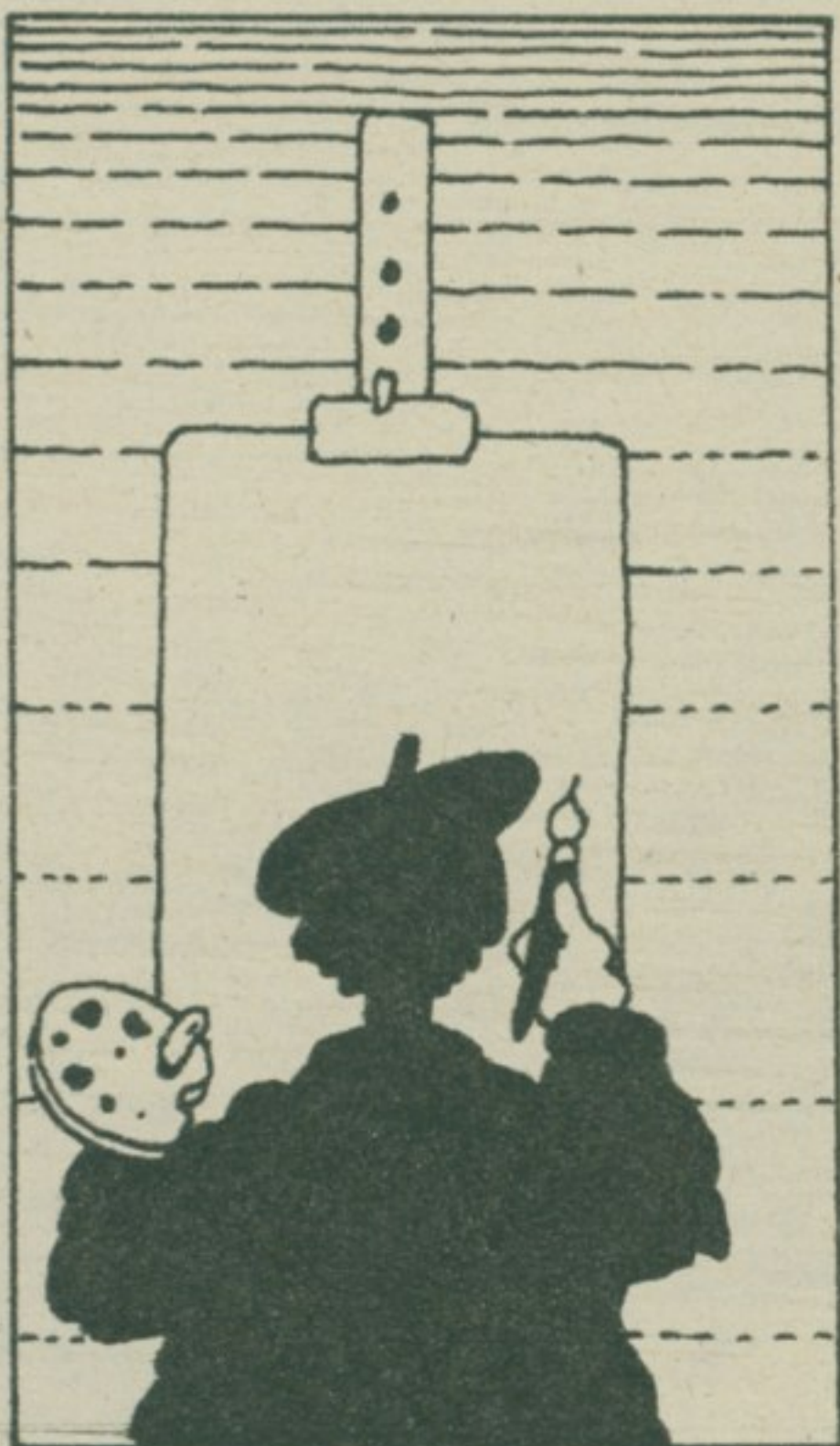

С ПАЛЕТОМ ДО СМРТИ

Недавно сам у Београду била на изложби чувеног руског сликара Рјепина у Галерији Српске академије наука. Његове слике су ме одушевиле и волела бих да сазнам нешто више о овом уметнику.

РАДМИЛА САВКОВИЋ
22307 Сурдук

Иља Јефимович Рјепин, како гласи пуно име овог славног сликара, означио је својим огромним делом преко пола века не само руске ликовне уметности. Рођен је 5. августа 1844. године у Чугујеву, у Харковској губернији. У родном месту учи сликарство код једног иконописца, а од 1864. на академији у Петрограду. Ту, по школским рецептима, слика митолошке и религиозне теме, али у исто време слободно и самостално ради пејзаже и портрете, који ће му доцније донети признање широм света. Као стипендиста академије борави од 1873. до 1876. у Венецији и Риму, где проучава старе мај-

сторе, а у Паризу упознаје савремена ликовна струјања.

Вративши се у домовину, Рјепин у родном Чугујеву ради реалистичке студије сељака, са снажно израженим социјалним моментом. Био је пријатељ многих познатих уметника, тако да су, захваљујући њему, остали верни портрети Толстоја, Мусоргског, Бородина, Римског-Корсакова, Тургенева, Еленоре Дусе... Чувене су и његове велике композиције из историје или живота руског народа.

Последње године живота Рјепин је провео на свом имању у Куокали, која је после октобарске револуције припала Финској. Иако у дубокој старости, радио је до пред смрт. Из овог периода потиче његов портрет познатог научника Павлова. Умро је 29. септембра 1930, у осамдесет шестој години.

О ДОМОВИНИ И ЧИСТОМ ВАЗДУХУ

Наша учитељица, другарица Зора, поставља нама разна питања. И ми одговарамо. Пита нас наша учитељица шта је то домовина. И ево како смо ми одговарали. Јелена је рекла: „За мене је домовина кад имаш кућу па је не мењаш.“ Дуња је рекла: „Домовина је кад одем са мамом и татом на море и кад одем са мамом и са неком њеном пријатељицом у шуму и удишем чист ваздух.“ Ја сам одговорила: „Домовина је за мене слобода, мир и лепота.“ Стеван: „Мени је домовина кад добро живим.“ Марија: „Домовина је кад живиш у некој земљи.“ Ненад: „Мени је домовина кућа, мама, тата и Београд.“ Борис: „За мене је домовина живот, и тата и мама.“

Уочи Дана армије питала нас је учитељица шта је то војник. Ја сам одмах одговорила: „Војник мино стоји у строју и увек је спреман за борбу.“ Иван је рекао: „Војник је храбар и увек је спреман за борбу и пуцање.“

Једном нам је наша учитељица поставила једно баш лепо питање — шта је за нас лепо. И ево како смо

ми одговарали. Далида: „Лепо је кад идеш код баке, лепо је и кад идеш у биоскоп са децом.“ Аца: „Лепо је кад се цела породица воли. Лепо је кад ти је рођендан.“ Маријана: „Лепо је кад никог не лажеш. Лепо је кад нико никоме не цела свеску.“ Јелена: „Лепо је кад видиш нешто лепо па натераш маму да ти купи.“ Још смо рекли да је лепо кад се иде у школу, кад је небо плаво, кад имаш лепу животињу па се играш са њом; лепо је кад знаш нешто лепо, лепо је лето, лепе су чоколаде, и шума је лепа, лепо је кад пада снег, кад добијеш петицу, леп је мирис цвећа, лепо је кад је мир, лепо је кад имаш добру учитељицу, и распуст је леп, има и лепих цртежа, лепа је музика, лепо је кад нико не бије, лепо је кад се дружи, лепа је девојчица, лепа је слика, лепо је кад друг помогне другу, лепа је бубамара, лепа је перница, букет

је леп, лепо је срце, има лепих књига, леп је снег, леп је рођендан...

А кад нас је учитељица питала шта је срећа Ненад је одговорио: „Срећа је кад имам брата. Ја сам срећан и кад идем на море.“ Предраг: „Ја сам срећан кад ме похвали учитељица код маме и тате.“ Лела је срећна кад иде у село. За мене је срећа лепо дружење. Моја мама је срећна кад јој помогнем.

Још нас је учитељица питала шта је то љубав. Ја сам рекла: „Љубав је тајна.“ Ненад је одговорио: „Љубав је кад ја волим Маријану.“ Имамо ми у одељењу још једног Ненада и он је рекао: „Љубав је за мене кад се ја и друг грудвамо.“

А о Новој години је Јован одговорио: „Нова година је празник кад се кити јелка и пуцају петарде.“

Да ли смо лепо одговарали?

КАЋА
ученица 12 разреда Основне
школе „Бора Станковић“
Београд

Одлично сте одговарали! Нема сумње да је вама у школи лепо. И Забавнику је са вама, видите, лепше и забавније.

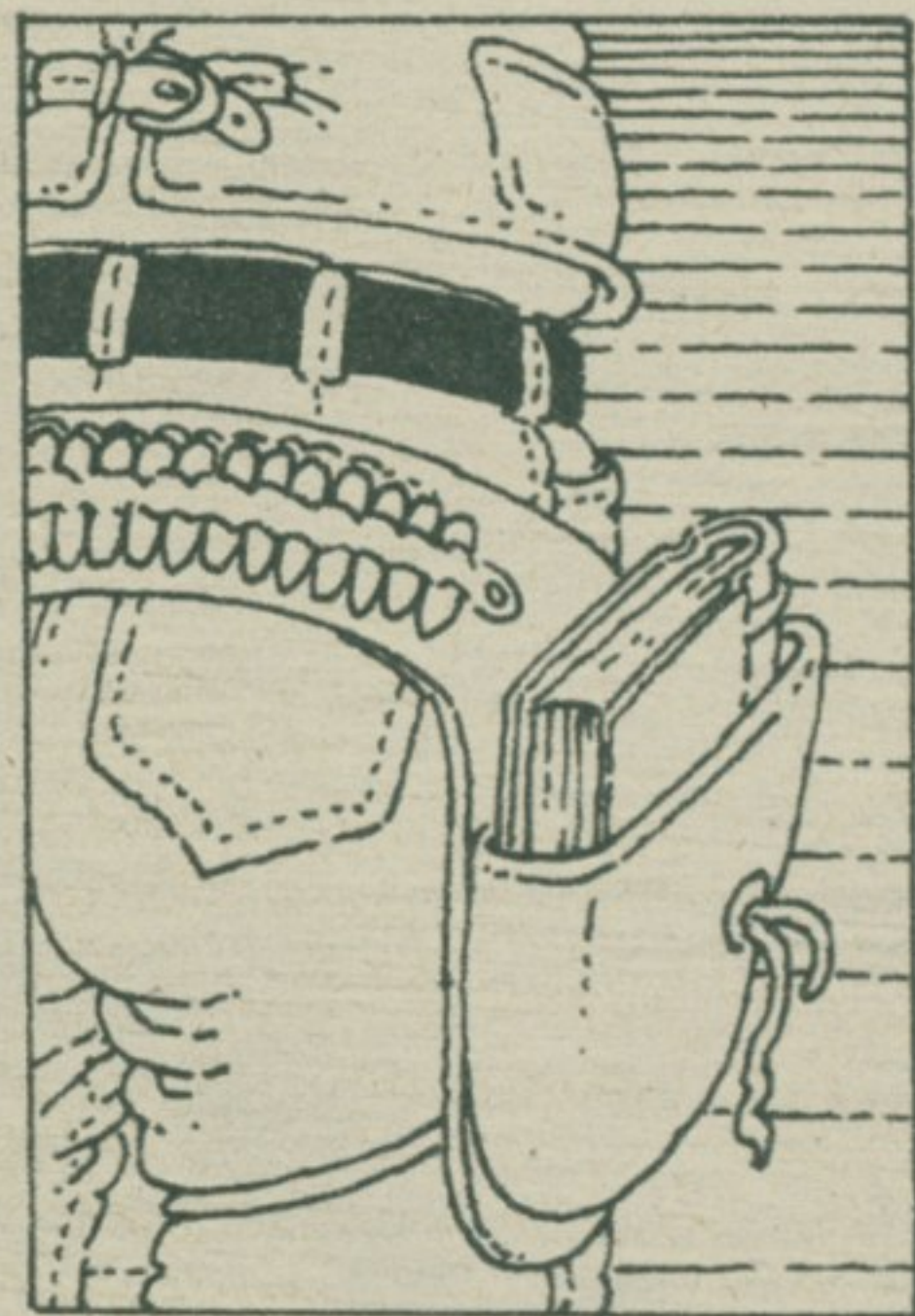
ЗЕЈН ГРЕЈ, ВОЂА КАРАВАНА

Недавно сам за рођендан добила комплет романа Зејна Греја. Међутим, у њима нема белешке о писцу. Ни моје другарице и другови, који такође воле његове књиге, нису могли ништа да ми кажу о овом романописцу. Зато се надам да ћу то да сазнам од Забавника.

ВЕСНА КОВАЧЕВИЋ
Руђера Бошковића 28/V
58000 Сплит

За 64 године, колико је живео, северноамерички књижевник Зејн Греј написао је 54 романа. Ова широм света популарна дела, чији јунаци су најчешће пустолови америчког Дивљег запада, ипак су жива и верна слика времена и средине коју је Греј познавао и описивао. У ово по обиму велико књижевно дело вешто је уткана мелодрама као један од услова да лакша литература лако пронађе пут до срца читалаца, нарочито млађих. По томе је Зејн Греј на неки начин претеча модерних љубавних и каубојских романа чија је двостубачна форма данас преплављива свет. Рођен 1875, у време кад је његов Дивљи запад још снажно миришао на барут и романтику, Зејн Греј је умро 1939, уочи другог светског рата, не слутећи да ће следеће генерације расти уз његове јунаке који својим каубојским срцем и револвером бране драгане и част, прерију и правду. Иако може да звучи као рекламски слоган, за Грејове романи би могло да се каже да они садрже у себи свега оног чега у стварном животу нема баш у изобиљу. Најзад, то и јесте одлика сваке бајке.

Наслеђе пустиње, Јахачи румене кадуље, Шумски човек, Грмља-

вина стада, Вестерн унион, Јахач усамљене звезде, Злато пустиње, Баф, Вођа каравана, Тајанствени јахач — само су неки од познатијих наслова из овог романтичног каравана романа.

Директор НО „ПОЛИТИКА“
др Иван Стојановић

В. д. руководиоца ООУР-а и в. д. главног и одговорног уредника
„Политикин забавник“
Дарко Рибникар

Заменик главног и одговорног уредника
Зефирино Граси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ
Сима Беговић, Бранка Булатовић, Милојко Ђоковић, Љубинка Ђуровић, Љилана Златковић, Милан Илијин, Милован Кљајић, Нада Михаиловић, Душан Петровић (председник), Драгољуб Петровић, Радован Поповић, Зора Продановић, Радомир Ристић (заменик), Верица Смиљанић и Никша Стипчевић. Чланови Савета из Редакције: Дарко Рибникар, Зефирино Граси, Соња Јашовић, Мирјана Маринковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:
Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић (графичко-технички уредник), Мирјана Крстуровић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Ивонка Миладиновић, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Минић, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрновић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Војислав Стаменовић, Недељка Сташић, Даринка Тодоровић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић, Зора Меденица.

СЕКРЕТАРИЈАТ:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. Поштански факс 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 150 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 1.656,00 динара, полугодична 3.312,00 динара, годишња 6.624,00 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 3.312,00 динара, полугодична 6.624,00 динара, годишња 13.248,00 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика“ ООУР „Продаја“ – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ ГОДИШЊА:

САД	\$ 42.-
СР НЕМАЧКА	ДМ 93.-
ШВЕДСКА	Шкр. 299.-
ФРАНЦУСКА	Ффр. 285.-
ШВАЈЦАРСКА	Шфр. 79.-

Уплате из иностранства слати на деовизи рачун НО „Политика“ код „ИН-ВЕСТБАНКЕ“ – Београд, на рачун број 60811-620-63-257300-00054 уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

За штампање овог броја Забавника одговоран: Миливоје Весовић, руководиоца ООУР-а „Дубока штампа“.

Насловна страна:

ЗОРАН ПЕТКАНИЋ ПЕТКО

ТРАЖИМО

ПРИЈАТЕЉЕ

Наталија Шућур, Моли-занских Хрвата 2, 58300 Макарска – има 12 година, сакупља постере, воли музику, спорт и дописивање.

Небојша Васић, 38261 Клокот Бања – има 16 година, сакупља постере, навија за Партизан.

Маја Аргакјева, Булевар Авноја 46/П-17, 91000 Скопље – има 10 година, сакупља салвете, значке и марке.

Ангелина Јовановић, Марка Миловановића 17а, 11500 Обреновац – има 14 година, воли музику, сакупља постере, значке, салвете, марке и разгледнице.

Катарина Начић, Др Ђорђа Ковачевића 25ц, 14220 Лазаревац – има 14 година, воли спорт, музику, дружење и дописивање.

Марија Милосављевић, Вукице Митровић 38, 21400 Бачка Паланка – има 13 година, воли рок музику и жели да се дописује с вршњацима.

„ТИТАНИК“ ЈЕ НАШ!

Занима ме на чијој се територији налази олупина брода „Титаник“.

РАДОМИР ПЕРИЋ
15355 Црна Бара

Остаци „Титаника“, најчувенијег потопљеног брода, налазе се у територијалним водама Канаде, на око 320 наутичких миља, односно око 600 километара југоисточно од Њуфаунленда. Недавно је новинска агенција Асошијетед прес (АП) емитовала вест да је представник канадске владе изјавио да Канада треба да буде укључена у сваки предлог или покушај извлачења олупине „Титаника“. „Свако ко намерава да извуче „Титаник“, мора прво да разговара с нама“, нагласио је службеник ове владе, додавши да Канада нема ништа против истраживања или снимања остатака славног брода. Међутим, САД нису прихватиле

међународну поморску конвенцију којом се признаје да се „Титаник“ налази унутар канадске територије.

КАД ЈЕ ХИПЕР – НИЈЕ ДОБРО

Код нас се сваког дана спомиње хиперпродукција. Занима ме шта она у ствари значи, као и шта је реч хипер у сличним сложеницама.

ЗУЛФО ХАЦИКАДУНИЋ
Данијела Озме 15
71000 Сарајево

Хипер је израз грчког порекла и значи преко, над, изнад. Јавља се најчешће као предметак у сложеницама, означавајући нешто прекомерно, повећано, сувишно и сл.

Хиперпродукција је производња нечега више него што је потреб-

но, стање кад се више производи него што може да се потроши. Бројне су сложенице са овим истим предметом, а ми ћемо да наведемо неколико мање познатих:

Хипербулија је прекомерно увећања снага воље. Хипергеузија је прекомерна осетљивост укуса. Хипердактилија је прекобројност прстију на рукама или ногама, Хипердрама – драма, због недостатка средстава за њено извођење, незгодна и тешка за приказивање, а хипердулија претерано поштовање некога или нечега. Хиперестезија означава у медицини претерану осетљивост и раздражљивост. Хиперкритика је превише строга критика, односно страст за кућењем, а хипермнезија неприродна, повећана моћ памћења. Хиперосмија је болесно увећање способности мирисања, хиперскептицизам претерана склоност сумњању, хипертимија духовна болест за лудом храброшћу или сувише јак полни нагон, а хипертриноза прекомерна длакавост...

ЗА МОЦУ И ЦАЈУ

Волим фудбал, али не волим навијање, поготово овакво какво је све чешће на нашим, и не само нашим стадионима. Ружне навијачке страсти се, на жалост, све

више с трибина преносе на новинске ступце, у емисије радија и телевизије. Однедавно дошло је до заједнице и тешких речи између представника два по свему другом велика клуба – „Партизана“ и „Црвене звезде“. Поштујем оба клуба, радује ме добра игра и „црно-белих“ и „црвено-белих“, и зато бих желео да пишем директорима Момчилу Вукотићу и Драгану Џајићу. Обојица су били не само велики фудбалери, већ и изузетни спортисти и претпостављам да их занима шта један обичан љубитељ тако лепе игре као што је фудбал мисли о њиховим клубовима, њиховим односима и нашем данашњем фудбалу. Молим вас њихове адресе.

МИРОСЛАВ ДИМИТРИЈЕВИЋ
22421 Буђановци

Адресе које тражиш гласе: Момчило Вукотић, ФК „Партизан“, Стадион ЈНА, Хумска 1, Београд и Драган Џајић, ФК „Црвена звезда“, Љутице Богдана 11, Београд.

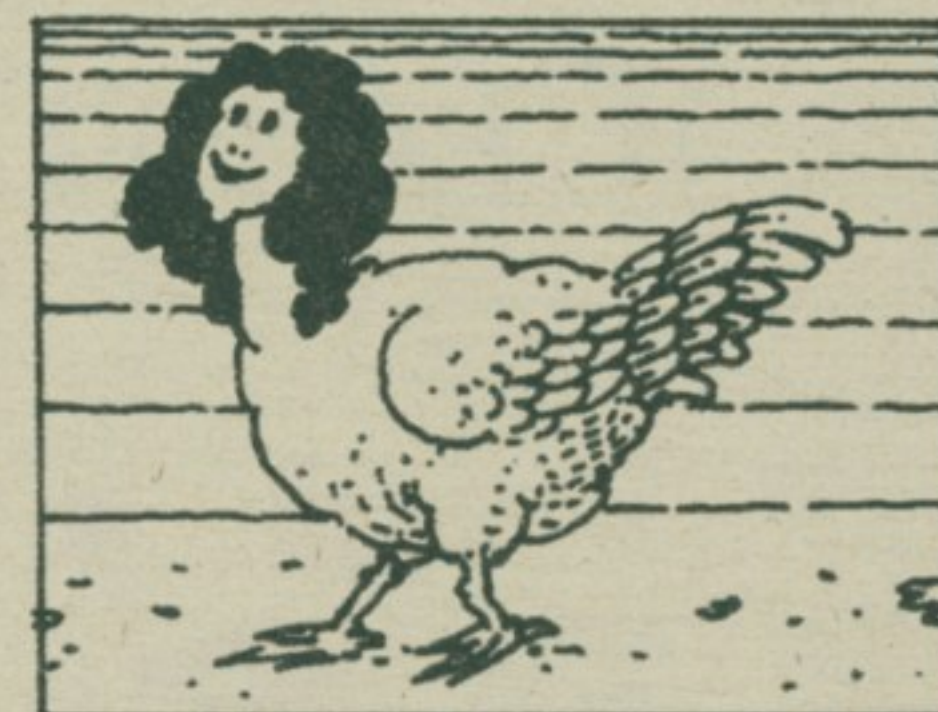
ПОЛА ПТИЦА, А ПОЛА ДЕВИЦА

Дуго сам мислила да је, по старогрчкој митологији, сирена девојка која је доњи део тела „позајмила“ од рибе, како се на сликама и карикатурама најчешће приказује ово митско биће. Међутим, недавно сам прочитала „Одисеју“ у којој су сирене девојке с доњим делом тела као код птице. Сад сам у недоумици, и молим те да ми помогнеш да је разрешим.

ОЛГА СТОЈКОВИЋ
26332 Влајковац

Према Хомеру, сирене су биле лепотице које су заносним певањем мамиле морнаре, а затим их убијале. Од људског тела имале су само главу, а све остало било је птичије: крила, перје, ноге.

Мудри и лукави Одисеј знао је за њихову тајанствену моћ да песмом очарају морепловце. Зато је својим морнарима воском зачепио

уши, а себе привезао за јарбол, да би бродом безбедно прошао поред сирена. Када му је то успело, „пола птице, а пола девојке“ су пале у море и претвориле се у грбене.

Сирене имају у животу и симболично значење: представљају скривену и примамљиву опасност, лажну лепоту и сл.

ОВО НИСТЕ ЗНАЛИ

„БЕЛА МРЉА”

НА

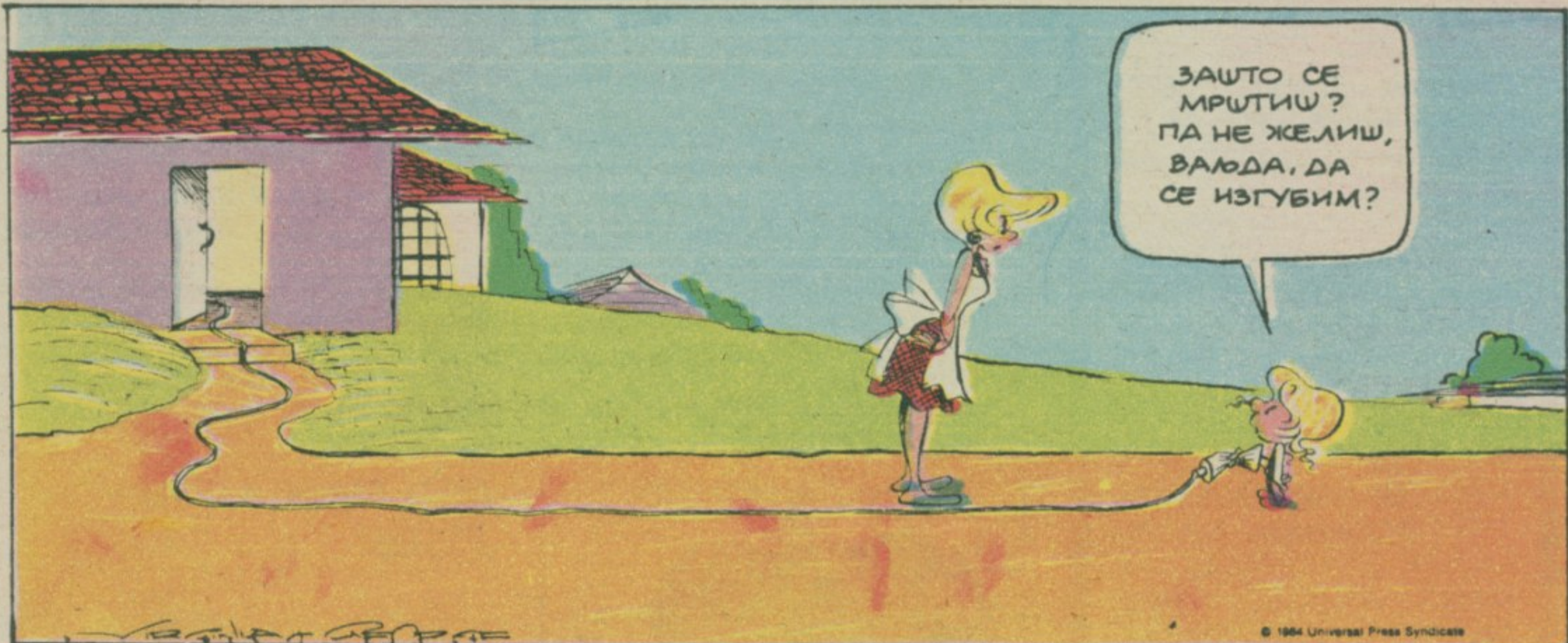
КАРТИ

ЛОНДОНА

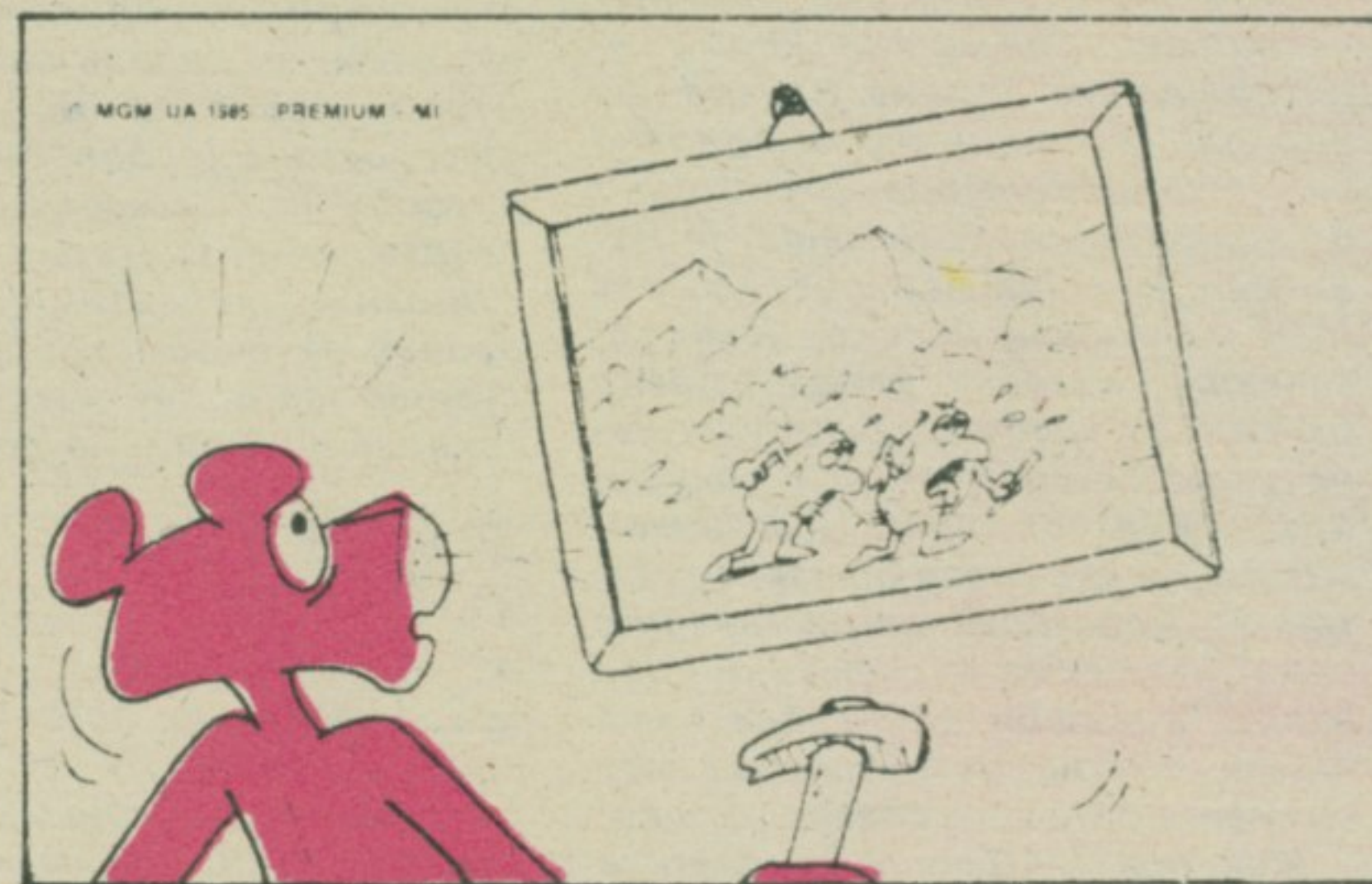
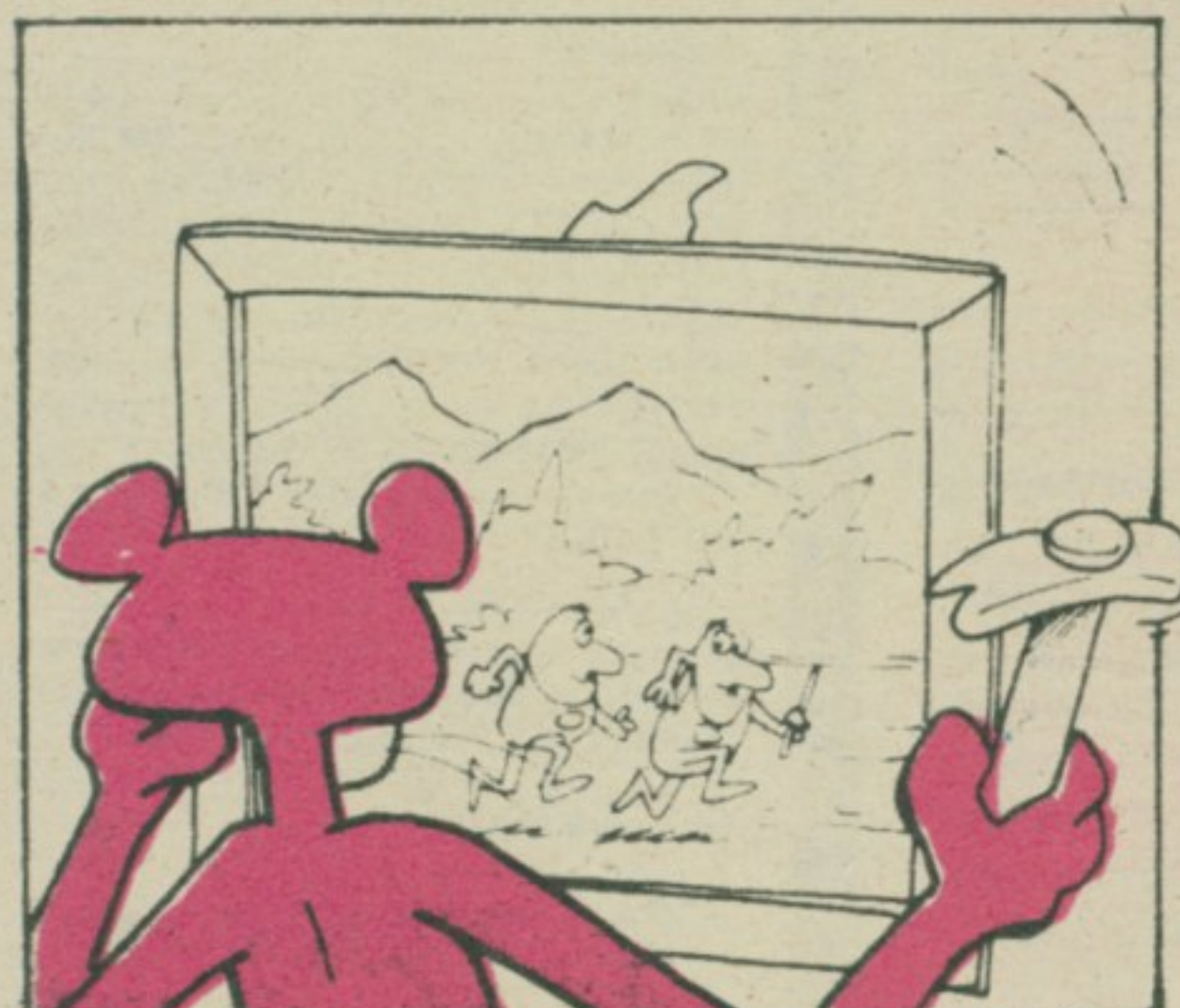
За британске биологе почео је празник: добили су краљичино одобрење да испитају огроман врт Бакинџемске палате (16 хектара!) чија су врата све донедавно била затворена за научнике. Стручњаке су чекала многа изненађења. Тек за почетак, нађени су пауци једне врсте која је досад сретана искључиво у француским винским подрумима, непознато дрво високо десет и по метара са сасвим супротним временом вегетације од свег околног дрвећа...

Илустровао: Димитрије Костић

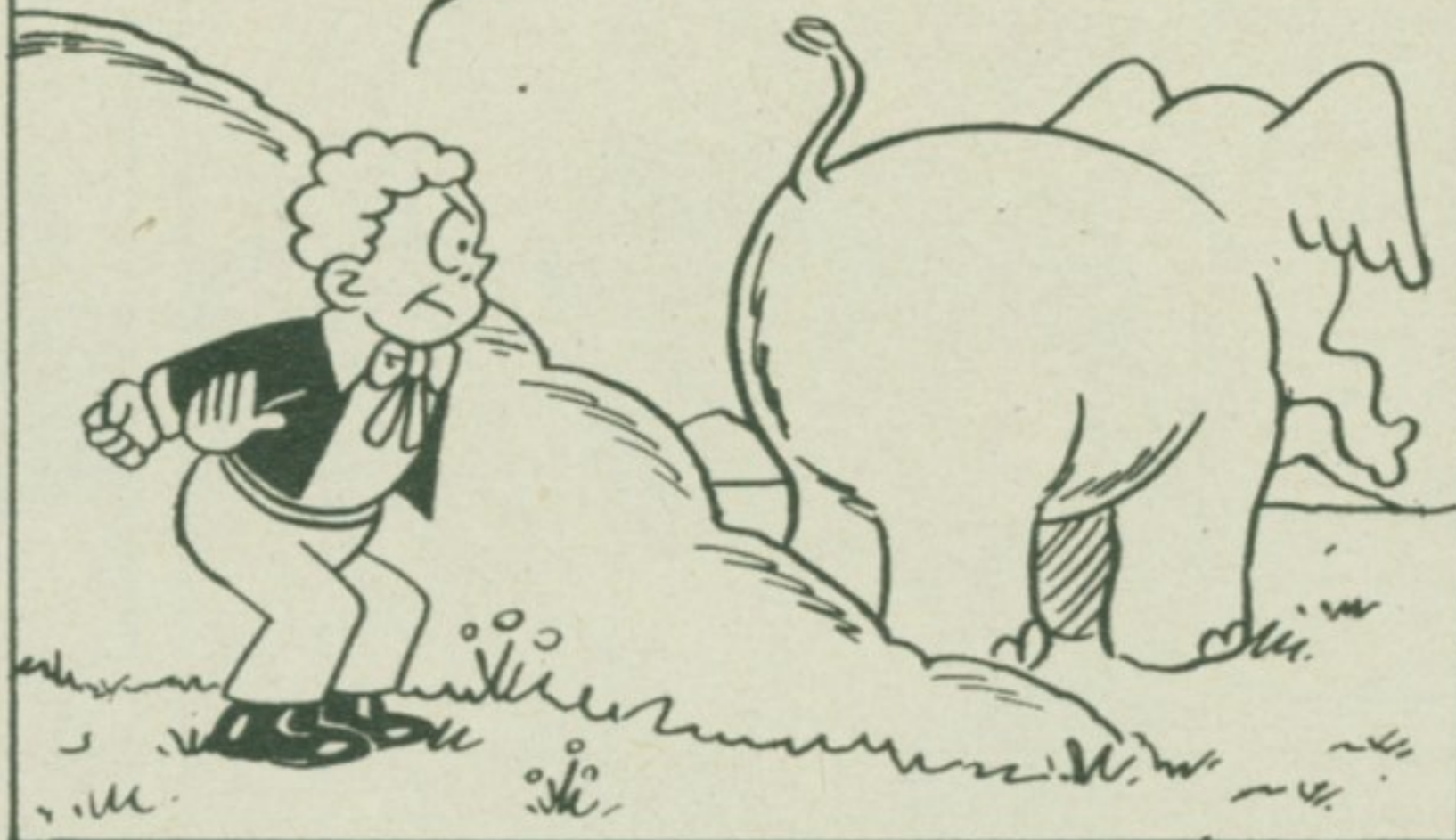
ПАНТЕР ПАНТА

ПОЛАЈ

ХИ-ХИ! ЕВО ОНОГ ЊИ-ХОВОГ ОМИЉЕНОГ СЛОНА!

ВИДИ ТИ ЊЕГА!

ИШ, ОДАВДЕ! БРИШИ!

КАО, БАМЕ! ОДОСМО!

МММ... АЛ' ОВДЕ НЕШТО ДОБРО МИРИШЕ!

ОДВЕДИТЕ ТУ ГРДО-СИЈУ ДАЉЕ ОД ПЕЧЕНЕ КУР-КЕ!

ГРЕШИШ, МА-МА! СЛОНО-ВИ НЕ ЈЕДУ КУРЕТИ-НУ!

ОХ, ИНСПЕКТОРЕ, ПОГЛЕ ОВУ ЛЕПОТУ!

МИСЛИМ ДА ЈЕ ВАЗДУХ ЧИСТ, КАПЕТАНЕ!

ОХ! САД САМ ГОТОВ!

ИЗ АВИОНА СЕ ВИДИ ДА СИ ТИ! ЈЕДИНО СЛОН ИМА ВЕКЕ ОТИСКЕ!

ДАЈ ТУ БОЈУ ОВАМО!

А? ШТА КАЖЕШ САД?

СВАКА ТИ ЧАСТ!

ЕВО ТИ, ИЗЕЛИЦЕ! А ЈА, ГЛУПАЧА, ПОВЕРОВАЛА ДА НЕ ВОЛИШ КУРЕТИНУ!

HY EISMAN 7-13

©1986 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

